

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Sociální dopady katastrof a jejich řešení

Vedoucí práce: Ing. Jan Horák

Autor: Bc. Vladimíra Božovská

V Českých Budějovicích dne 18. 8. 2011

Abstract of the thesis

Social impacts of disasters and their solutions

This diploma thesis on social impacts of disasters and their solutions deals with disasters that have accompanied the mankind from the very beginning, their impacts and the effective solutions of such impacts.

The theoretical section, in the first chapter, introduces the concept of disaster and it describes disasters that struck the Earth in the past and endangered substantially human lives.

The second chapter is devoted to disasters of the 21st century and is divided into two parts. The first part of the second chapter deals with disasters of the 21st century in the world, including the current situation in Japan and the other part introduces major disasters of the 21st century in our country.

The third chapter of the theoretical section focuses on the characteristics of basic disasters that may occur in the Czech Republic.

The fourth chapter informs us about the impact and consequences of extraordinary events and crisis situations in the Czech Republic and about their solutions. This chapter introduces us to the way the Czech Republic addresses social impacts of disasters, which are an important factor in determining the seriousness of disasters. The concept of social impacts of disasters includes not only the loss of life or property, but also reduced ability of self-support of people affected by disasters caused by closing down businesses and their decreased work ability.

The last chapter of the theoretical section, chapter five, deals with the role and responsibilities of state authorities and local governments during extraordinary events and crisis situations.

This thesis aims at specifying social impacts of disasters and to propose some solutions. The results of quantitative research using questionnaire survey showed that we

can confirm working hypothesis no. one, i.e. that one of the major impacts of disasters are social impacts. The thesis also includes research conducted using the method of guided interviews thanks to which we can confirm the second working hypothesis, i.e. that dealing with the impact takes place mostly in the reconstruction period after the crisis situation.

Knowledge obtained while working on this thesis may serve as a comprehensive analysis of the current state of the Czech Republic in terms of dealing with social impacts of disasters.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 18. 8. 2011

.....
Bc. Vladimíra Božovská

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala panu Ing. Janu Horákovi za vstřícnost, cenné rady, odborné vedení a podporu při zpracování této diplomové práce.

Díky také patří mé rodině za psychickou podporu.

ÚVOD.....	9
1 SOUČASNÝ STAV.....	11
1.1 Příklady katastrof z nedávné historie a jejich dopady	11
1.1.1 Sopečné výbuchy.....	11
1.1.2 Hurikány a tornáda.....	11
1.1.3 Katastrofální zemětřesení.....	12
1.1.4 Ničivé povodně.....	13
1.1.5 Ekologické katastrofy.....	13
1.2 Katastrofy 21. století.....	15
1.2.1 V České republice.....	15
1.2.2 Ve světě.....	18
1.3 Charakteristika katastrof a základní dělení mimořádných událostí a krizových situací s katastrofálními následky na území České Republiky.....	20
1.3.1 Přírodní katastrofy.....	20
1.3.1.1 Základní dělení přírodních mimořádných událostí.....	22
1.3.2 Antropogenní katastrofy.....	22
1.3.2.1 Základní dělení antropogenních mimořádných událostí.....	23
1.4 Dopady a následky mimořádných událostí a krizových situací v České republice a systém jejich řešení.....	24
1.4.1 Definice mimořádné události X krizové situace a obecný postup jejich řešení.....	25
1.4.1.1 Reakce na rozvoj nepříznivé události.....	25
1.4.1.2 Obecné úkoly orgánů a organizací při zdolávání nepříznivých událostí.....	26
1.4.1.3 Obecný postup pro řešení mimořádných událostí a krizových situací...	26
1.4.1.4 Úrovně řešení mimořádných událostí.....	27
1.4.2 Příklady možných dopadů a vedlejších účinků mimořádných událostí.....	29

1.4.3	Sociální dopady a jejich řešení.....	33
1.4.3.1	Ztráta obydlí – povodňové domky.....	33
1.4.3.2	Ztráta rodičů – sirotci.....	34
1.4.3.3	Ztráta dokladů.....	34
1.4.3.4	Poničení budov veřejných služeb.....	35
1.4.3.5	Snížení pracovní schopnosti.....	35
1.4.3.6	Nucené soužití osob ve stísněných prostorech.....	35
1.4.3.7	Pojištění objektů v záplavové zóně.....	37
1.4.4	Zákon č. 111/2006 Sb. O pomoci v hmotné nouzi.....	37
1.4.4.1	Mimořádná okamžitá pomoc.....	37
1.4.4.2	Orgány pomoci v hmotné nouzi.....	39
1.4.4.3	Povinnosti a oprávnění orgánů pomoci v hmotné nouzi a jejich zaměstnanců.....	39
1.4.5	Humanitární a neziskové organizace.....	40
1.4.5.1	ADRA.....	41
1.4.5.2	Český červený kříž.....	42
1.4.5.3	Člověk v tísni.....	44
1.4.5.4	Charita Česká republika.....	45
1.4.6	Forma státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou.....	46
1.5	Postavení a úkoly státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků při mimořádných událostech a krizových situacích.....	48
1.5.1	Vláda České republiky.....	49
1.5.2	Ústřední správní úřady a jiné správní úřady.....	50
1.5.3	Hasičský záchranný sbor České republiky.....	51
1.5.4	Policie České republiky.....	52
1.5.5	Česká národní banka.....	52
1.5.6	Správa státních hmotných rezerv.....	53

1.5.7	Orgány kraje.....	54
1.5.8	Orgány obce s rozšířenou působností.....	58
1.5.9	Orgány obce.....	61
1.5.10	Bezpečnostní rada kraje a bezpečnostní rada obce s rozšířenou působností..	63
1.5.11	Ústřední krizový štáb.....	64
1.5.12	Krizový štáb kraje a krizový štáb obce s rozšířenou působností.....	64
2	CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY.....	65
3	METODIKA.....	66
4	VÝSLEDKY.....	68
5	DISKUSE.....	94
6	ZÁVĚR.....	110
7	SEZNAM POUŽITÉ LITARATURY.....	116
8	KLÍČOVÁ SLOVA.....	122
9	PŘÍLOHY.....	123

ÚVOD

Téma Sociální dopady katastrof a jejich řešení mě zaujalo, jelikož katastrofy lidstvo provázejí již celé generace a v dnešní době jsou stále aktuálním tématem. V dřívějších dobách nedokázali lidé živelní katastrofy předvídat, bohužel ani dnes není snadné živelní katastrofy předvídat, ale jisté úspěchy lze v tomto oboru spatřit, a to především díky nejmodernějším přístrojům a bohatým zkušenostem odborníků, kteří se tímto tématem zabývají. Lidstvo zatím nedokáže katastrofy ve většině případů zastavit, ale alespoň se snaží eliminovat jejich následky na minimum.

Mnoho živelních katastrof způsobuje samo lidstvo svým chováním k Zemi, plýtváním přírodními zdroji, jejichž množství není neomezené. Také globální oteplování, tání ledovců i posun tektonických desek jsou pro Zemi stále hrozícím nebezpečím. Katastrofy mohou být nejen živelní, ale také ekologické, válečné, letecké nebo mohou být způsobené průmyslovou činností. Všechny katastrofy, ať už jsou větších či menší rozměrů, mohou mít tragické následky na lidských životech a majetku. Mezi významné sociální dopady katastrof patří například ztráta blízkých osob, obydlí, majetku či zaměstnání. Osoby postižené katastrofou mohou mít trvalé následky, pak je úkolem státu zaopatřit tyto osoby a usnadnit jim návrat do běžného života, případně zajistit náhradní rodinou péči pro nezletilé osoby, které katastrofa připravila o rodiče.

Cílem mé diplomové práce na téma Sociální dopady katastrof a jejich řešení by měla být specifikace sociálních dopadů katastrof v České republice a návrh jejich řešení. V naší zemi se každoročně setkáváme jak s katastrofami živelními tak i s katastrofami, jejichž příčinnou je lidská činnost. V této diplomové práci bych se tedy chtěla zaměřit na ty druhy katastrof, které přímo ohrožují naši republiku a na jejich sociální dopady. Způsob, jakým bych chtěla cíle dosáhnout je zkoumání výskytu katastrof v jednotlivých obcích s rozšířenou působností v České republice a následná analýza jejich sociálních dopadů.

Metoda, která bude při výzkumu použita je metoda dotazníkového šetření,

kdy se budu dotazovat jednotlivých obcí s rozšířenou působností na informace týkající se výskytu mimořádných událostí a krizových situací v jejich správním obvodu.

Druhou výzkumnou metodou, která bude v mé diplomové práci použita je metoda řízeným rozhovorem, kdy se budu dotazovat přímo pracovník sociálního odboru a krizového pracovníka městského úřadu v Týně nad Vltavou na otázky týkající se konkrétních mimořádných událostí a krizových situací v daném městě.

Výsledné informace budou použity k analýze připravenosti jednotlivých obcí s rozšířenou působností na mimořádné události a krizové situace v České republice.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Příklady katastrof z nedávné historie a jejich dopady

1.1.1 *Sopečné výbuchy*

Kdyby byli vulkanologové věděli už před devadesáti lety to, co vědí dnes, byli by zřejmě zabránili největší katastrofě v dějinách sopečných výbuchů. (10)

8. května 1902 ve městě Saint Pierre na ostrově Martinique v Malých Antilách (5) explodovala sopka Mont Pelé. Sopka už několi dní předem varovala.

Časně ráno 8. května uslyšeli obyvatelé krátce po sobě tři mohutné detonace a vzápětí vyrazila vlna žhavé lávy z kopce dolů přímo na St. Pierre. Nesmírným vedrem se vzňalo vše, co bylo jen trochu hořlavé, v přístavu explodovalo několik tisíc soudků rumu, určených pro Evropu, celé město zahynulo v obrovité bouři plamenů. Z třiceti tisíc lidí, kteří se tehdy zdržovali ve městě, přežili jen dva. (10)

1.1.2 *Hurikány a tornáda*

Texas zažil více tornád než jakýkoliv jiný stát USA. 11. května 1953 zasáhlo jedno tornádo město Waco v centrálním Texasu pouhých 300 km od pobřeží Mexického zálivu a mělo za následek smrt 114 osob.

Nejhorší tragédie Spojených států se však již stala v roce 1925, kdy skupina tornád zasáhla státy Illinois a Indiana a usmrtila celkem 689 osob. (2)

V říjnu 1987 zbytky hurikánu Floyd zastihly evropské meteorology nepřipravené a prohnaly se nad jižním pobřežím Anglie. Ačkoliv to byl hurikán sotva první kategorie, měl Floyd dost síly na to, aby zabil devatenáct osob a vyvrátil 19 milionů stromů včetně mnoha vzácných druhů v Královské botanické zahradě v Kew v Londýně.

Hurikán Mitch vznikl jako karibská tropická bouře 22. října 1998. O pět dní později dosáhl rychlosti 300 km/h a zasáhl území Hondurasu. Během následujících několika dní přišly o život tisíce lidí a více než 200 000 lidí ztratilo své domovy. Vody vylité z řek a moře brzy pokryly více než polovinu území a tři čtvrtiny zemědělské půdy byly zničeny. Hlavní město Hondurasu Tegucigalpa bylo srovnáno se zemí. Dalších 2000 osob přišlo o život v Nikaragui a ještě více obětí bylo v Guatemale a El Salvadoru. (13)

1.1.3 Katastrofální zemětřesení

Dne 1. listopadu roku 1755 bylo mnoho lidí z celkem 275 000 obyvatel Lisabonu v kostelích, kde zapalovali svíce, neboť bylo Všech svatých. V 9.40 se portugalským městem prohnalo děsivé dunění. Budovy ve všech částech města se vmžiku zřítily a v jejich troskách zahynuly tisíce lidí. Mnozí z těch, kteří přežili, prchali k přístavu, kde však řeka Tanguš valila do města obrovské vlny z Atlantského oceánu. První vlna zasáhla přístav v 11 hodin. Po ní však přišly vlny ještě mocnější. Protože se v mnoha domech převrhla kamna a popadaly lampy, vypukly ve městě během pár hodin požáry, které se v důsledku silného větru rychle šířily. Město zachvátil obrovský požár, který strávil dřevěné trosky domů i mnoho mrtvých obětí. Toto děsivé zemětřesení, doprovázené záplavami a požáry, si vyžádalo 60 000 obětí. (21)

Skutečně velké otřesy, kterých magnituda přesahuje hodnotu 7, udělají velké škody i tam, kde je území řídké obývané. Dobrým příkladem je novozélandské zemětřesení z roku 1986. Nový Zéland je silně seizmická oblast, menší otřesy se tu vyskytují téměř každý den, proto se stavby stavějí odolné proti otřesům. 24. května 1968 vznikly otřesy s magnitudou 7,1, které měly epicentrum asi 15 km od města Inangahua. Městečko zažilo už víc velkých otřesů, takže vyvázlo s poměrně malými škodami a oběťmi. Cesty, mosty a železniční zařízení však byly v celé oblasti zničeny v důsledku velkých pohybů země. (9)

1.1.4 Ničivé povodně

Městečko Lynmouth v anglickém Devonu leží při ústí dvou řek, West Lyn a East Lyn, které se před dosažením ústí do moře řítí dolů 450 metrů hlubokou malebnou roklí. 15. srpna 1952 bylo množství srážek spadlých na zem jedním z největších zaznamenaných ve Velké Británii vůbec a obě řeky se brzy rozvodnily. Během noci prolétla městem stěna vody vysoká přes 9 metrů, která bořila domy stojící jí v cestě, auta odnášela daleko do moře a na pláži zanechávala obrovské balvany. Tato tzv. blesková záplava usmrtila nejméně čtyřiatřicet lidí. (3)

1.1.5 Ekologické katastrofy

V roce 1977 postavila nadnárodní firma Union Carbide, řízená kapitálem USA, v hlavním městě středoindického státu Madhjadpradéš, Bhópálu, továrnu na pesticidy. Protože by bezpečnostní systém, signalizující včas únik plynu, stál 25 mil. dolarů, bylo od jeho instalace upuštěno. Je to sice částka dost velká, ale pro Union Carbide to byl pakatel. Tato nadnárodní společnost má přes 99 tisíc zaměstnanců a její obrat je asi 9 mld dolarů ročně. Má filiálky ve 30 zemích a jen v Indii vydělává přes 200 mil. dolarů ročně.

Od uvedení závodu do provozu došlo několikrát k úniku jedovatého plynu, a i když to zaplatilo životem několik dělníků, všechno se utajilo. Až přišel prosinec 1984.

V noci z 2. na 3. prosince pronikla do chemického reaktoru voda, která reagovala s jeho obsahem. Přetlakem metylkyanidu se porušil ventil zásobníků, ochranné betonové desky, silné 10 cm, pukly, a jedovatý plyn začal unikat do okolí. Únik plynu nebyl vůbec zpozorován, a tak pokračoval celou hodinu, až jedovatý oblak pokryl plochu 40 km².

Účinek uniklého plynu byl strašný. Bezprostředně po zasažení zemřelo 2500 lidí, přes tisíc obyvatel buď úplně osleplo, nebo mají těžce poškozený zrak, 50 tis. obyvatel Bhópálu bylo zdravotně postiženo. Muselo být přestěhováno přes 152 tis. obyvatel města. Ti, kteří přežili, mají poškozená játra, ledviny a plíce. V zasažené oblasti bylo v kritické době 2299 těhotných žen. Jsou obavy, že jed poškodil dosud nenarozené děti. V květnu 1985 přinesl list The Times of India zprávu, že 38 těhotných žen z postiženého území

potratilo a 17 jich trpí anémií. Od prosince 1984 zde byly hlášeny porody dvou postižených dětí. Polovina dětí ve vzdálenosti do 2 km od továrny trpí nemocemi dýchacích orgánů. (6)

Největší jaderná havárie všech dob se stala 26. dubna 1986. Neštěstí se přihodilo v Černobylské jaderné elektrárně při nepovoleném a neodborně připraveném pokusu o využití elektrického výkonu z dobíhajícího turbogenerátoru ke krátkodobému nouzovému chlazení reaktoru, za který nesl v první řadě odpovědnost ředitel elektrárny a hlavní inženýr. S jejich souhlasem vyřadil vedoucí noční směny bezpečnostní automatiku a řídicí tyče zdvihli tak vysoko a v nedovoleném počtu, že když při malém výkonu značně nestabilní reaktor náhle v 01 h 23 min 40 s zvýšil výkon na stonásobek, nestačily sjet včas do aktivní zóny. Nejprve tepelná a vzápětí i vodíková exploze rozervalo betonový blok reaktoru a odhodily jeho tisícitonové víko. Vyletující rozžhavené trosky zapálily asfaltový potah střechy, a když se propadla, bylo rudy s mračnem kouře do vzduchu vyvrženo asi 5 t radioaktivního paliva. Silné úniky radioaktivity se podařilo omezit až po desetidenním zápasu, při kterém se nebral ohled na zdraví a životy záchranářů. Celkově v podobě radioaktivního mračna, zaneseného při měnícím se větru téměř nad celou Evropou a Skandinávií, unikly do vzduchu 2 mil. TBC radioaktivních látek. Podle oficiálních zpráv zahynulo v prvních dnech 31 pracovníků a požárníků, 237 záchranářů onemocnělo akutní nemocí z ozáření, tisíce nasazených záchranářů dostaly dávky od 300 do 500 mSv. Oblast o průměru 30 km je dodnes nepřístupná. Škody na půdě, hospodářství a majetku byly odhadnuty nejméně na 10 miliard dolarů. (18)

V září roku 1987 obyvatelé brazilského města Goiânia objevili v sutinách zbourané soukromé kliniky lékařský přístroj, který obsahoval radioaktivní Cesium 137. Schránky s izotopem otevřeli a radioaktivní prvek vyndali. Na následky ozáření zemřeli čtyři lidé a 250 obyvatel města bylo postiženo radioaktivitou. (14)

1.2 Katastrofy 21. století

Přírodní katastrofy jsou staré jako Země sama. S pomocí vědy a techniky je člověk schopen přírodní pohromy předpovídat a do jisté míry omezit škody a ztráty na životech, zkrotit síly přírody však nedokáže. Za hranicemi toho, co je v lidských silách, už následuje pouze bezmoc a utrpení. Člověk tváří v tvář obrovské síle přírody zpravidla nemůže dělat víc, než si uvědomovat svou zranitelnost, ale také křehkost přírodní rovnováhy, kterou není radno bezohledně narušovat.

Říká se, že příroda nedělá rozdíly mezi chudými a bohatými. Přesto se nejvíce postiženými oběťmi přírodních katastrof stávají především chudí tohoto světa.

1.2.1 V České republice

Povodně 2002

V srpnu 2002 postihla povodeň značnou část Čech. Vydatné deště zdvihly hladiny řek především v jižních a západních Čechách a v průběhu několika dnů způsobily rozsáhlé záplavy v povodí Malše, Lužnice a Otavy. Voda se rychle přehnala středním a dolním povodím těchto toků, a když vyústila do Vltavy, způsobila vznik mohutné povodňové vlny. Ta nezadržitelně postupovala na sever a nezastavila ji ani kaskáda 7 přehrad, vybudovaných mj. právě za účelem ochrany hlavního města před velkou vodou.

V Praze Vltava dosáhla nejvyššího naměřeného průtoku v historii a po ústí do Labe vyvolala další rozsáhlé záplavy ve středním a dolním povodí tohoto evropského toku. Největší škody však vodní živel způsobil v hlavním městě, a to vzhledem k historickému postavení, které zaujímá v Evropě.

Průběh povodně v Praze ovlivnila kaskáda přehradních nádrží na Vltavě, která pohltila část první povodňové vlny, a poskytla tak čas na realizaci protipovodňových opatření. Ohrožené části města byly evakuovány, důležité dopravná trasy uzavřeny

a nábřeží Vltavy zabezpečena mobilními protipovodňovými stěnami, které měly zabránit zaplavení historického centra města. Příval vody, jenž následoval po druhé vlně srážek, však již přeplněné přehradu zadržet nedokázaly. Vzedmutá hladina překonala protipovodňové zátarasy na levém břehu Vltavy v centru města a zaplavila značnou část Malé strany. Zatopila velké množství architektonických památek až do výše prvního patra, zaplavila stanice pražského metra a během kulminace povodně se dostala až do Valdštejnské zahrady pod Pražským hradem. Na pravém břehu Vltavy protipovodňové stěny odolaly, a zabránily tak výraznějším škodám na Starém Městě. V městských částech Karlín, Holešovice a Libeň však byla poškozena značná část obytných domů a ostatních staveb, z nichž se musely později desítky zbourat. Katastrofou znamenala povodeň také pro Zoologickou zahradu v Tróji a pro značnou část Podbaby, kde na několik měsíců vyřadila z provozu čistírnu odpadních vod.

Navzdory protipovodňovým patřením, uskutečněným v Čechách po záplavách v roce 1997, způsobila povodeň v srpnu 2002 přímé hmotné škody 73 miliard korun, tedy o 11 miliard více, než měla na svědomí povodeň v roce 1997. Na výši ztrát se podílela především skutečnost, že bylo postiženo centrum Prahy, kde je kromě významných historických památek soustředěna také značná část ekonomických aktivit. Z hlediska celkového rozsahu povodní bylo rovněž zasaženo podstatně větší území než v roce 1997 a vyšší byl i počet postižených obcí. Celkem povodně v roce 2002 postihly 3,2 milionu obyvatel České republiky, Varovné systémy a spolupráce povodňových a krizových orgánů státní správy se od roku 1997 výrazně zlepšily. O této skutečnosti svědčí i menší počet lidských obětí, které si tyto záplavy vyžádaly ve srovnání s předchozími povodněmi v roce 1997.

Katastrofální povodně si v roce 2002 vyžádaly 19 lidských životů. (21)

Povodně 2010

Českou republiku zasáhly během roku 2010 hned několikeré povodně. Na jaře byly nejvážněji postiženy především severní Morava a Slezsko, na konci prvního srpnového týdne se vylily vodní toky z břehů na severu Čech, a to především v kraji Libereckém a Ústeckém. V obou krajích byl vyhlášen stav nebezpečí a to celkem ve 13 ORP a při předběžném sčítání vzniklých škod bylo zjištěno, že jejich budou ve výši přibližně 10 miliard korun a téměř 80% z této částky bude určeno na obnovu poničeného území v Libereckém kraji. Největší škody byly, dle jednotlivých resortů, způsobeny především na resortu dopravy, tedy poničené veřejné komunikace za 3,18 miliard korun dále pak značné škody v resortu zemědělství a ministerstva pro místní rozvoj (dohromady za 5,73 miliard korun). V resortu průmyslu a obchodu byly zaznamenány škody za necelou miliardu korun. Nejvíce postiženou obcí byl při povodních v roce 2010 Frýdlant, jelikož škody, které povodeň způsobila přesáhly 1 miliardu. Dalšími značně postiženými obcemi byly také Chrastava a Hrádek nad Nisou. Především v Libereckém kraji se nacházeli obce, jejichž škody způsobené povodní byly vyčísleny nad 100 milionů, jednalo se celkem o 7 obcí. V Ústeckém kraji byl jedinou obcí, kdy škody přesáhly částku 1 milion Kč, pouze Děčín. (38)

Při povodních v roce 2010 zemřelo celkem 5 osob a jedna osoba, která zemřela v souvislosti s povodněmi na selhání srdce. Všechna úmrtí se odehrála na území Libereckého kraje. Během povodní bylo zachráněno 521 osob a evakuováno 1074 osob. Povodní bylo postiženo 4 743 objektů určených pro bydlení a celkové škody těchto objektů přesáhly hodnotu 1 miliardy. Jmenovitě se jednalo o 271 bytových domů a 4 472 rodinných domů. Největší škody bytového fondu byly zaznamenány opět v Libereckém kraji. Demolice byla určena pro 38 objektů.

V souvislosti s povodněmi v roce 2010 bylo nahlášeno 11 608 pojistných událostí s výší pojistného plnění vyšší než 1,5 miliard Kč. Stát vyčlenil na odstranění následků povodní státní hmotné rezervy ve výši 97,6 milionů Kč. (46)

1.2.2 *Ve světě*

Hurikán Katrina

Sezona hurikánů roku 2005 probíhala až do příchodu Katriny celkem jako obvykle. Tato bouře ale naprosto zvrátila zbývající období sezony a její následky budou citelné ještě několik let. Na rozdíl od jiných vysoce ničivých hurikánů se Katrina nevytvořila nad otevřeným mořem Atlantského oceánu, ale 24. srpna 2005 nad Bahamskými ostrovy a poprvé se dotkla území na severu Miami na Floridě v podobě hurikánu 1. stupně podle Saffir-Simpsonovy škály. Způsobila tam velké záplavy, výpadek elektrického proudu pro více než 1 milion stálých obyvatel a smrt 11 lidí. Během tohoto prvního okruhu zeslábla a změnila se v tropickou bouři.

V teplých vodách Mexického zálivu nebrala Katrina na síle mnohem rychleji, než se očekávalo, změnila se v hurikán 5. stupně Saffir-Simpsonovy škály. S touto charakteristikou se Katrina při dlouhotrvajících větrech o rychlosti 280 km/h stala čtvrtou nejintenzivnější bouří v prostoru Atlantského oceánu.

Pak se Katrina obrátila k severu a lehce oslabila právě před tím, než se 29. srpna 2005 v podobě hurikánu 4. stupně Saffir-Simpsonovy škály a s větrem 241 km/h znovu dotkla pevniny poblíž Grand Isle v Louisianě.

Dne 31. srpna se bouře naposledy objevila v oblasti Velkých kanadských jezer. V Québecu zanechala mohutné dešťové srážky, stejně jako v sousední oblasti Cote-Nord. Deště byly tak silné, že mezi nimi tímto kanadským městem a zmíněným územím na několik týdnů zmizely dopravní komunikace.

Hurikán Katrina si vyžádal okolo 1800 lidských životů. (17)

Tsunami na Jávě

V pondělí 17. července 2006 odpoledne se na jihozápadní pobřeží Jávy přihnaly vlny tsunami. Způsobilo je silné zemětřesení pod mořskou hladinou, které se odehrálo něco

přes 200 km od pobřeží. Několikametrová záplavová vlna spláchla část přímořských letovisek a rybářských vesnic na indonéském ostrově Jáva.

V turisticky velmi atraktivním přímořském letovisku Pangandarunu si otřesů, které byly příčinou vlny tsunami nikdo nepovšiml, a tsunami tudíž nikdo nečekal. Panika vypukla, teprve když mořská voda zalila pobřežní silnici a dostala se 3 km hluboko do vnitrozemí. Obyvatelé prchali do nejvyšších pater domů a lezli na stromy. Vysoké vlny pohltily rybářské loďky a dočista spláchly rákosové domky na pláži. Tsunami Pangandaran zcela zaplavilo a zničilo domy, hotely i restaurace podél pobřežní silnice.

Desetitisíce lidí utekly do hor. Z pobřeží o délce 180 km se musely tisíce lidí uchýlit do přilehlé vrchoviny. Jiní se zachránili tak, že vyšplhali na stromy. Své domovy bylo donuceno opustit celkem 53 000 obyvatel.

Tsunami na Jávě si vyžádaly 660 lidských životů. (17)

Japonsko 2011 – zemětřesení, tsunami, jaderná havárie na elektrárně

Fukušima

Pátek 11. března 2011 se zapíše do dějin Japonska jako den největší přírodní katastrofy, která zemi postihla. Nedaleko pobřeží udeřilo zemětřesení dosahující síly 8,9 stupně Richterovy škály.

Otřesy uvedly do pohybu obrovskou masu vody, která ve formě třiadvacetimetřové tsunami smetla pobřeží Japonska.

Účet, jaký po sobě katastrofa doposud zanechala čítá 10 804 mrtvých a přes 16 tisíc lidí pohřešovaných lidí. Na 190 tisíc Japonců navíc stále přebývá v provizorních přístřešcích. V postižených prefekturách pomalu docházejí základní potraviny, voda, léky i pohonné hmoty.

Těžce zasažena je japonská ekonomika. Největší pozornost si však rychle získala skutečnost, že během zemětřesení došlo k poškození několika jaderných elektráren. Největší problém představuje elektrárna Fukušima 1. Ta postavila Japonsko před riziko jaderné katastrofy a ve světě znovuotevřela diskuzi o bezpečnosti jaderné energetiky

a to především v Evropě.

Stav elektrárny Fukušima byl stále vážný, ale nehoršil se. Alespoň to tvrdil Japonský úřad pro jadernou bezpečnost. A to i přes to, že se z bloků tři a čtyři začal valit kouř a pára. Také stoupla radiace.

Ve čtvrtek 24.března byli tři technici pokládající elektrické kabely vedoucí ke třetímu reaktoru ozářeni - dva z nich museli být dokonce hospitalizováni - údajně byli zasaženi radiací desettisíckrát převyšující hladinu, než jakou odborníci očekávali. To by mohlo znamenat přítomnost praskliny v jádře reaktoru a zřejmě tak horší následky na životní prostředí.

Později se zjistilo, že se jedná o vedlejší efekt nouzového chlazení mořskou vodou, k němuž se obsluha jaderné elektrárny v tísni uchýlila, aby zabránila roztavení pláště reaktoru.

O třetí reaktor stále panovaly největší obavy, nicméně k obrovskému přehřívání docházelo i na reaktoru číslo jedna.

Radiace z místa stále unikala a kontaminovala jak oceán, tak pevninu - doposud stále nebylo jasné odkud přesně radiace uniká. Problém byl také s kontaminovanou vodou, Japonci totiž stále netušili, kam ji odčerpát.

Ke kontaminované vodě se v úterý 29. března přidal ještě únik plutonia. Společnost Tepco tak čelila stoupající kritice a vláda dokonce zvažovala její znárodnění.
(33)

1.3 Charakteristika katastrof a základní dělení mimořádných událostí a krizových situací s katastrofálními následky na území České Republiky

1.3.1 Přírodní katastrofy

Přírodní katastrofa je rychlým přírodním procesem mimořádných rozměrů. (11)
Katastrofy dělíme podle WHO na: - tektonické (požáry, zemětřesení, sesuvy, tsunami,

hladomor, epidemie)

- telurické (sopečná činnost, bahnotok, sopečné povodně, žhavá sopečná mračna)

- topologické (povodně, sesuvy půdy, laviny)

- meteorologické (cyklony, nadměrná horka, sucha, mrazy, krupobití a přívalové deště) (45)

Toto pojetí vůbec nezohledňuje sociální faktor při posuzování přírodní katastrofy. Podle K. Smithe jde o katastrofu jen tehdy, je-li negativně ovlivněno velké množství lidí (ztráty na životech, majetku). Za velké přírodní katastrofy považujeme právě pouze

ty události, které silně ovlivňují lidské populace. Je ale nutné dodat, že následky nemusí být okamžité a že katastrofa může mít dlouhodobé dopady (poničení krajiny, nemoci, ekonomické ztráty atd.). (15)

Území české Republiky patří mezi ty výjimečné lokality na zemském povrchu, které nejsou zdaleka tolik zatěžovány přírodními mimořádnými událostmi.

Nejsme ovlivňováni činností moře, nepatříme do oblastí s vulkanickými a tektonickými procesy, na našem území se nevyskytují teplotní ani geomorfologické extrémy.

Intenzita převážné většiny přírodních procesů zdaleka nedosahuje maximálních hodnot.

A v tom je naše největší riziko. Závažné projevy destrukčních dějů naše obyvatelstvo nezná, a proto má velký sklon k jeho podceňování. Právě občasný příchod takových dějů, jejich překvapivost a rychlost působí následně panické reakce.

Proto společnost musí mít instituci, která se bude předmětnou problematikou zabývat a v konečném efektu snižovat ztráty při mimořádných událostech vznikajících. (19)

1.3.1.1 Základní dělení přírodních mimořádných událostí

Na území České republiky mohou ohrozit životy obyvatel nebo jejich majetek tyto mimořádné přírodní události:

a) abiotické mimořádné události – způsobené neživou přírodou: požáry způsobené přírodními vlivy; povodně a záplavy; dlouhodobá sucha; dlouhodobé inverzní situace; zemětřesení; posun říčního koryta; půdní eroze; silné mrazy a vznik námraz; sněhové kalamity; zemské sesuvy; krupobití; vichřice, větrné poryvy, větrné víry – tornáda;

b) biotické mimořádné události – způsobené živou přírodou: epifytie – rozsáhlá nákaza rostlin; epizootie – rozsáhlá nákaza zvířat; epidemie – velká nákaza lidí; přemnožení přírodních škůdců. (41)

1.3.2 Antropogenní katastrofy

Znamenají události způsobené přímo či nepřímo lidskou činností.

Člověk se v současnosti stává silou schopnou úplně přeměnit původní přírodu a krajinu.

Ovládá takové energetické zdroje, které snesou srovnání s mohutnými přírodními silami. Mohutnost energetických zdrojů a materiálů využívaných člověkem, je-li nevhodně uvolněna, se stává zásadním rizikem již pro samou existenci člověka. Především moderní energetické a materiálové zdroje (jaderné a spalovací elektrárny, mohutné sklady ropy a toxických látek) a složité a mohutné infrastrukturní sítě (plyn, voda, ropa atd.) jsou největšími potenciálními riziky a zdroji současných mimořádných situací.

Je nutné poznat systémovou spolehlivost, bezpečnost, odolnost i zranitelnost, abychom mohli předvídat nejen jejich užitečnost, ale i případný negativní dopad při jejich poškození. (19)

1.3.2.1 Základní dělení antropogenních mimořádných událostí

V případě antropogenních mimořádných událostí se jedná zejména o:

a) technogenní mimořádné události: provozní havárie a havárie spojené s infrastrukturou; radiační havárie velkého rozsahu; technologické havárie spojené s výronem nebo únikem nebezpečných látek; havárie v dopravě s výronem toxických látek; rozsáhlé ropné havárie; požáry; rozsáhlé dopravní havárie v silniční, železniční a letecké dopravě; důlní neštěstí; mechanické a statické poruchy staveb a zařízení; mimořádné události v tunelech a jiných podzemních stavbách; technické a technologické havárie – požáry, exploze, destrukce; narušení hrází vodohospodářských děl apod.

b) sociogenní mimořádné události vnitřní - vnitrostátní společenské, sociální

a ekonomické negativní jevy: narušení dodávek ropy a ropných produktů; narušení dodávek elektrické energie, plynu a tepla; narušení dodávek potravin; narušení dodávek pitné vody; narušení dodávek léčiv a zdravotnického materiálu; narušení funkčnosti dopravních systémů; narušení funkčnosti informačních systémů a komunikačních vazeb; narušení funkčnosti systémů pro varování a vyrozumění obyvatelstva; totální zhroucení ekonomiky státu; rozvoj rasové, národnostní a náboženské nesnášlivosti; hromadné postižení osob mimo epidemií; hrozba teroristických akcí; ohrožení demokratických základů státu extrémistickými politickými skupinami; použití zbraní hromadného ničení jaderných, chemických a biologických.

c) sociogenní vnější mimořádné události - vojenské mimořádné události: vnější vojenské napadení státu nebo jeho spojenců; ohrožení základních demokratických hodnot v takovém rozsahu, že je požadováno nasazení ozbrojených sil pro provedení mezinárodní mírové nebo humanitární operace. (41)

1.4 Dopady a následky mimořádných událostí a krizových situací v České Republice a systém jejich řešení

Roste počet i závažnost katastrof, které každoročně svět postihují. Dobrý úmysl pomoci v takovém případě nestačí. Je třeba jej přeměnit v rychlou a efektivní akci, která zachrání lidské životy a urychlí obnovu. (42)

Mimořádné události a krizové situace ovlivňují a budou stále více ovlivňovat naše životy, zdraví, majetek a životní prostředí. Klimatické změny, průmyslová revoluce i sociálně patologické jevy lidské společnosti, kriminalita, terorismus a další jevy, ovlivňují rozsah a množství mimořádných událostí a krizových situací a jejich negativních dopadů na lidskou společnost a tím i na budoucnost našich dětí.

Nejčastějšími dopady mimořádných událostí a krizových situací jsou dopady na životech, zdraví a bezpečnosti obyvatelstva, jeho psychické strádání, na ekonomiku a na životní prostředí jako takové, selhání veřejných služeb, výpadky elektřiny, poškození systému pitné vody, výpadek kanalizace, výpadky komunikace, škody v zemědělství, škody na historických zdrojích apod. (43)

Katastrofy ovšem mají i takové sociální dopady, které způsobují postiženým osobám trvalé následky, jako je například ztráta zaměstnání z důvodu zániknutí ekonomického subjektu či snížení pracovní schopnosti ze zdravotních důvodů. Osoby postižené katastrofou mohou mít značné psychické problémy, které jim znesnadňují komunikaci s okolím či návrat do běžného života. Úkolem státu je, aby zabezpečil takto postižené osoby a umožnil jim snadnější návrat do běžného života.

Odvracení se od přírody přináší svou daň a rostoucí závislost na technice a jejích vymoženostech nás činí čím dál zranitelnějšími. (43)

1.4.1 Definice mimořádné události X krizové situace a obecný postup jejich řešení

Mimořádná událost je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací. (27)

Typologie podle rozsahu mimořádné události:

Hromadné neštěstí omezené je mimořádná událost, která náhle ohrožuje maximálně 10 osob, které jsou zraněné nebo jinak dotčené, přičemž alespoň jedna z osob je zasažena závažně a nachází se v akutním ohrožení života.

Hromadné neštěstí rozsáhlé je neštěstí, které ohrožuje více než 10 osob, avšak počet závažně zasažených je maximálně 50.

Katastrofa je náhle vzniklá mimořádná událost velkého rozsahu, která ohrožuje více než 50 osob, bez ohledu na míru postižení. (12)

Krizová situace je mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému (škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací), narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu. (28)

1.4.1.1 Reakce na rozvoj nepříznivé události

Zjistí-li občan (zaměstnanec, organizace, provozovatel, atd.), že někde hrozí, nebo již došlo ke vzniku mimořádné události, která ohrožuje životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí, oznámí tuto skutečnost kompetentnímu orgánu (obvykle telefonem pomocí čísel tísňového volání), který bude následky události řešit. Po obdržení zprávy a ověření její pravdivosti je událost řešena (zpravidla složkami integrovaného záchranného systému) podle příslušné dokumentace a plánů.

1.4.1.2 Obecné úkoly orgánů a organizací při zdolávání nepříznivých událostí

Subjekty (orgány a organizace), které se podílejí na zdárném zdolávání nepříznivé události je možno rozdělit na tři části:

- řídicí,
- zásahovou,
- odbornou a pomocnou.

Při čemž v řídicí části jsou vláda ČR, ministerstva a ostatní správní úřady, Česká národní banka, orgány krajů, obcí a určené orgány s územní působností, bezpečnostní rady, krizové štáby, povodňové komise, nákazové komise apod.).

Do zásahové části patří především základní složky integrovaného záchranného systému, dále pak ostatní složky integrovaného záchranného systému jako záchranné prapory, obecní či městské policie apod.

Odbornou a pomocnou část tvoří některé z ostatních složek integrovaného záchranného systému jako orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů či fakultní nemocnice. Dále pak do této kategorie patří privátní lékaři, stavební organizace, privátní veterináři, úřady práce, odborné laboratoře, sklady základních životních potřeb, dodavatelé zboží, regionální rádio, statici, tlumočníci, řemeslníci apod.

Všem, kteří se podílejí na zdolávání nepříznivých událostí, jsou dle platných právních předpisů stanoveny povinnosti a pravomoci jak těmto událostem předcházet, jak je řešit a následně provádět asanaci.

1.4.1.3 Obecný postup pro řešení mimořádných událostí a krizových situací

1. Před vznikem

- mít zpracovány plány a scénáře řešení těchto událostí dle analýzy možných rizik;
- tyto plány průběžně upřesňovat a aktualizovat;

- provádět nácviky řešení těchto událostí (krizového managementu i zasahujících jednotek);
- provádět osvětovou činnost mezi obyvatelstvem;
- udržovat provozuschopné síly a prostředky pro jejich zdolávání;
- v případě neodvratitelnosti vzniku MU vyrozumění potřebných funkcionářů a varování obyvatelstva.

2. Při vzniku

- vyrozumění funkcionářů odpovídající za její řešení a na základě jejich rozhodnutí vyrozumění dalších osob (krizových štábů, krizových managementů);
- v případě bezprostředního ohrožení varovat obyvatelstvo a poskytnout mu nezbytné informace;
- výjezd jednotek do místa vzniku MU provedení průzkumu, zahájení záchranných a likvidačních prací;
- zpohotovnění krizových štábů, krizových managementů;
- analyzování situace, posoudit, zdaje situaci možno zvládnout běžnými prostředky nebo zda je nutno vyhlásit krizový stav;
- v případě nutnosti vyhlášení krizového stavu.

3. Při řešení

- opatření k zamezení dalšího šíření MU;
- provádění ZLP záchrannými jednotkami;
- v případě potřeby provádět opatření na ochranu obyvatelstva včetně jeho všestranného zabezpečení;
- logistické zabezpečení ZLP a prováděných prací;
- navázání součinnosti s potřebnými organizacemi a okolními regiony;
- aktivace dalších dostupných zdrojů potřebných k řešení situace;
- monitorování, sledování situace, její analyzování a provádění opatření při předpokládaném rozšíření události;

- příjem humanitární pomoci, distribuce potřebným;
- řešení dopadů na infrastrukturu.

4. Po odeznění

- inventarizace škod, jejich vyčíslení;
- stanovení harmonogramu provádění asanačních prací;
- finanční zajištění náhrad a asanačních prací;
- fakturace náhrad za dodání věcných prostředků;
- zahájení asanačních a obnovovacích prací;
- řešení sociálních dopadů situace (osoby bez přístřeší, osoby bez prostředků, sirotci, atd.);
- postupný návrat normálního života.

1.4.1.4 Úrovně řešení mimořádných událostí

Základní úroveň

Mimořádnou událost jsou občané a právnické a podnikající fyzické osoby schopny zvládnout vlastními silami (drobné události na pracovišti apod.).

Taktická úroveň

Následky události řeší profesionální záchranářské jednotky (základní složky IZS).

(7)

Integrovaný záchranný systém je koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Základními složkami integrovaného záchranného systému jsou Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky.

(27)

Operační úroveň

Nepostačují-li síly a prostředky jednotkám provádějícím zásah, operační a informační středisko se zapojuje do koordinace prací a povolává další dostupné síly a prostředky k řešení situace.

Strategická úroveň

Situace je řešena orgány krizového řízení. (7) Orgány krizového řízení jsou podle novely krizového zákona: vláda, ministerstva a jiné správní úřady, Česká národní banka, orgány kraje a ostatní orgány s působností na území kraje, orgány obce s rozšířenou působností, orgány obce. (29)

1.4.2 Příklady možných dopadů a vedlejších účinků mimořádných událostí

Mimořádná událost	Možné dopady
Letecká havárie	Oběti na životech Ranění Požár Výbuch Škody na majetku (budovy) Mezinárodní dopady Poškození nákladu Přerušení dopravy Škody na veřejných službách
Silniční nehoda	Oběti na životech Ranění Požár a výbuch Přerušení dopravy Únik nebezpečných látek a kontaminace půdy, vody a vzduchu
Železniční nehoda	Oběti na životech Ranění Požár a výbuch Přerušení dopravy Přerušení komunikace na železnici Únik nebezpečných látek a kontaminace půdy, vody a vzduchu
Zřícení stavby	Oběti na životech

	Ranění Zasypané osoby Požár a výbuch Přerušování dopravy Přerušování veřejných služeb
Nebezpečný plyn	Oběti na životech Ranění Požár a výbuch Evakuace Přerušování podnikových činností
Povodeň	Oběti na životech Kontaminace pitné vody Ohrožení zdraví obyvatel Škody na majetku Přerušování fungování komunity Škody místní ekonomiky
Vichřice	Oběti na životech Škody na majetku Přerušování dopravy a komunikace Přerušování veřejných služeb
Lesní požár	Oběti na životech Škody na majetku Přerušování dopravy a komunikace Přerušování veřejných služeb Škody místní ekonomiky
Výbuch	Oběti na životech Ranění Požár Únik toxických látek Panika Přerušování dopravy Přerušování veřejných služeb

(43)

Dopady mimořádných událostí a krizových situací na životy a zdraví lidí

Mezi dopady mimořádných událostí a krizových situací na vliv životů a zdraví osob patří zejména přímé ohrožení života a zdraví osob zasaženého mimořádnou událostí či krizovou situací; ohrožení života a zdraví obyvatel v důsledku omezení nebo přerušování dodávek elektřiny (zdravotnická zařízení, ústavy sociální péče, apod.); ohrožení života

a zdraví obyvatel v důsledku vzniku sekundárních krizových situací (riziko epidemií, narušení dodávek potravin a pitné vody, narušení dodávek léčiv a zdravotnického materiálu apod.).

Hlavní problém, se kterým se budeme potýkat v příštích letech, nejsou jen dopady mimořádných událostí a krizových situací na fyzické zdraví, ale i na duševní zdraví: lidé se potýkají především s depresemi, úzkostmi a posttraumatickým stresem. (43)

Mimořádná událost je charakteristická (mimo jiné) tím, že se vymyká dosavadním zkušenostem a navyklym reakcím lidí, které postihuje. Nároky, kladené na oběti prostředím (mimořádnou událostí), přesahují jejich zdroje, oběti jsou vychýleny z rovnováhy, což v nich probouzí pocity zmatku, úzkosti a strachu. Charakteristické jsou také pocity nevysvětlitelnosti mimořádné události a neuniknutelnosti před jejím dopadem.

Oběti se ocitají v krizi (→ krizová oblast). Fenomén „krize“ lze pojmut různými způsoby , vždy však znamená pro ty, kdo se v ní ocitnou, určitou nutnost změny.

Nacházejí se v situaci ohrožení a pociťují potřebu akutní změny. Mnozí zasažení však nemají dostatečné prostředky k tomu, aby krizovou situaci řešili sami, příp. nevědí, jak ji řešit. Pomoc lidem, kteří se vinou mimořádné události nacházejí v akutní krizi, v situaci, která ohrožuje jejich život (či zdraví, majetek, atd.), je jedním ze základních úkolů pracovníků, pomáhajících v krizové oblasti.

Mimořádná událost však neohrožuje své oběti pouze bezprostředně v čase svého dopadu, ale zanechává také dlouhodobé následky ve formě traumatu .

Zasažení mimořádnou událostí bývá zkušeností silně traumatizující. Nejvíce traumatizující jsou potom ty mimořádné události, ve kterých je jasně patrný lidský úmysl (např. válečné konflikty, mučení, věznění, atd.) Setkání s lidskou krutostí a brutalitou může u obětí zasáhnout základní důvěru v dobro a smysluplnost lidské existence. (20)

Trauma, které se oběti nepodaří přijmout, pochopit a zpracovat, může postupně přerůst v další psychické problémy. Typickým příkladem je posttraumatická stresová porucha (post traumatic stress disorder; dále PTSD). Termínem posttraumatická

stresová porucha se označuje soubor různých poruch chování a prožívání včetně somatických reakcí (poruchy spánku, potivost, třes, nevolnost apod.), které vznikají jako důsledek extrémního stresového prožitku přesahujícího běžnou lidskou zkušenost, přičemž příznaky poruchy mohou propuknout až po delším časovém úseku od prožité krize. (4)

Zničení nebo poškození majetku

Mezi dopady mimořádných událostí a krizových situací patří také riziko zničení, poškození nebo omezení využití (například vyřazením z provozu) nemovitého a movitého majetku; riziko poškození nebo zničení památkově chráněných objektů a dalších historicky, kulturně nebo jinak významných objektů, muzejních a jiných sbírek, knižních a archivních fondů. (43)

Poškození životního prostředí

Dalšími dopady mimořádných událostí a krizových situací je také riziko znečištění životního prostředí (ovzduší, vody, půdy) ve výrobnách elektřiny (především spalujících kapalná paliva) a v úložistiích energetických surovin a v jejich bezprostředním okolí; riziko radiační havárie s dlouhodobými až trvalými následky pro životní prostředí; riziko poškození životního prostředí v důsledku vzniku sekundárních krizových situací (odpadové hospodářství, kanalizace apod.). (43)

Ekonomické dopady

Velkými dopady mimořádných událostí a krizových situací je také riziko vážného narušení až úplného ochromení národního hospodářství (dlouhodobý pokles výrobních a vývozních schopností ekonomiky) s významnými ekonomickými ztrátami v bankovním a finančním sektoru, průmyslu, zemědělství a službách. (43)

1.4.3 Sociální dopady a jejich řešení

Mezi nejzávažnější dopady mimořádných událostí a krizových situací patří dopady v sociální oblasti. Patří mezi ně například ztráta obydlí, ztráta rodičů, poničení budov veřejných služeb, ztráta dokladů, riziko rychlého růstu nezaměstnanosti v důsledku vynucené redukce hospodářských činností, která povede k rozšíření sociálně-patologických jevů; omezení nebo nemožnost zajištění základních sociálních služeb; riziko významného poklesu životní úrovně obyvatelstva v důsledku pravděpodobného hospodářského otřesu; přesídlení obyvatel nejhůře zasažených oblastí, destrukce komunity při vysídlování celých měst, ztráta vlastního kulturního zázemí, sociokulturní identity, vyšší míra sociální izolace; značná míra chudoby v regionu posilující nedostupnost životních potřeb. (43)

Každá z katastrof, které v minulosti postihly naší Zemi, měla sociální dopady, a to buď v menší či větší míře. Už samotný vznik katastrofy značně působí na lidskou psychiku a může zanechat i trvalé psychické problémy, například úzkost, poruchy spánku či depresivní stavy.

1.4.3.1 Ztráta obydlí – povodňové domky

Katastrofy mohou zanechat mnoho obětí na životech, ale i osoby, které katastrofu přežily, ale ztratily při ní obydlí, majetek, blízké osoby či dokonce rodiče nebo potomky.

Osoby, které při katastrofě přijdou o obydlí vlastně ztratí „střechu nad hlavou“ a své zázemí. Obec, ve které žijí jim zajistí náhradní ubytování, pokud si jej neobstarají u rodinných příslušníků či známých. Obec může postiženým občanům zajistit ve veřejných budovách (například ve škole, sportovní hale, či nádraží) také výdej jídla, umývárny či službu praní prádla zdarma.

Obce také nabízejí občanům, které velká voda připravila o obydlí, možnost pronájmu povodňových domků. Například v Hrádku nad Nisou byli povodňové domky stavěny z ekologického materiálu Flexibuilt, který je vyráběn z recyklovatelných obalů Tetra pak a jejich výstavba trvala pouhé tři měsíce. Jeden povodňový domek Hrádku nad Nisou stál asi 3 a půl milionu korun a obec na stavbu získala státní dotaci,

jejíž podmínkou je, že obec musí mít domky ve svém vlastnictví alespoň 20 let.

Tyto domky mohou být také financovány dotací Zelená úsporám, jelikož se jedná o pasivní domy. Obyvatelé povodňových domků platí měsíční nájem ve výši 3 a půl tisíce korun (v nájmu nejsou započteny poplatky za energie či vodu a podobně) a domek mohou obývat dvě rodiny. (38)

Některé české firmy také nabízejí možnost výstavby domků určených do povodňových zón. Tyto domky jsou vybaveny zařízením, které dlouhodobě ochrání domek před povodní do výše 2 metrů a krátkodobě do výše 2, 5 metrů. Principem stavby je tedy vyzdvižení celého domku mimo dosah záplavové vlny. Výstavba domku včetně zdvihací konstrukce stojí asi o 20 % více než výstavba běžného rodinného domku, nesmíme ovšem opomenout, že díky této konstrukci nevzniknou při povodni žádné škody. Stavba domku se zdvihací konstrukcí tedy vyjde levněji než běžná stavba, při jejímž poškození je pak nutné platit náklady na odstranění škod. (34)

1.4.3.2 Ztráta rodičů - sirotci

Pokud katastrofa připraví děti o rodiče, pak je úkolem státu, aby sirotkům zajistil náhradní rodinou péči a to nejlépe v okruhu jejich vlastní rodiny. Pokud o sirotky nejeví zájem nikdo z rodiny, pak jsou umístěni buď do kojeneckého ústavu (pokud jsou mladší než 1 rok), nebo do dětského domova.

1.4.3.3 Ztráta dokladů

Pokud občané při povodni přijdou o své doklady, například občanský průkaz či potvrzení o zdravotním pojištění, pak je nutné jejich ztrátu co nejdříve nahlásit příslušnému orgánu. Pokud se jedná o doklady, které jsou nutné k vyplacení sociálních dávek, tak se občan nemusí strachovat, že bude o sociální dávky připraven, ale pouze bude jejich výplata pozdržena. (38)

1.4.3.4 Poničení budov veřejných služeb

Při povodni v roce 2010 byla v Chrastavě a dalších obcích poničena budova pošty. Jako náhradní řešení byla v Chrastavě zvolena provizorní pobočka v modrém autobuse na dvoře poničené pošty. V dalších dvou obcích tedy v Bílém Kostele a Dětrichově byli občané obsluhováni poštovními auty, které stojí na místě bývalých poštovních budov. Tyto provizorní pošty nabízely svým klientům běžné služby, kromě služby Czech point a terminálu Sazka. Celkové škody, které povodně v roce 2010 napáchaly na severočeských poštách se pohybují ve výši více jak 3 miliony korun. (38)

1.4.3.5 Snížení pracovní schopnosti

Nastat může i taková situace, kdy jsou osoby katastrofou postiženi natolik, že jim jejich zdravotní stav již neumožňuje pracovat ve svém oboru, jelikož mají sníženou pracovní schopnost. Pokud osoby postižené katastrofou ztratí pracovní místo a delší dobou nemohou najít nové, pak mohou získat pocit zbytečnosti, připadají si neužiteční což vede k silným depresivním stavům. Tyto osoby by měli být zapojeny do rekvalifikačních kurzů či speciálních programů, které jim usnadní získat nové pracovní místo.

1.4.3.6 Nucené soužití osob ve stísněných prostorech

Člověk je tvorem společenským. Již od dávných dob žije ve skupinách s příslušníky stejného druhu.

V dnešní době lidé žijí ve městech a na vesnicích také ve společnosti ostatních lidí, ale každý člověk má rád své soukromí, a proto je dobré, aby měl svůj byt, pokoj či koutek, ve kterém může být sám.

Problém nastává pokud vznikne taková mimořádná událost či krizová situace, při které osoba přijde o svůj domov a musí pak hledat jinou alternativu bydlení. Jen málo osob má možnost si ihned pořídit nový byt či dům, a proto jsou nuceni využít dočasného bydlení v azylovém domě či u příbuzných. Nastat mohou i situace, kdy osoba nemusí

o svůj domov přijít, ale z různého důvodu, například při povodních, musí být z domova evakuována. Evakuované osoby jsou pak provizorně ubytovány nejčastěji v azylových domech, ve školách, v ubytovnách či na jiných místech, se kterými má daná obec domluvenou spolupráci při vzniku mimořádných událostí či krizových situacích.

Provizorní ubytování také znamená, že všichni ubytovaní spolu tráví většinu času. Společně se stravují i nocují, veškeré sociální zařízení je samozřejmě také společné, rozdělené je jen pro muže a ženy. Ať člověk vytváří jakoukoliv činnost, nikdy při ní není sám, nemá tedy absolutně žádné soukromí.

Osoby, které jsou dočasně nuceny žít ve stísněných prostorech mohou trápit značné psychické problémy, které souvisí právě se ztrátou soukromí. Sociální pracovníci by měli takto postiženým osobám zajistit pomoc právníka, který jim poradí se všemi majetkovými záležitostmi i se složitou administrativou a psychologa, aby si mohli s někým o svých problémech pohovořit a vyvarovat se dalším chybám. Pokud se postiženým osobám pomoc neposkytne, pak mohou mít osoby pocity bezmoci či dokonce ztratit „chuť do života“.

Naopak pocit uvolnění jim může poskytnout alkohol či jiné návykové látky, což ovšem vede k dlouhodobým závislostem a k ještě větším problémům. Rizikovým faktorem je v této situaci také vidina rychlého získání většího finančního obnosu díky sázkovým kancelářím či automatům, což ovšem vede také jen k závislosti, a pokud postižená osoba peníze opravdu získá, pak o ně ve většině případech také rychle přijde.

Pracovníci sociálního odboru by také měli zajistit péči pro bezprizorní děti, ať už je tedy umístít společně s rodiči na místo určené pro umístění evakuovaných osob či do dětského domova, kde jim bude poskytnuta veškerá další péče.

Pokud je tedy nevyhnutelné, aby osoby dočasně žily ve stísněných prostorech, pak je opravdu nutné, aby jim byla poskytnuta pomoc psychologa a neztratily naději v lepší budoucnost a znovu začlenění se do běžného života.

1.4.3.7 Pojištění objektů v záplavové zóně

Povodně v České republice v roce 2010 měly ještě jeden negativní dopad, a to že pojišťovny byly nuceny k přehodnocení rizikovosti pojištěných objektů v záplavové zóně a následnému zdražení pojistného až o více jak tisíc korun. Pro příklad uvádím ceny pojištění z roku 2010 rodinného domu v hodnotě 3,5 milionů korun, kdy v zóně, kde je riziko povodní nejmenší, stojí pojištění 3 150 Kč ročně. Ve druhé zóně pak pojištění vyjde zhruba na 4 900 Kč ročně a v nejrizikovějším pásmu stojí až 7 000 Kč. Některým klientům pojišťoven, žijícím v povodňové zóně, se může také přihodit to, že pojišťovna označí jejich majetek za nepojistitelný a v případě jeho poničení nemají nárok na odškodnění. (38)

1.4.4. Zákon č. 111/2006 Sb. O pomoci v hmotné nouzi

Tento zákon upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi, prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi.

Každý má nárok na základní sociální poradenství vedoucí k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení. (31)

1.4.4.1. Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc je jedna z dávek v systému pomoci v hmotné nouzi.

Náklady na dávky hradí stát, a to z finančních prostředků získaných příslušným orgánem pomoci v hmotné nouzi formou dotace poskytované podle zvláštního právního předpisu.

Mimořádnou okamžitou pomoc lze poskytnout osobě, která se nachází v hmotné nouzi. Mimořádnou okamžitou pomoc lze poskytnout pouze jedné z osob společně posuzovaných, jde-li o stav hmotné nouze.

Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat osobu, kterou postihne vážná mimořádná událost a její celkové sociální a majetkové poměry

jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami; vážnou mimořádnou událostí se rozumí zejména živelní pohroma (například povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie.

Výše mimořádné okamžité pomoci se stanoví s přihlédnutím k majetkovým poměrům a příjmové situaci osoby až do patnáctinásobku částky životního minima jednotlivce.

Nárok na mimořádnou okamžitou pomoc vzniká dnem, kdy ji příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi přizná.

Dávka, na kterou vzniká nárok splněním podmínek stanovených zákonem náleží osobě ode dne, kdy splnila všechny podmínky nároku na dávku, nejdříve však od prvního dne měsíce, v němž bylo zahájeno řízení o přiznání dávky.

Příjemcem dávky je ten, komu byla dávka přiznána.

Mimořádná okamžitá pomoc se poskytuje v peněžní nebo věcné formě, popřípadě v obou těchto formách.

Mimořádná okamžitá pomoc se vyplatí bezodkladně. Dávka se vyplácí v české měně v hotovosti u plátce, poštovní poukázkou, převodem na účet určený žadatelem, formou poukázky na hmotnou pomoc v zařízení poskytujícím sociální služby, prostřednictvím poukázky opravňující k nákupu zboží ve stanovené hodnotě nebo poukázky na přímý odběr zboží ve stanovené hodnotě nebo prostřednictvím elektronického platebního prostředku, nebo přímou úhradou částek, k jejichž úhradě je příjemce nebo osoba společně posuzovaná v hmotné nouzi zavázána. Způsob výplaty určuje plátce dávky tak, že bere v úvahu schopnosti a možnosti osoby v hmotné nouzi s dávkou v hmotné nouzi hospodařit a využít dávku k účelu, ke kterému je určena.

Žadatel o dávku, příjemce i společně posuzované osoby jsou povinni osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, na její výši nebo výplatu, dát písemně souhlas k ověření těchto skutečností a na výzvu se osobně dostavit k příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi, nebrání-li tomu těžko překonatelné překážky, zejména zdravotní stav.

Příjemce dávky je povinen:

a) písemně oznámit orgánu pomoci v hmotné nouzi změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu, a to do 8 dnů ode dne, kdy se o těchto skutečnostech dozvěděl,

b) vyhovět výzvě orgánu pomoci v hmotné nouzi, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, a to ve lhůtě do 8 dnů ode dne doručení výzvy, neurčil-li orgán pomoci v hmotné nouzi delší lhůtu.

Nárok na dávku nezaniká uplynutím času, není-li zákonem stanoveno jinak.

Nárok na výplatu dávky nebo její části zaniká, není-li zákonem stanoveno jinak, uplynutím 3 let ode dne, za který dávka nebo její část náleží. Uvedená lhůta neplyne po dobu řízení o dávce. (31)

1.4.4.2 Orgány pomoci v hmotné nouzi

Orgány pomoci v hmotné nouzi jsou podle zákona:

- a) pověřené obecní úřady,
- b) obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- c) krajské úřady,
- d) Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- e) újezdní úřady

Výkon působnosti stanovené pověřeným obecním úřadům, obecním úřadům obcí s rozšířenou působností a krajským úřadům je výkonem přenesené působnosti. (31)

1.4.4.3 Povinnosti a oprávnění orgánů pomoci v hmotné nouzi a jejich zaměstnanců

Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi jsou na základě souhlasu žadatele o dávku, příjemce dávky a osob společně posuzovaných oprávnění v souvislosti s plněním úkolů podle tohoto zákona vstupovat do obydlí, v němž tyto osoby žijí, a to s cílem provádět sociální šetření. Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi konají tuto činnost

na základě zvláštního oprávnění vydaného příslušným orgánem pomoci v hmotné nouzi. Náležitosti průkazu, kterým se prokazují zaměstnanci oprávnění k provádění sociálního šetření podle věty první, stanoví prováděcí právní předpis. O sociálním šetření podle věty první se vždy učiní záznam ve spise.

Pokud žadatel o dávku, příjemce dávky nebo osoba společně posuzovaná tím, že nedají souhlas se vstupem do obydlí, znemožní provedení sociálního šetření k ověření skutečností rozhodných pro nárok na dávku nebo její výši, může jim být žádost o dávku zamítnuta nebo dávka odejmuta, popřípadě snížena její výše.

Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi jsou v souvislosti s poskytováním dávek povinni:

a) chránit práva a zájmy osob v hmotné nouzi, přitom respektovat jejich důstojnost, soukromí a důvěrnost sdělení a zachovávat mlčenlivost, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak,

b) informovat každou osobu o možných postupech řešení hmotné nouze a zapojovat ji do řešení její situace a vést ji k vlastní odpovědnosti,

c) respektovat jedinečnost každé osoby bez ohledu na její původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, ekonomickou situaci, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, náboženské a politické přesvědčení, a to bez ohledu na skutečnost, jak se tato osoba podílí na životě společnosti,

d) vyhledávat aktivně osoby, které jsou ohroženy hmotnou nouzí, nebo se již ve stavu hmotné nouze nacházejí,

e) spolupracovat s obcí, v jejíž působnosti se bydliště osoby v hmotné nouzi nachází. (31)

1.4.5 Humanitární a neziskové organizace

Sociální dopady katastrof jsou ve většině případů tak závažné, že stát nedokáže pomoci ve všech postižených oblastech sám, a proto existují humanitární a neziskové organizace, které pomáhají státu dopady eliminovat. Tyto organizace reagují na vzniklé

krize a pomáhají v postižených oblastech po dobu, než bude daná oblast schopna z větší části fungovat samostatně. Humanitární a neziskové organizace poskytují finanční a dobrovolnickou pomoc v oblastech přežití, přísunu potravin, zajištění základní hygieny, péče o děti a psychologické či lékařské péče a podobně.

1.4.5.1 ADRA

ADRA je mezinárodní humanitární organizace poskytující pomoc lidem v nouzi. Byla založena ve Spojených státech amerických před více jak padesáti lety a dnes má zastoupení již ve 125 zemích světa. V roce 1997 jí byl od Ekonomické a sociální rady OSN udělen statut vrchního poradce.

V České republice začala ADRA působit v roce 1992, a to nejprve jako nadace, jejímž úkolem bylo přerozdělovat finanční pomoc. Pracovníci ADRA postupem času rozšířili své pole působnosti a začali sami realizovat různé pomocné programy. S nárůstem pracovní agendy a v reakci na legislativní změny bylo v roce 1994 založeno občanské sdružení ADRA. Jeho úkolem je poskytovat humanitární, sociální a rozvojovou pomoc nejen doma, ale i v zahraničí. ADRA dnes patří mezi tři největší humanitární organizace v České republice.

ADRA pomáhá jak při mimořádných událostech (živelné pohromy, válečné konflikty apod.), tak při realizaci dlouhodobých rozvojových projektů (podpora vzdělání, zaměstnanosti atd.). Jejím základním posláním je pomoci lidem v nouzi tak, aby byli schopni převzít kontrolu nad svými vlastními životy a mohli co nejlépe využívat ty zdroje, které mají k dispozici. ADRA ČR usilujeme o zvyšování úrovně života a zdraví obyvatel České republiky, rozvojových zemí a všech lidí, kteří její pomoc potřebují. A to bez rozdílu rasy, pohlaví, vyznání nebo náboženského přesvědčení.

Příležitostná a jednorázová dobrovolnická činnost

Příkladem takovéto dobrovolné práce mohou být určitě povodně v ČR v roce 2002. Bez pomoci více než 3000 dobrovolníků by zaměstnanci nebyli schopni včas doručit

pomoc tam, kde jí bylo nejvíce potřeba – ať už šlo o manuální práci nebo psychické povzbuzení obětí katastrofy. V roce 2004 jim byla Ministerstvem vnitra ČR udělena akreditace pro dobrovolnou činnost.

Mimořádné události v České republice

Jednou z priorit Nadace ADRA je pomoc zasaženým mimořádnými událostmi v ČR. Jedná se o pomoc po záplavách, vichřicích, technických haváriích apod. ADRA má trvale k dispozici rezervní fond pro okamžitou pomoc. V případě potřeby je vyhlášena veřejná sbírka. Pomoc nemá však jen finanční charakter. Ve spolupráci s Občanským sdružením ADRA podporuje pomoc dobrovolníků, technickou pomoc (vysoušeče), poskytuje stavební poradenství, psychosociální pomoc, atd... O konkrétní situaci a možnosti podpory a spolupráce je veřejnost vždy informována.

Dobrovolnická centra ADRA

V České republice působí v současnosti dvanáct dobrovolnických center ADRA. Dobrovolníci pomáhají v případě mimořádných událostí – zejména povodní. Spolu se složkami integrovaného záchranného systému přispívají v postižených oblastech významnou měrou k odstranění škod, ke zmírnění jejich následků fyzickou pomocí či psychosociální podporou zasažených občanů. V roce 2010 takto pomohlo s organizací ADRA více než dva a půl tisíce dobrovolníků. (32)

1.4.5.2 Český červený kříž

Společnost Český červený kříž je humanitární občanské sdružení působící na celém území České republiky. Působí zejména v oblasti humanitární, sociální a zdravotní. Naplňování poslání a plnění úkolů ČČK je všeobecně prospěšnou činností. V současné době (1.1.2010) má ČČK celkem 57 tisíc členů a dobrovolníků sdružených v 1 399 Místních skupinách v 78 Oblastních spolcích ČČK.

Český červený kříž je jedinou státem uznanou národní společností Červeného kříže na území České republiky ve smyslu mezinárodního práva. Jeho postavení je upraveno Zákonem č.126/1992 Sb. o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži.

ČČK podle tohoto zákona plní zejména tyto úkoly:

- působí jako výlučně uznaná pomocná organizace vojenské zdravotnické služby;
- působí v oblasti civilní obrany a ochrany obyvatelstva a poskytuje pomoc v případech katastrof a jiných mimořádných událostí;
- poskytuje zdravotnické, záchranné, sociální a další humanitární služby;
- šíří znalost Ženevských úmluv.

Český červený kříž působí v oblasti humanitární, sociální a zdravotní. Mezi prioritní projekty ČČK patří připravenost na katastrofy.

Humanitární pomoc ČČK v ČR

Český červený kříž poskytuje humanitární pomoc při katastrofách v ČR. Pomineme-li události regionálního charakteru, pak nejvýznamnějšími pomocemi byly projekty pomoci po rozsáhlých povodních v letech 1997 a 2002.

Pomoc poskytoval ČČK rovněž v případě tzv. bleskových povodní v létě 2009.

Krom centrálně uskutečňovaných projektů se do pomoci zapojily i Humanitární jednotky Oblastních spolků ČČK.

Nedávné velmi silné deště způsobily povodně v Moravskoslezském a Olomouckém kraji. Posléze zasáhly i Kraj Jihočeský.

Oblastní spolky ČČK v zasažených místech jsou v kontaktu se státní správou a samosprávou, zjišťují potřeby a poskytují na základě požadavků nezbytnou pomoc včetně např. čisticích prostředků či přípravků na čištění studní, úklidového nářadí a v určité míře i vysoušeče.

Ústředí Českého červeného kříže vyslalo do oblastí na Moravě psychosociální týmy Ústřední pohotovostní jednotky ČČK, které zahájily svou činnost v místě 26.6.2009. Týmy Červeného kříže také ošetřují drobná zranění, která lidé utrpěli během povodně i při odstraňování jejích následků. S ČČK spolupracují i zdravotníci Polského Červeného kříže.

Červený kříž se podílí na přípravě Typové činnosti

Mimořádné události s sebou přináší pomoc různými formami a jednou z nich je i pomoc psychosociální, k níž se právě nově vytváří Typová činnost složek IZS.

Pod taktovkou MV-GŘ Hasičského záchranného sboru tak vzniká první materiál vymezující, kdo a jak bude činný v poskytování uvedené pomoci při mimořádných situacích. Zjednodušeně lze říci, že vznikne doporučení pro všechny příslušníky HZS, Policie ČR a další zasahující říkající: Co dělat, když uvidím, že někdo takovou pomoc potřebuje. (35)

1.4.5.3 Člověk v tísní

Obecně prospěšná společnost Člověk v tísní vznikla jako humanitární organizace s cílem pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv ve světě.

Její počátky se datují do května 1992, kdy její zakladatelé realizovali první projekty na pomoc lidem v nouzi ještě pod názvem Nadace Lidových novin. V únoru 1994 se změnil název na Nadaci Člověk v tísní při České televizi, v dubnu 1999 pak byla zaregistrována jako obecně prospěšná společnost. Společnost Člověk v tísní spolupracuje s širokým spektrem partnerů, institucí, kulturních spolků, mezinárodních agentur, nevládních organizací a médií.

Člověk v tísní pracuje na poli humanitární a rozvojové spolupráce nejen v zahraničí, ale také v České republice. Mezi humanitární programy realizované v ČR patří projekty pomoci a obnovy po povodních v roce 1997, 2002, 2006 a v letech 2009 a 2010, kdy Člověk v tísní pomohl tisícům jednotlivců a desítkám institucí.

Humanitární pomoc a obnova

Humanitární pomoc a obnova je obvykle krátkodobá. Reaguje na momentální krizi a je poskytována jen po dobu, dokud postižená země či oblast není schopna z větší části fungovat samostatně. Humanitární pomoc řeší otázky přežití, zdraví, přístřeší, přísunu potravin, zajištění základní hygieny, krizové psychologické pomoci, péče o děti a provizorní obnovy školství. Programy humanitární pomoci a obnovy často za účelem rychlé pomoci používají co nejjednodušších, často dočasných a provizorních řešení.

Typickými aktivitami humanitární pomoci a obnovy jsou: budování dočasných příbytků, případně distribuce stanů nebo materiálu na dočasné přístřeší; distribuce potravin; distribuce léků, hygienických potřeb, ošacení, příkrývek a podobně; poskytování lékařského ošetření; zřizování uprchlických táborů; provizorní obnova školní výuky; psycho-sociální pomoc obětem katastrof; rekonstrukce domů; rekonstrukce škol a jiných zničených zařízení.

V případě katastrof (zemětřesení, záplav, hladomorů způsobených válečným konfliktem a podobně) je potřeba postiženým osobám a oblastem poskytnout okamžitou humanitární pomoc. Po první fázi takové pomoci následuje práce na obnově následků katastrofy, která za sebou zanechává mnohokrát škody v tak masivním měřítku, že postižené oblasti bez pomoci zvenčí nejsou schopny obnovit základní fungování vzhledem k lidským i materiálním ztrátám a silně narušené infrastruktuře.

Rychlost, kvalitní zhodnocení situace přímo na místě a dostatek finančních prostředků hrají hlavní roli v úspěšném a účelném poskytnutí humanitární pomoci. Společnost Člověk v tísni byla již mnohokrát schopná úspěšné a rychlé reakce v krizových situacích. (36)

1.4.5.4 Charita Česká republika

Nezisková humanitární organizace Charita Česká republika je největším nestátním poskytovatelem sociálně zdravotních služeb v České republice s více než stoletou historií.

Hlavní činností Charity ČR je pomoc potřebným na území ČR. Stále větší měrou

se podílí také na humanitární a zejména rozvojové pomoci do zahraničí.

Hlavní činností Charity ČR je pomoc potřebným na celém území České republiky prostřednictvím zdravotních a sociálních služeb. Tyto služby jsou poskytovány spoluobčanům od raného do seniorského věku v terénu či v zařízeních, které provozují jednotlivé Charity v osmi diecézích. Rozsah poskytovaných služeb definuje z větší části zákon; reagují však i na speciální potřeby, které nejsou v zákoně zakotvené.

Humanitární pomoc

Jednotlivé složky Charity ČR se podle svých možností zapojují do pomoci lidem, kteří jsou postiženi přírodní či humanitární katastrofou na území ČR (zejména povodně) a to v součinnosti s ostatními složkami Integrovaného záchranného systému, jehož je Charita ČR součástí. (37)

1.4.6 Forma státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou

Základním právním východiskem pro poskytování státní pomoci je zákon č.12/2002 Sb. O státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státní pomoci při obnově území). (44)

Zásady poskytnutí státní pomoci:

Došlo-li k narušení základních funkcí území v důsledku živelní nebo jiné pohromy, která je mimořádnou událostí, na základě níž byl vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav, může stát poskytnout krajům, obcím, dalším právnickým osobám, s výjimkou právnických osob hospodařících s majetkem státu, a fyzickým osobám státní pomoc na obnovu majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí v území.

Státní pomoc lze poskytnout až do výše nákladů, jež je nezbytné vynaložit na obnovu majetku poškozeného pohromou nebo na pořízení nového majetku,

který bude plnit tutéž základní funkci jako majetek zničený pohromou.

Státní pomoc může být poskytnuta, pokud o ni dotčená osoba požádá ministerstvo, které o jejím poskytnutí rozhoduje, a prokáže, že není schopna vlastními prostředky obnovit svůj majetek sloužící k zabezpečení základních funkcí v území.

Na poskytnutí státní pomoci není právní nárok. Státní pomoc lze poskytnout ve formě dotace nebo návratné finanční výpomoci.

Státní pomoc na obnovu nebo pořízení téhož majetku poškozeného nebo zničeného určitou pohromou lze poskytnout pouze jednorázově na základě rozhodnutí jednoho z ministerstev určených ve strategii obnovy území.

Strategie obnovy území:

Na základě vyžádání Ministerstva pro místní rozvoj a ve lhůtě jím stanovené předloží kraje a obce, v jejichž územních obvodech došlo k narušení základních funkcí v důsledku pohromy,

a) stanovisko, v němž uvedou, v jaké míře jsou schopny z vlastních rozpočtů pomoci jiným dotčeným osobám,

b) informaci o opatřeních obsažených v jimi zpracovaných krizových plánech a uplatněných v období stavu nebezpečí nebo nouzového stavu, z nichž je třeba dále vycházet při obnově území.

Ministerstvo ve spolupráci s Ministerstvem financí zpracuje na základě předaných podkladů návrh strategie obnovy území, který obsahuje zejména

a) vymezení území, na jehož obnovu může být státní pomoc poskytnuta,

b) cíle, na jejichž zabezpečení může být státní pomoc poskytnuta, včetně stanovení pořadí jejich důležitosti,

c) výčet ministerstev, která budou o poskytnutí státní pomoci rozhodovat,

d) objem finančních prostředků pro ministerstva určená podle písmene

e) formy státní pomoci a v případě, že státní pomoc bude poskytována na základě programů, též vymezení těchto programů a určení správců,

f) určení ministerstva nebo kraje odpovídajícího za koordinaci činností; pokud je určen ke koordinaci kraj, vykonává ji v přenesené působnosti.

Návrh strategie obnovy území předloží ministr pro místní rozvoj vládě ke schválení do 20 dnů po uplynutí doby, na kterou byl stav nebezpečí nebo nouzový stav vyhlášen, nebo po zrušení těchto stavů před uplynutím doby, na kterou byly tyto stavy vyhlášeny. (30)

1.5 Postavení a úkoly státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků při mimořádných událostech a krizových situacích

V rámci přípravy na mimořádné události, jakož i při provádění záchranných a likvidačních prací zákonodárce uložil úkoly nejen složkám integrovaného záchranného systému, ale i správním úřadům. Podle kategorizace orgánů veřejné správy lze povinné subjekty rozdělit do následujících skupin:

- ministerstva a jiné správní úřady, zejména pak: Ministerstvo vnitra a Hasičský záchranný sbor České republiky, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo dopravy
- orgány kraje
- orgány obcí s rozšířenou působností
- orgány obcí

V návaznosti na krizové řízení pak lze obdobně jako v případě provádění záchranných a likvidačních prací vymezit následující orgány krizového řízení: (8)

- vláda České republiky
- ministerstva a jiné správní úřady, zejména pak: Ministerstvo vnitra a Hasičský záchranný sbor České republiky, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo dopravy, (28) Ministerstvo průmyslu a obchodu, (29) Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Česká národní banka
- orgány kraje a další orgány s působností na území kraje, (29)

- orgány obcí s rozšířenou působností (29)
- orgány obcí (28)

Orgán krizového řízení je souhrnným pojmenováním pro krizovým zákonem vymezené státní orgány, orgány územních samosprávných celků a ostatní orgány s územní působností, které stanovují, organizují a provádějí opatření krizového řízení v mezích své působnosti. (16)

1.5.1 Vláda České republiky

Vláda České republiky nevystupuje aktivně a přímo v procesu zajišťování záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech, avšak je ústředním orgánem krizového řízení. (8)

Vláda při zajišťování připravenosti České republiky na krizové situace (28) při jejich řešení nebo k ochraně kritické infrastruktury: (29)

a) ukládá úkoly ostatním orgánům krizového řízení, řídí a kontroluje jejich činnost,

b) určuje ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad pro koordinaci přípravy na řešení konkrétní krizové situace v případě, kdy příslušnost ke koordinující funkci nevyplývá z působností stanovených ve zvláštním právním předpisu,

c) zřizuje Ústřední krizový štáb jako svůj pracovní orgán k řešení krizových situací, (28)

d) stanoví průřezová a odvětvová kritéria pro určení prvku kritické infrastruktury,

e) rozhoduje na základě seznamu předloženého Ministerstvem vnitra o prvcích kritické infrastruktury a prvcích evropské kritické infrastruktury, jejichž provozovatelem je organizační složka státu. (29)

Vláda při přípravě na krizové situace a při jejich řešení projednává s Českou národní bankou opatření, která se týkají působnosti této banky. (28)

1.5.2 Ústřední správní úřady a jiné správní úřady

Ústřední správní úřady zákon taxativně vyjmenovává v tzv. kompetenčním zákoně č. 2/1969 Sb., který vedle výčtu ústředních správních úřadů přesně vymezuje i jejich kompetence.

Ústřední správní úřady se dělí na ty, v jejichž čele stojí člen vlády v jejichž čele nestojí člen vlády. Tyto pak při přípravě na mimořádné události, při provádění záchranných a likvidačních prací a při ochraně obyvatelstva v oboru své působnosti:

a) vedou přehled možných zdrojů rizik, provádějí analýzy ohrožení a v rámci prevence podle zvláštních právních předpisů sjednávají nápravu skutečností a stavů, které by mohly způsobit vznik mimořádné události,

b) rozhodují o činnostech k provádění záchranných a likvidačních prací a ke zmírnění jejich následků, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,

c) organizují okamžité opravy nezbytných veřejných zařízení pro ochranu obyvatelstva.

Na rozdíl od působnosti při mimořádných událostech, v rámci krizového řízení uložil zákonodárce obecně úkoly nejen ministerstvům, ale i jiným správním úřadům, což je daleko širší pojem než toliko ústřední správní úřady, taxativně vyjmenované v zákoně č. 2/1969 Sb. Za správní úřady se v dané souvislosti považují všechny subjekty bez rozdílu, zda se jedná o státní orgány, orgány územněsprávních celků či fyzické nebo právnické osoby, za předpokladu, že v rámci vrchnostenské správy autoritativně rozhodují o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech fyzických či právnických osob, přičemž jejich rozhodování v sobě musí obsahovat prvek moci, tedy nadřazeného postavení a prvek donucení, tedy možnost tato rozhodnutí exekučně vykonat. V praxi to znamená, že úkoly podle zvláštního zákona jsou zavázány všechny subjekty, které jsou nebo mají postavení správního úřadu. (8)

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady zajišťují připravenost na řešení krizových situací v jejich působnosti.

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady k zajištění připravenosti na řešení krizových situací v jejich působnosti: (29)

a) zřizují pracoviště krizového řízení,

b) zpracovávají plán, který obsahuje souhrn krizových opatření a postupů k řešení krizových situací, (dále jen "krizový plán"); krizový plán schvaluje ministr nebo vedoucí (28) jiného ústředního (29) správního úřadu, (28)

c) zřizují krizový štáb jako pracovní orgán k přípravě na krizové situace a k jejich řešení, jehož složení a úkoly určí a věcné, organizační a administrativní podmínky pro jeho činnost zajistí ministr nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu, (29)

d) zajišťují na základě vyžádání jiného (28) ministerstva nebo jiného ústředního (29) správního úřadu provedení odborných prací vyplývajících z jejich působnosti,

e) poskytují na požádání podklady ministerstvům, krajským úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností, (28)

f) vyžadují potřebné podklady od krajských úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (29) s výjimkou údajů, které vyžadují prostřednictvím Ministerstva vnitra,

g) stanovují podřízeným územním správním úřadům povinnost poskytovat na vyžádání podklady pro zpracování krizových plánů krajů. (28)

1.5.3 Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky byl zřízen zvláštním zákonem jako vojensky organizovaný záchranný sbor, jehož základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. (8)

Hasičský záchranný sbor při plnění svých úkolů spolupracuje se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, s mezinárodními organizacemi a zahraničními subjekty. Předmětem spolupráce je zejména stanovení práv a povinností při vzájemném poskytování pomoci a informací

při mimořádných událostech, pokud tomu nebrání ustanovení jiných právních předpisů nebo povinnost mlčenlivosti. (26)

1.5.4 Policie České republiky

Policie je ozbrojeným bezpečnostním sborem, který plní úkoly ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti v rozsahu vymezeném ústavními zákony, zákony a ostatními obecně závaznými právními předpisy.

Policie při plnění svých úkolů spolupracuje s mezinárodními organizacemi a policejními institucemi a s bezpečnostními sbory jiných států. (22)

Policie ČR vykonává vedle toho, že je základní složkou integrovaného záchranného systému a plní v této souvislosti stanovené úkoly při likvidaci mimořádných událostí, i konkrétní úkoly při krizových situacích. Zákonomodárce svěřil Policii ČR v rámci krizového řízení přímo zajišťování připravenosti k řešení krizových situací spojených s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem na území kraje. Za tímto účelem je Policie ČR oprávněna požadovat od Hasičského záchranného sboru kraje veškeré údaje, které je tento oprávněn shromažďovat podle zvláštních předpisů. (8)

1.5.5 Česká národní banka

V rámci krizového řízení a za krizových stavů zákonodárce přiznal zvláštní pravomoci i České národní bance, která má v rámci organizace státu zvláštní, trojjediné postavení. Vedle toho, že ČNB působí jako orgán monetární politiky státu, má vedle toho i postavení správního úřadu ve věcech devizových a dále ve věcech licenčních ve vztahu k ostatním bankám, kde působí jako orgán státního bankovního dozoru. Jak dozor ve věcech devizových, tak i bankovní dozor jsou součástí výkonu státní správy a banka má zde postavení státního orgánu a vykonává působnost správního úřadu. Třetí pozici zaujímá ČNB jako banka, která vede účty státu a svých zaměstnanců.

V návaznosti na krizové řízení však zákonodárce uložil České národní bance konkrétní úkoly, a to v souvislosti s výkonem její monetární funkce v rámci ekonomického

systemu státu, a to v tom, že jí výslovně uložil zpracovat krizový plán v oblasti měnové politiky a bankovníctví a dále spolupracovat s ministerstvy při zpracovávání jejich krizových plánů.

Krizový plán České národní banky schvaluje její guvernér. (8)

1.5.6 Správa státních hmotných rezerv

Správa státních hmotných rezerv je ústředním orgánem státní správy v oblastech hospodářských opatření pro krizové stavy a státních hmotných rezerv.

Správa zabezpečuje financování hospodářských opatření pro krizové stavy a financování, obměnu, záměnu, půjčku, uvolnění, nájem, prodej, skladování, ochraňování a kontrolu státních hmotných rezerv a podle požadavků krizových plánů i jejich pořizování. Správa plní další úkoly stanovené zvláštním právním předpisem. Tyto činnosti zajišťuje v součinnosti s ostatními ústředními orgány státní správy. (23)

Součástí krizových plánů a krizového plánování je tvorba státních hmotných rezerv, které se z hlediska účelu člení na:

- hmotné rezervy, které tvoří vybrané základní suroviny, materiály, polotovary a výrobky. Jsou určeny pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu,
- mobilizační rezervy, které tvoří vybrané základní suroviny, materiály, polotovary, výrobky, stroje a jiné majetkové hodnoty určené pro zajišťování mobilizačních dodávek,
- pohotovostní zásoby, které tvoří vybrané základní materiály a výrobky, určené k zajištění nezbytných dodávek pro podporu obyvatelstva, činnosti havarijních služeb a Hasičských záchranných sborů po vyhlášení krizových stavů, v systému nouzového hospodářství, které nelze zajistit obvyklým způsobem,
- zásoby pro humanitární pomoc, které tvoří vybrané základní materiály a výrobky určené po vyhlášení krizových stavů k bezplatnému poskytnutí fyzickým osobám vážně materiálně postiženým. (8)

1.5.7 Orgány kraje

Kraj je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek a vlastní příjmy vymezené zákonem a hospodaří za podmínek stanovených zákonem podle vlastního rozpočtu.

Kraj vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.

Kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. (25)

Dalšími subjekty, které vedle ústředních správních úřadů zajišťují přípravu na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací včetně ochrany obyvatelstva jsou podle zákona orgány kraje. (8)

Jsou to orgány samosprávy s přenesenou působností výkonu státní správy v oblasti krizového řízení. (1) Tedy krajský úřad a hejtman. (8)

Hejtman zajišťuje připravenost kraje na řešení krizových situací; ostatní orgány kraje se na této připravenosti podílejí. (29)

Zvláštní postavení v dané souvislosti zaujímá Hasičský záchranný sbor, který jako orgán státu s postavením jeho organizační složky není součástí orgánů kraje, avšak zákon mu ukládá povinnost vykonávat přímo úkoly krajského úřadu a to vedle svých vlastních úkolů, které tento vykonává v oblasti krizového řízení přímo na základě zákonného zmocnění. (8)

Krajský úřad

Při výkonu státní správy by měl za shora uvedeným účelem vykonávat následující úkoly, tedy:

- a) organizuje součinnost mezi obecními úřady obce s rozšířenou působností a dalšími správními úřady a obcemi v kraji, zejména při zpracování poplachového plánu integrovaného záchranného systému, zajišťuje havarijní připravenost a ověřuje ji cvičením,
- b) usměrňuje integrovaný záchranný systém na úrovni kraje,
- c) sjednocuje postupy obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a územních správních úřadů s krajskou působností v oblasti ochrany obyvatelstva,

- d) zpracovává plán k provádění záchranných a likvidačních prací na území kraje,
- e) zpracovává poplachový plán integrovaného záchranného systému kraje,
- f) spolupracuje při zpracování a aktualizaci povodňového plánu kraj podle zvláštního právního předpisu, kterým je například zákon o vodách apod.,
- g) uzavírá dohody s příslušným územním celkem sousedního státu, pokud mezinárodní smlouva schválená Parlamentem České republiky a vyhlášena ve sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv nestanoví jinak.

I když zákonodárce stanoví, že orgány kraje zajišťují připravenost kraje na řešení krizových situací, z těchto orgánů výslovně uvádí pouze hejtmana, kterému svěřuje konkrétní pravomoci. V souvislosti s plněním úkolů v rámci krizového řízení pak (8)

krajský úřad za účelem zajištění připravenosti kraje na řešení krizových situací:

- a) poskytuje součinnost hasičskému záchrannému sboru kraje při zpracování krizového plánu kraje,
- b) plní úkoly podle krizového plánu kraje.

Krajský úřad za účelem zajištění připravenosti kraje na řešení krizových situací zřizuje pracoviště krizového řízení. (29)

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

Krajský úřad se dělí na odbory a jedním z odborů je odbor sociálních věcí, který vzniklé sociální dopady MU a KS ve své působnosti řeší. Krajský úřad vykonává činnost v samostatné a přenesené působnosti. Činnost týkající se řešení MU a KS provádí v rámci oddělení sociálních dávek.

oddělení sociálních dávek - rozhoduje v odvolacím řízení na úseku dávek pomoci v hmotné nouzi (dle zák. č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi); vykonává funkci nadřízeného orgánu v sociální péči pro obecní úřady obcí s rozšířenou působností a pro pověřené obecní úřady - řídí a kontroluje výkon státní správy v této oblasti na území kraje; podává stanoviska k právním předpisům v oblasti dávek sociální péče, vykonává metodickou, konzultační a poradenskou činnost v této oblasti

a organizuje pracovní porady pro zaměstnance obcí, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a pověřených obecních úřadů; průběžně vyhodnocuje aplikaci právních předpisů v praxi, signalizuje možné problémy a upozorňuje na ně MPSV ČR, přenáší podněty z jednotlivých obecních úřadů na MPSV ČR a spolupracuje na analytických činnostech MPSV ČR v sociální oblasti; připravuje podklady pro rozhodnutí ministra o odstranění tvrdosti zákona, pokud by se vyskytla při provádění sociální péče; zpracovává podklady k odvolacímu a mimoodvolacímu řízení pro MPSV ČR; odborně zpracovává zvláště složité a sporné případy v oblasti dávek sociální péče a vede ke správnému posouzení jednotlivých případů; vyřizuje stížnosti, oznámení a podněty obcí, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, pověřených obecních úřadů a občanů v oblasti dávek sociální péče; zpracovává postupy kontrolní činnosti a zajišťuje kontrolní činnost v oblasti dávek sociální péče s cílem zabezpečit jednotný postup výkonu státní správy, včetně návrhů na opatření; podílí se na tvorbě a posuzování návrhů koncepcí a právních předpisů v oblasti dávek sociální péče a sociálních služeb, dává podněty k úpravám a opatřením v této oblasti, v rámci připomínkového řízení posuzuje rovněž návrhy dalších právních předpisů z hlediska dopadu na sociální služby a dávky sociální péče; podílí se na odborné způsobilosti zaměstnanců obcí, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a pověřených obecních úřadů na úseku sociálních služeb a dávek sociální péče a dále se podílí na jejich průběžném vzdělávání; plní úkoly vyplývající z předpisů EU a mezinárodních smluv v sociální oblasti.

(39)

Hejtman

Jediným, kdo z orgánů kraje vykonává na úseku likvidace mimořádných událostí přímou přenesenou působnost, je hejtman kraje, jehož kompetence stanovené zákonem č. 239/2000 Sb. Hasičský záchranný sbor v jeho zastoupení nevykonává. Hejtman kraje pak:

- a) organizuje integrovaný záchranný systém na úrovni kraje,

b) koordinuje a kontroluje přípravu na mimořádné události prováděnou orgány kraje, územními správními úřady s krajskou působností, právníckými a fyzickými osobami,

c) koordinuje záchranné a likvidační práce při řešení mimořádné události vzniklé na území kraje, pokud přesahuje území jednoho správního obvodu obce s rozšířenou působností a velitel zásahu vyhlásil nejvyšší stupeň poplachu nebo jej o to požádal anebo jej o koordinaci požádal starosta obce s rozšířenou působností. Při koordinaci záchranných a likvidačních prací může hejtman použít vlastní krizový štáb kraje zřízený podle zvláštního právního předpisu,

d) schvaluje havarijní plán kraje, vnější havarijní plán a poplachový plán integrovaného záchranného systému kraje.

V rámci zajišťování připravenosti kraje na řešení krizových situací a při krizových stavech hejtman: (8)

a) řídí a kontroluje přípravná opatření, činnosti k řešení krizových situací a činnosti ke zmírnění jejich následků prováděné územními správními úřady s krajskou působností, obcemi, právníckými a fyzickými osobami,

b) zřizuje k řešení krizových situací krizový štáb kraje jako svůj pracovní orgán.
(28)

Právě v době nouzového stavu a stavu ohrožení státu je hejtman povinen zajistit provedení všech krizových opatření v podmínkách kraje.

Význam hejtmána vrůstá při stavu nebezpečí, kdy se v jeho případech významně rozšiřují jeho pravomoci a kdy: (8)

a) koordinuje záchranné a likvidační práce, poskytování zdravotnické pomoci, provádění opatření k ochraně veřejného zdraví a bezodkladných pohřebních služeb,

b) organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva,

c) zajišťuje ochranu majetku a podílí se na zajištění veřejného pořádku na území, kde byla provedena evakuace,

d) organizuje a koordinuje humanitární pomoc,

e) chrání práva a oprávněné zájmy bezprostředně ohrožených osob, které jsou povinny strpět záchranné práce prováděné v zájmu ochrany životů a zdraví osob. (28)

1.5.8 Orgány obce s rozšířenou působností

Obce s rozšířenou působností vznikly jako nový druh obce v přímé návaznosti na zrušení okresních úřadů.

Byly konstituovány novelou zákona o obcích, která je zřídila s účinností od 1. 1. 2003 a rovněž taxativním výčtem vyjmenovala. Hlavním účelem obcí s rozšířenou působností je převzetí a výkon veřejné správy v rámci přenesené působnosti, kterou vykonávaly okresní úřady, a která nepřešla na jiné správní úřady.

Zatímco při mimořádných událostech zákonodárce svěřil orgánům obcí s rozšířenou působností značné a konkrétně definované pravomoci, při krizových stavech již zákonodárce nerozlišuje obce s rozšířenou působností od ostatních typů obcí. (8)

Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Obecní úřad obce s rozšířenou působností dále za účelem zajištění připravenosti správního obvodu obce s rozšířenou působností na řešení krizových situací:

a) poskytuje součinnost hasičskému záchrannému sboru kraje při zpracování krizového plánu kraje a při zpracování krizového plánu obce s rozšířenou působností,

b) plní úkoly podle krizového plánu obce s rozšířenou působností,

c) vede evidenci údajů o přechodných změnách pobytu osob a předává údaje v ní vedené hasičskému záchrannému sboru kraje,

d) vede evidenci údajů o přechodných změnách pobytu osob za stavu nebezpečí a předává údaje v ní vedené hasičskému záchrannému sboru kraje,

e) vede přehled možných zdrojů rizik a v rámci prevence podle zvláštních právních předpisů odstraňuje nedostatky, které by mohly vést ke vzniku krizové situace.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností za účelem plnění úkolů zřizuje pracoviště krizového řízení.

Úkoly obecního úřadu obce s rozšířenou působností plní na území hlavního města Prahy úřad městské části stanovené Statutem hlavního města Prahy. (29)

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

Obecní úřad obcí s rozšířenou působností se dělí stejně jako krajský úřad na odbory a jedním z odborů je odbor sociálních věcí, který vzniklé sociální dopady MU a KS ve své působnosti řeší. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností vykonávají samostatnou činnost a činnost v přenesené působnosti. V rámci těchto činností při řešení MU a KS zajišťují

oddělení dávek - dnem 1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Tento zákon nově stanovuje podmínky pro pomoc osobám v hmotné nouzi. Zákon stanovuje situace spojené s nedostatečným zabezpečením základní obživy, bydlení a mimořádnými událostmi. Nastanou-li, je osoba či rodina v hmotné nouzi a má nárok na pomoc. Jde v zásadě o situace, kdy osoba či rodina nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb. Zákon zároveň napomáhá řešení některých nárazových životních situací, které nelze řešit jinak, než okamžitou peněžní pomocí. Důležité je, že každá osoba má nárok na poskytnutí základních informací, které vedou nejenom k řešení její situace hmotné nouze, ale i k předcházení jejího vzniku.

Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou:

- Příspěvek na živobytí
- Doplatek na bydlení
- Mimořádná okamžitá pomoc - je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Zákon stanoví pět takových situací a jednou z nich je postižení vážnou mimořádnou událostí (živelní pohroma, větrná pohroma, ekologická havárie, požár apod.).

oddělení sociálně právní ochrany dětí - zajišťuje výkon samosprávných činností a výkon státní správy na úseku sociálně právní ochrany dětí, stanovených zvláštními zákony; zajišťuje náhradní rodinnou péči; zajišťuje výkon opatrovnictví nezletilých; provádí místní šetření a oznamuje soudům a jiným státním orgánům rozhodné skutečnosti v oblasti sociálně právní ochrany dětí; zastupuje zájmy nezletilých; zabezpečuje výkon funkce sociálního kurátora nezletilých. (40)

Starosta obce s rozšířenou působností

Obdobně jako hejtmán v případě orgánů kraje, vykonává specifické úkoly v případě prevence a likvidace mimořádných událostí i starosta obce s rozšířenou působností.

I zde zákonodárce svěřil starostům obcí s rozšířenou působností plnění konkrétních úkolů daného úseku veřejné správy v přenesené působnosti přímo, aniž by současně „zmocnil“ Hasičský záchranný sbor, aby tyto funkce převzal a za starosty vykonával. Starosta obce s rozšířenou působností tedy (8) zajišťuje připravenost správního obvodu obce s rozšířenou působností na řešení krizových situací; ostatní orgány obce s rozšířenou působností se na této připravenosti podílejí.

Starosta obce s rozšířenou působností řídí a kontroluje přípravná opatření, činnosti k řešení krizových situací a činnosti ke zmírnění jejich následků prováděná územními správními úřady s působností ve správním obvodu obce s rozšířenou působností, orgány obcí, právníky osobami a fyzickými osobami ve správním obvodu obce s rozšířenou působností. Za tímto účelem:

- a) zřizuje a řídí bezpečnostní radu obce s rozšířenou působností pro území správního obvodu obce s rozšířenou působností,
- b) organizuje přípravu správního obvodu obce s rozšířenou působností na krizové situace a podílí se na jejich řešení,
- c) schvaluje po projednání v bezpečnostní radě obce s rozšířenou působností krizový plán obce s rozšířenou působností,

Starosta obce s rozšířenou působností dále:

a) zřizuje a řídí krizový štáb obce s rozšířenou působností pro území správního obvodu obce s rozšířenou působností, který je současně krizovým štábem pro území správního obvodu obce,

b) zajišťuje za krizové situace provedení stanovených krizových opatření v podmínkách správního obvodu obce s rozšířenou působností; správní úřady se sídlem na území správního obvodu obce s rozšířenou působností a právnické a podnikající fyzické osoby jsou povinny stanovená krizová opatření splnit,

c) plní úkoly stanovené hejtmánem a orgány krizového řízení při přípravě na krizové situace a při jejich řešení,

d) odpovídá za využívání informačních a komunikačních prostředků a pomůcek krizového řízení určených Ministerstvem vnitra.

Úkoly starosty obce s rozšířenou působností plní na území hlavního města Prahy starosta městské části stanovené Statutem hlavního města Prahy. (29)

1.5.9 Orgány obce

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.

Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.

Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem. (24)

Z toho vyplývá, že nejzákladnější složkou územní samosprávy je obec, v dané souvislosti prosta jakýchkoliv přívlastků, jako například obec s rozšířenou působností. Takovou obcí jsou jednak všechny obce, jednak všechna města, a to včetně měst statutárních a hlavního města Prahy. Všem těmto obcím zákon ukládá na úseku prevence a likvidace mimořádných událostí stejné základní úkoly a povinnosti, které pak vykonávají její orgány, za které zákon považuje starostu a obecní úřad. (8)

Obecní úřad

Úkoly na úseku prevence a likvidace mimořádných událostí vykonává obec v rámci přenesené působnosti, kdy obecní úřad za tímto účelem:

- a) organizuje přípravu obce na mimořádné události,
- b) podílí se na provádění záchranných a likvidačních prací s integrovaným záchranným systémem,
- c) zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,
- d) hospodaří s materiálem civilní ochrany,
- e) poskytuje hasičskému záchrannému sboru kraje podklady a informace potřebné ke zpracování havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu,
- f) podílí se na zajištění nouzového přežití obyvatel obce,
- g) vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany nebo staveb dotčených požadavky civilní ochrany v obci.

Při zajišťování připravenosti obce na řešení krizových situací obecní úřad:

- a) organizuje přípravu obce na krizové situace,
- b) rozpracovává úkoly krizového plánu kraje v případech, kdy jde o obec s rozšířenou působností, v tomto případě starosta zřizuje bezpečnostní radu obce jako svůj pracovní orgán k řešení krizových situací pak krizový štáb obce,
- c) poskytuje Hasičskému záchrannému sboru kraje podklady a informace potřebné ke zpracování krizového plánu kraje,
- d) shromažďuje údaje o počtu a totožnosti osob, které v době krizového stavu přechodně změnily pobyt a nachází se na správním území obce, a předává tyto údaje krajskému úřadu a do ústřední evidence o přechodných změnách pobytu osob,
- e) podílí se na zajištění veřejného pořádku,
- f) plní další úkoly stanovené krajským úřadem při přípravě na krizové situace a jejich řešení. (8)

Starosta obce

Starosta obce zajišťuje připravenost obce na řešení krizových situací; ostatní orgány obce se na této připravenosti podílejí.

Starosta obce dále:

a) za účelem přípravy na krizové situace a jejich řešení může zřídit krizový štáb obce jako svůj pracovní orgán,

b) zajišťuje za krizové situace provedení stanovených krizových opatření v podmínkách správního obvodu obce; správní úřady se sídlem na území obce, právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny stanovená krizová opatření splnit,

c) plní úkoly stanovené starostou obce s rozšířenou působností a orgány krizového řízení při přípravě na krizové situace a při jejich řešení a úkoly a opatření uvedené v krizovém plánu obce s rozšířenou působností,

d) odpovídá za využívání informačních a komunikačních prostředků a pomůcek krizového řízení určených Ministerstvem vnitra.

V době krizového stavu starosta obce:

a) zabezpečuje varování a informování osob nacházejících se na území obce před hrozícím nebezpečím a vyzoomění orgánů krizového řízení, pokud tak již neučinil hasičský záchranný sbor kraje,

b) nařizuje a organizuje evakuaci osob z ohroženého území obce,

c) organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití obyvatelstva,

d) zajišťuje organizaci dalších opatření nezbytných pro řešení krizové situace.

Pokud starosta obce neplní v době krizového stavu úkoly stanovené tímto zákonem, může hejtman převést jejich výkon na předem stanovenou dobu na zmocněnce, kterého za tím účelem jmenuje. O této skutečnosti hejtman neprodleně informuje obec a ministra vnitra, který může rozhodnutí hejtmana zrušit. (29)

1.5.10 Bezpečnostní rada kraje a bezpečnostní rada obce s rozšířenou působností

Bezpečnostní rada kraje a bezpečnostní rada obce s rozšířenou působností

jsou poradními orgány zřizovatele pro přípravu na krizové situace.

Předsedou bezpečnostní rady kraje je hejtman, který jmenuje členy bezpečnostní rady kraje.

Předsedou bezpečnostní rady obce s rozšířenou působností je starosta obce s rozšířenou působností, který jmenuje členy bezpečnostní rady obce s rozšířenou působností.

Na jednání bezpečnostní rady kraje a bezpečnostní rady obce s rozšířenou působností se projednává a posuzuje stav zabezpečení a stav připravenosti na krizové situace na území kraje nebo ve správním obvodu obce s rozšířenou působností. Na jednání bezpečnostní rady kraje nebo bezpečnostní rady obce s rozšířenou působností mohou být přizvány další osoby, pokud je jejich účast nezbytná k posouzení stavu zabezpečení a stavu připravenosti na krizové situace. (29)

1.5.11 Ústřední krizový štáb

Ústřední krizový štáb je pracovním orgánem vlády pro řešení krizových situací. Jeho složení a činnost upravuje Statut Ústředního krizového štábu, který schvaluje vláda. (29)

1.5.12 Krizový štáb kraje a krizový štáb obce s rozšířenou působností

Krizový štáb kraje a krizový štáb obce s rozšířenou působností jsou pracovním orgánem zřizovatele pro řešení krizových situací.

Předsedou krizového štábu kraje je hejtman, který jmenuje členy krizového štábu kraje.

Předsedou krizového štábu obce s rozšířenou působností je starosta obce s rozšířenou působností, který jmenuje členy krizového štábu obce s rozšířenou působností. (29)

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem mé diplomové práce je specifikovat sociální dopady katastrof a navrhnout způsoby jejich řešení.

2.2 Hypotézy

Při zpracování této práce bylo vycházeno ze dvou hypotéz:

1. Jedním z významných dopadů katastrof jsou dopady v sociální oblasti.
2. Řešení dopadů probíhá většinou již v období obnovy po ukončení krizového stavu.

3 METODIKA

Cílem výzkumu diplomové práce na téma Sociální dopady katastrof a jejich řešení je specifikace mimořádných událostí a krizových situací a jejich sociálních dopadů, které postihují obce v České republice.

Způsob jakým bych cíle výzkumu chtěla dosáhnout je analýza mimořádných událostí a krizových situací v naší zemi a vyhodnocení jejich sociálních dopadů.

Při výzkumu budu spolupracovat s představiteli jednotlivých obcí s rozšířenou působností, a to tedy buď s pracovníky sociálního odboru nebo s krizovým pracovníkem dané obce. Každá výzkumná metoda má své klady a zápory, proto by měl být výzkum založen na více metodách. Výzkumné metody, které budou v této diplomové práci použity jsou metoda dotazníkového šetření a metoda výzkumu řízeným rozhovorem.

Metoda dotazníkovým šetřením patří mezi kvantitativní výzkumné metody, jejichž výhodou je, že se získané údaje dobře statisticky zpracovávají. Dotazovat se budu všech obcí s rozšířenou působností, aby byly výsledky výzkumu objektivní a pojednávaly o problematice sociálních dopadů v celé České republice. Aby byly otázky přehlednější budou uspořádány do dotazníku, který bude rozeslán celkem 205 obcím s rozšířenou působností. Dotazník bude obsahovat 15 otázek týkajících se četnosti mimořádných událostí a krizových situací v dané obci s rozšířenou působností, či tím jak je obec na dané situace schopna reagovat, a jak rychle dokáže eliminovat sociální dopady těchto katastrof. V dotazníku použiji různé typy otázek, aby byl dotazník pestrý a respondentu donutil o dané problematice přemýšlet. Použity tedy budou například otázky uzavřené, kdy jsou respondentovi nabízeny možnosti odpovědi a on zvolí tu možnost, která je jeho názoru nejbližší. Dalším typem otázek jsou otázky otevřené, které motivují dotázaného k vyjádření vlastních názorů, jelikož zde není nabízena žádná možnost odpovědi pouze prostor pro vlastní vyjádření respondenta. Posledním typem otázek jsou polouzavřené otázky, které jsou alternativou mezi předchozími druhy otázek. Dotazovaný má tedy možnost nejen zvolit odpověď, ale doplnit k ní i svůj názor. Aby bylo vyhodnocování výzkumu co možná

nejpřesnější, pak je nutné, aby v dotazníku převažovaly uzavřené otázky, které lze lépe zpracovat.

Respondentům budou dotazníky zasílány e-mailem, aby měli na jejich vyplnění dostatek času a klidu. Pokud dotazovaný vyplňuje dotazník v soukromí, pak je vyloučen vliv tazatele na výsledné odpovědi, a díky tomu je dotazník opravdu objektivní.

Druhou výzkumnou metodou, která bude v dotazníku použita je metoda řízeným rozhovorem.

Při řízeném rozhovoru se tazatel ptá přímo respondenta na otázky týkající se určené problematiky. Při této výzkumné metodě budu spolupracovat s krizovým pracovníkem městského úřadu v Týně nad Vltavou a pracovníci sociálního odboru. Tázat se budu na otázky týkající se mimořádných událostí a krizových situací na území města Týn nad Vltavou. Zajímá mne tedy především to, kdy naposledy mimořádná událost či krizová situace město zasáhla, jak na ní kompetentní orgány reagovaly, a jak efektivně byly její sociální následky eliminovány.

Otázky tedy budou stejné jako v dotazníku, ale budou přidány i speciální otázky, které nám pomohou vysvětlit, kdy přesně se začínají sociální dopady katastrof řešit. Aby byly výsledky rozhovoru přesné a aktuální, pak je nutné, aby byli obě zúčastněné osoby na určenou problematiku dobře připravené, a aby byl záznam přesný a pravdivý. Tazatel by měl být nejen schopen udržet pozornost dotazovaného, ale také by měl umět naslouchat a respondenta nepřerušovat. Délka řízeného rozhovoru by neměla být delší než 60 minut.

Po vyhodnocení výzkumu bude zjištěno, jaká je četnost výskytu mimořádných událostí a krizových situací v České republice, a jak jsou jejich dopady v naší zemi řešeny.

4 VÝSLEDKY

4.1 Výsledky dotazníkového šetření

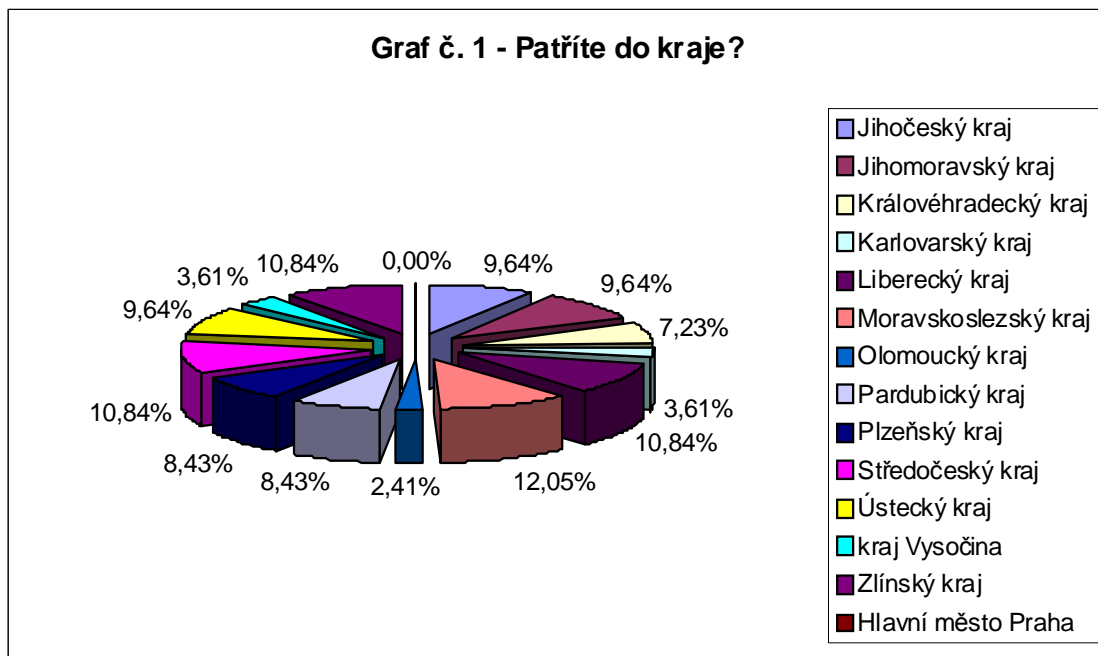
Dotazník měl celkem 15 otázek a byl zasílán všem 205 obcím s rozšířenou působností v České republice. Na dotazník odpovědělo jen 83 obcí a z těchto vyplněných a zpět zaslaných dotazníků vyšly tyto výsledky:

Otázka č. 1 – Patříte do kraje?

Tabulka č.1 – Patříte do kraje?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Jihočeský kraj	8	9,64 %
Jihomoravský kraj	8	9,64 %
Královéhradecký kraj	6	7,23 %
Karlovarský kraj	3	3,61 %
Liberecký kraj	7	10,84 %
Moravskoslezský kraj	10	12,05 %
Olomoucký kraj	2	2,41 %
Pardubický kraj	7	8,43 %
Plzeňský kraj	7	8,43 %
Středočeský kraj	9	10,84 %
Ústecký kraj	8	9,64 %
kraj Vysočina	3	3,61 %
Zlínský kraj	5	10,84 %
Hlavní město Praha	0	0,00 %
Celkem	83	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

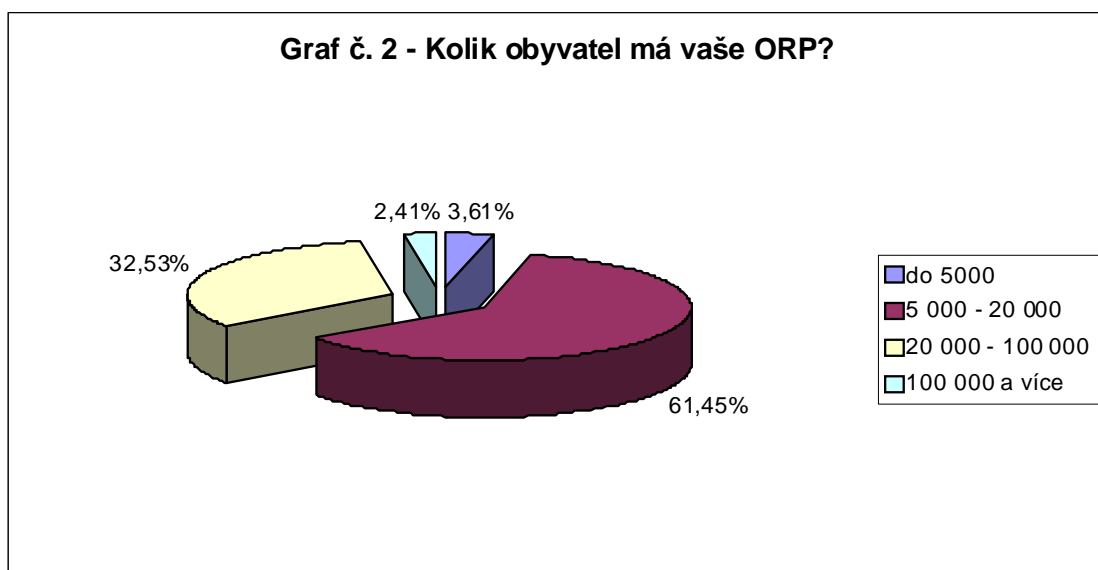
První otázka výzkumu se zabývala tím, do jakého kraje České republiky dotazovaná ORP patří. Z grafu je patrné, že krajem, který byl ve výzkumu nejvíce zastoupen, je Moravskoslezský kraj. Naopak kraj, který zastoupen nebyl je hlavní město Praha.

Otázka č. 2 – Kolik obyvatel má vaše ORP?

Tabulka č. 2 – Kolik obyvatel má vaše ORP?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
do 5000	3	3,61 %
5 000 - 20 000	51	61,45 %
20 000 - 100 000	27	32,53 %
100 000 a více	2	2,41 %
Celkem	83	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

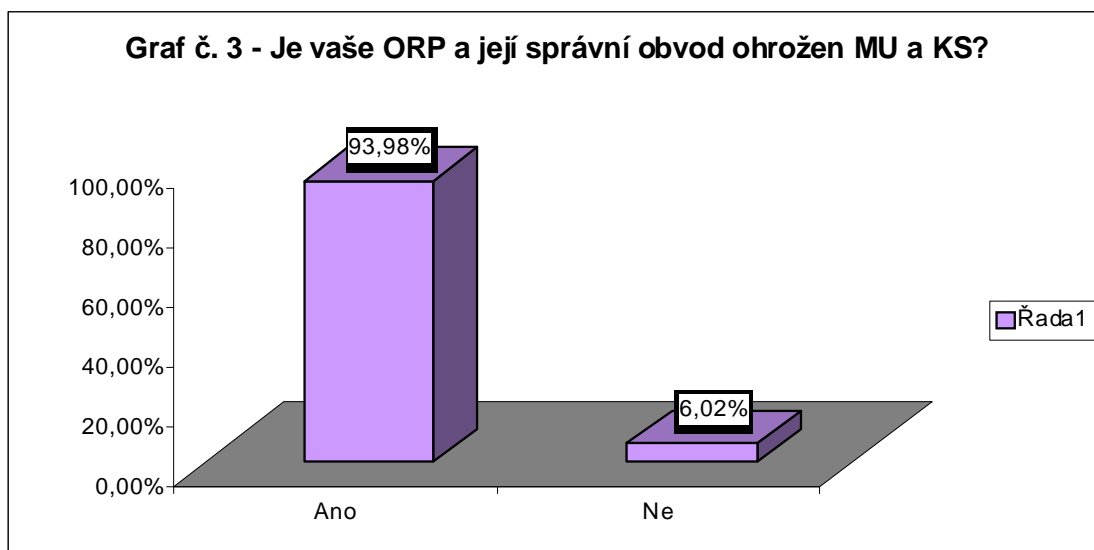
Na tomto grafu je znázorněno procentní rozdělení tázaných ORP, dle počtu jejich obyvatel. Dotazník vyplňovaly nejčastěji ORP, jejichž počet obyvatel se pohybuje v rozmezí 5 000 – 20 000 obyvatel.

Otázka č. 3 – Je vaše ORP a její správní obvod ohrožen MU a KS?

Tabulka č. 3 – Je vaše ORP a její správní obvod ohrožen MU a KS?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	78	93,98 %
Ne	5	6,02 %
Celkem	83	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

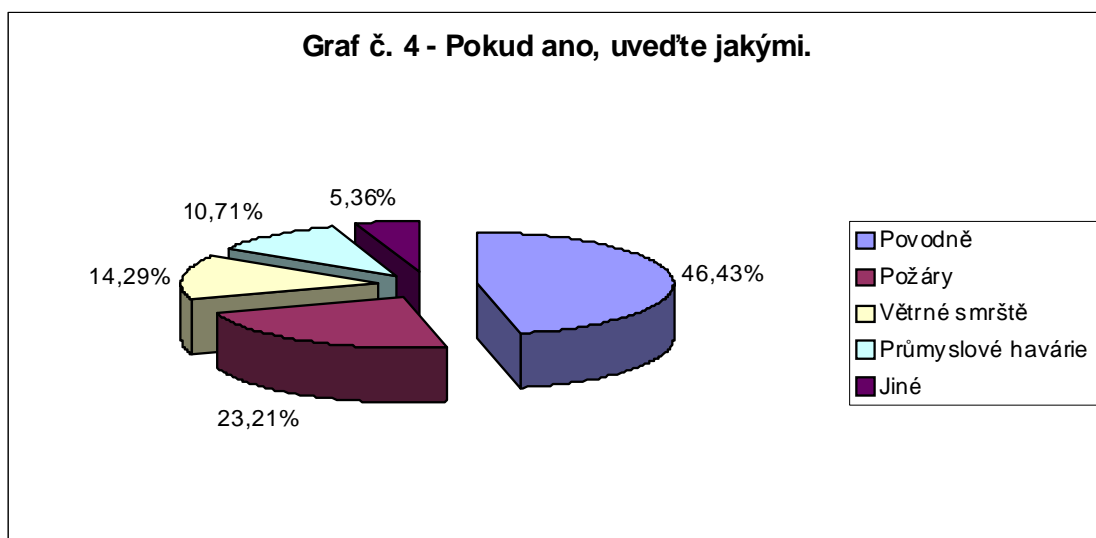
Ze získaných hodnot jsem zjistila, že 93,98 % z dotázaných ORP jsou ohroženy mimořádnými událostmi a krizovými situacemi.

Otázka č. 4 – Pokud ano, uveďte jakými.

Tabulka č. 4 - Pokud ano, uveďte jakými.

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Povodně	78	46,43 %
Požáry	39	23,21 %
Větrné smrště	24	14,29 %
Průmyslové havárie	18	10,71 %
Jiné	9	5,36 %
Celkem	168	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

Tato otázka se zabývala zjišťováním nejčastějších mimořádných událostí

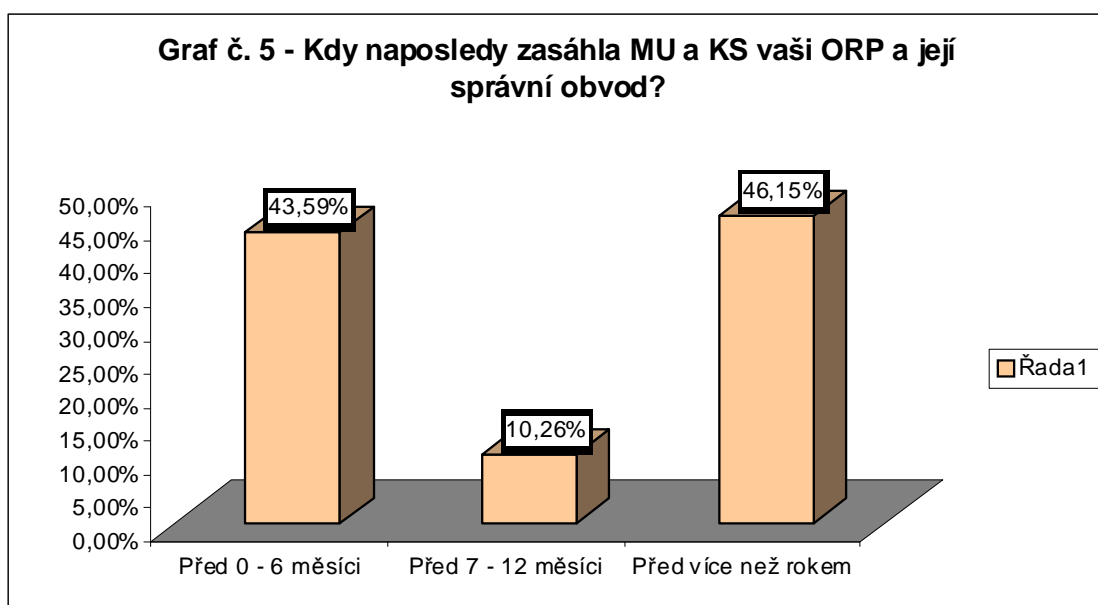
a krizových situací. Z grafu je patrné, že nejčastěji postihují ORP v České republice povodně, dále pak naši zemi ohrožují časté požáry a výjimkou nejsou ani větrné smrště či průmyslové havárie, které za poslední roky napáchaly velké škody.

Otázka č. 5 – Kdy naposled zasáhla MU a KS vaši ORP a její správní obvod?

Tabulka č. 5 - Kdy naposled zasáhla MU a KS vaši ORP a její správní obvod?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Před 0 - 6 měsíci	34	43,59 %
Před 7 - 12 měsíci	8	10,26 %
Před více než rokem	36	46,15 %
Celkem	78	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

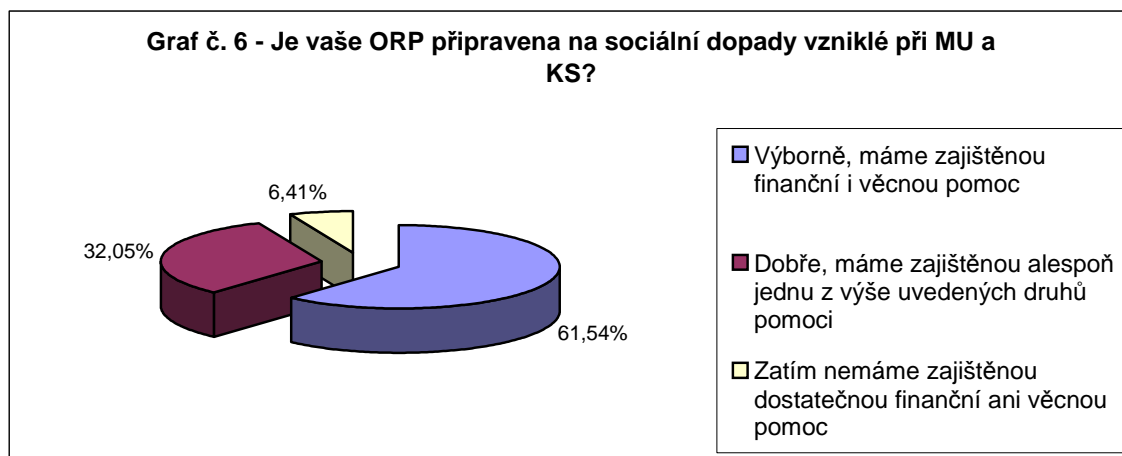
Z grafu vyplívá, že 46,15 % ORP bylo zasaženo MU nebo KS před více než rokem, naopak nejméně ORP, tedy 10,26 % bylo zasaženo MU nebo KS před 7 až 12 měsíci.

Otázka č. 6 – Jak je vaše ORP připravena na sociální dopady vzniklé při MU a KS?

Tabulka č. 6 - Jak je vaše ORP připravena na sociální dopady vzniklé při MU a KS?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Výborně, máme zajištěnou finanční i věcnou pomoc	48	61,54 %
Dobře, máme zajištěnou alespoň jednu z výše uvedených druhů pomoci	25	32,05 %
Zatím nemáme zajištěnou dostatečnou finanční ani věcnou pomoc	5	6,41 %
Celkem	78	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

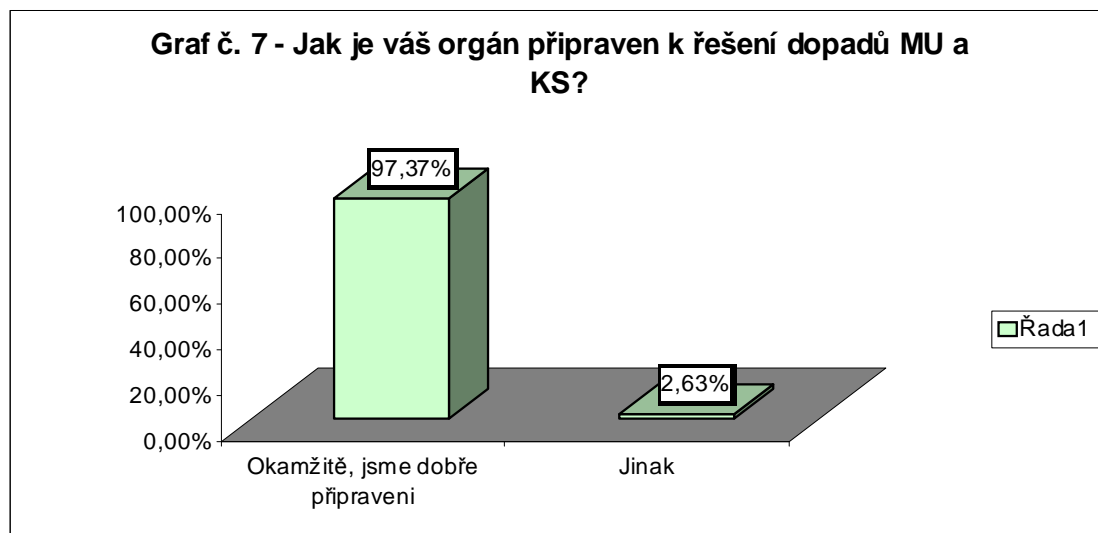
Z grafu je patrné, že většina ORP je výborně připravena na sociální dopady vzniklé při MU a KS a mají tedy zajištěnou dostatečnou finanční i věcnou pomoc.

Otázka č. 7 – Jak je váš orgán připraven k řešení dopadů MU a KS?

Tabulka č. 7 - Jak je váš orgán připraven k řešení dopadů MU a KS?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Okamžitě, jsme dobře připraveni	74	97,37 %
Jinak	2	2,63 %
Celkem	76	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

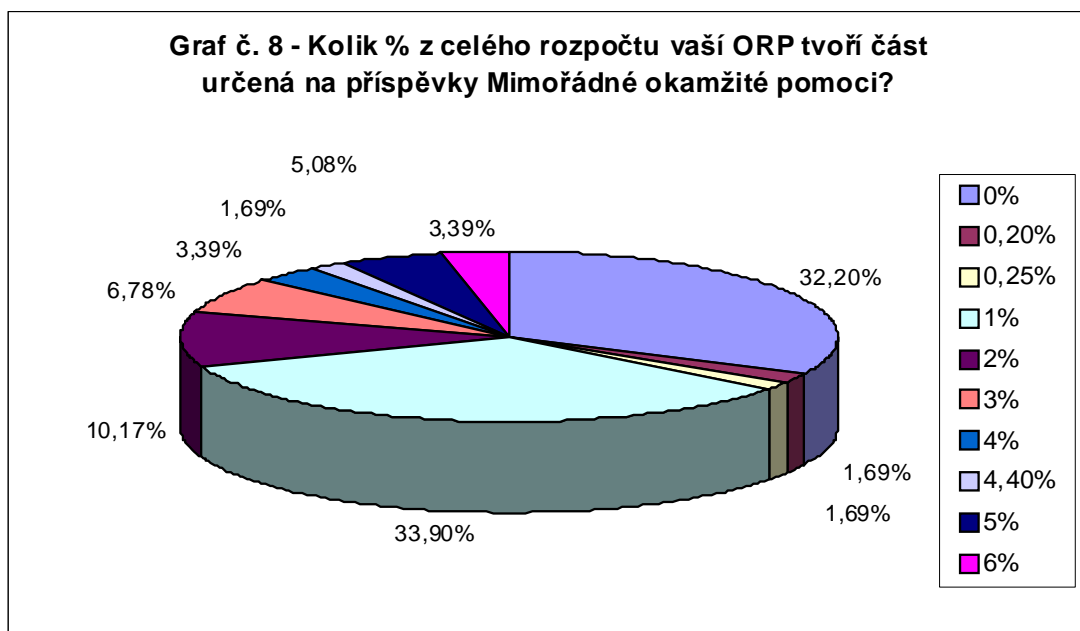
Tento graf ukazuje, že 97,37 % z celkového počtu respondentů je okamžitě připraveno k řešení MU a KS. Pouhé 2,63 % je připraveno řešit MU a KS jinak.

**Otázka č. 8 – Kolik % z celého rozpočtu vaší ORP tvoří část určená na příspěvky
Mimořádné okamžité pomoci?**

Tabulka č. 8 - Kolik % z celého rozpočtu vaší ORP tvoří část určená na příspěvky
Mimořádné okamžité pomoci?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
0%	19	32,20 %
0,20%	1	1,69 %
0,25%	1	1,69 %
1%	20	33,90 %
2%	6	10,17 %
3%	4	6,78 %
4%	2	3,39 %
4,40%	1	1,69 %
5%	3	5,08 %
6%	2	3,39 %
Celkem	59	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplívá, že ve většině ORP část určená na příspěvky Mimořádné okamžité pomoci tvoří 1 % z celého rozpočtu. 32,2 % ORP má na příspěvek Mimořádné okamžité pomoci určeno 0 % z rozpočtu.

Otázka č. 9 – Kolik osob při poslední MU a KS na území vaší ORP požádalo o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc?

Tabulka č. 9a - Kolik osob při poslední MU a KS na území vaší ORP požádalo o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
0	8	10,39 %
1	2	2,60 %
2	6	7,79 %
4	6	7,79 %
5	7	9,09 %
6	2	2,60 %
7	1	1,30 %
8	5	6,49 %
9	2	2,60 %
10	1	1,30 %
11	2	2,60 %
12	6	7,79 %
13	3	3,90 %
15	2	2,60 %
16	1	1,30 %
17	1	1,30 %
18	3	3,90 %
19	1	1,30 %
20	2	2,60 %
23	3	3,90 %
27	2	2,60 %
31	1	1,30 %
32	1	1,30 %
43	1	1,30 %
54	1	1,30 %
68	1	1,30 %
178	1	1,30 %
189	1	1,30 %
200	1	1,30 %
697	1	1,30 %
900	1	1,30 %
1238	1	1,30 %

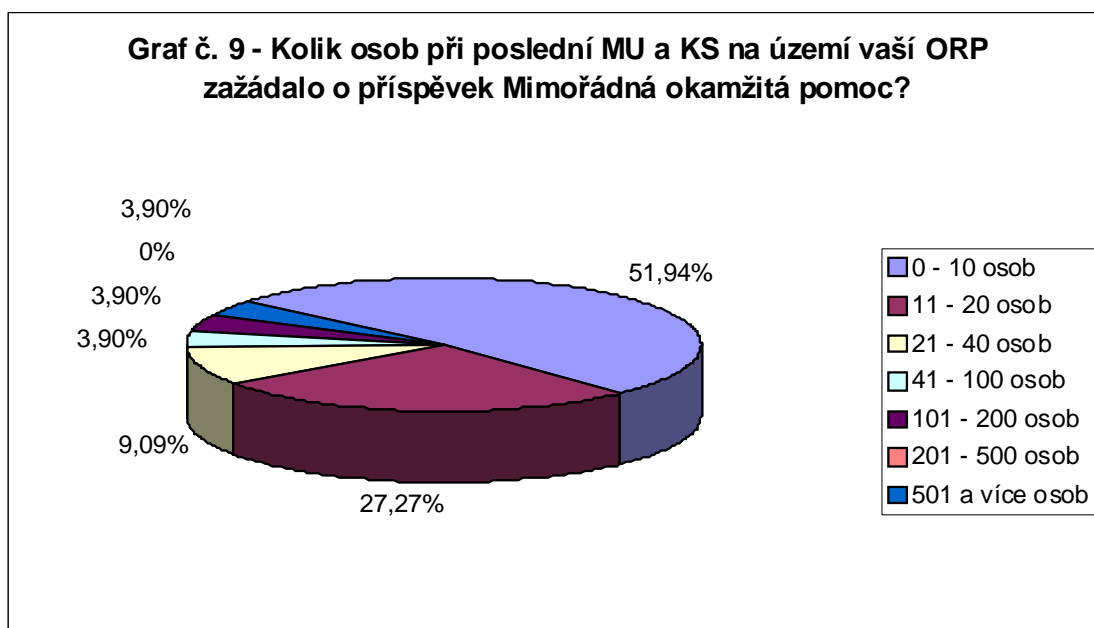
Celkem	77	100 %

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 9b - Kolik osob při poslední MU a KS na území vaší ORP požádalo o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
0 - 10 osob	40	51,94 %
11 - 20 osob	21	27,27 %
21 - 40 osob	7	9,09 %
41 - 100 osob	3	3,90 %
101 - 200 osob	3	3,90 %
201 - 500 osob	0	0 %
501 a více osob	3	3,90 %
Celkem	77	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

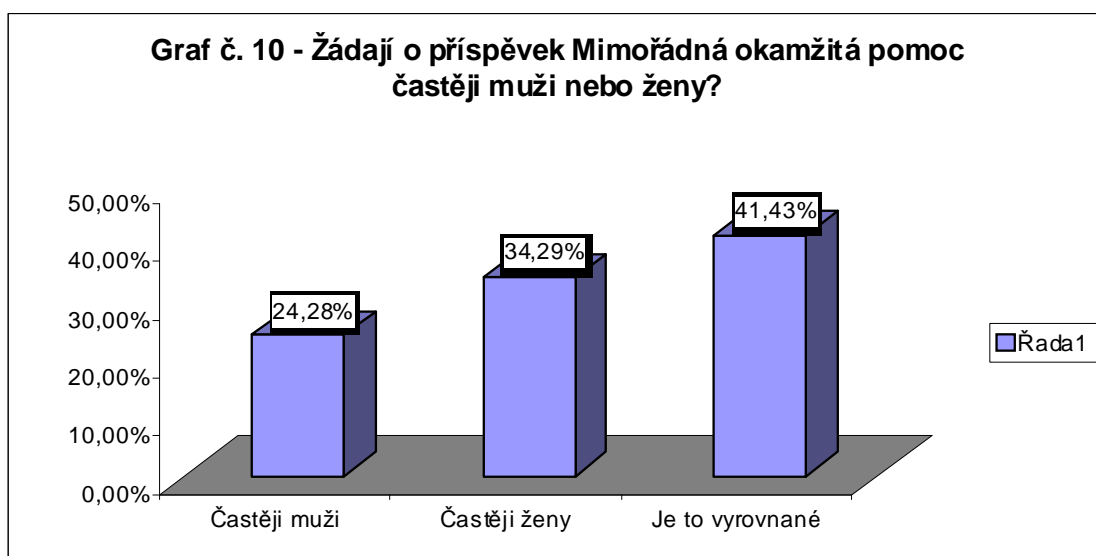
Z hodnot grafu vyplývá, že při poslední MU a KS nejčastěji žádalo o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc mezi 0 – 10 osobami. Druhé v dotazníku nejčastěji vybrané rozmezí žadatelů bylo 11 – 20 osob. Naopak ani jedna z dotazovaných ORP ne zvolila možnost, že by se počet žadatelů na území jejich ORP pohyboval mezi 201 – 500 osobami.

Otázka č. 10 - Žádají o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc častěji muži nebo ženy?

Tabulka č. 10 - Žádají o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc častěji muži nebo ženy?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Častěji muži	17	24,28 %
Častěji ženy	24	34,29 %
Je to vyrovnané	29	41,43 %
Celkem	70	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

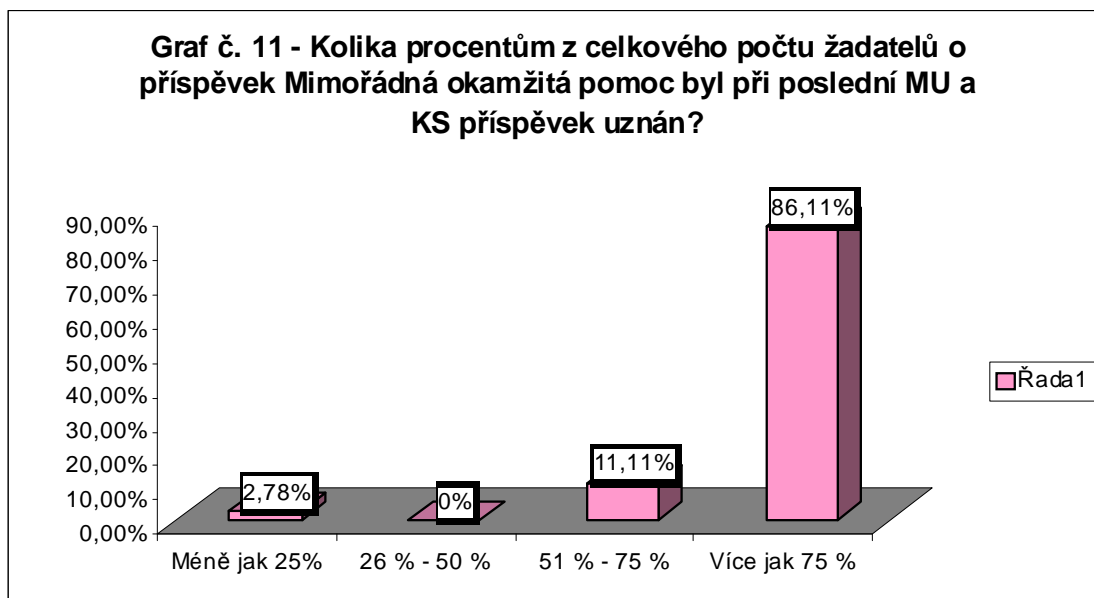
Ze získaných dat je patrné, že ve většině ORP je vyrovnaný počet mužů a žen, kteří žádají o příspěvek Mimořádné okamžité pomoci.

**Otázka č. 11 – Kolika procentům z celkového počtu žadatelů o příspěvek
Mimořádná okamžitá pomoc byl při poslední MU a KS příspěvek
uznán?**

Tabulka č. 11 - Kolika procentům z celkového počtu žadatelů o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc byl při poslední MU a KS příspěvek uznán?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Méně jak 25 %	2	2,78 %
26 % - 50 %	0	0 %
51 % - 75 %	8	11,11 %
Více jak 75 %	62	86,11 %
Celkem	72	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

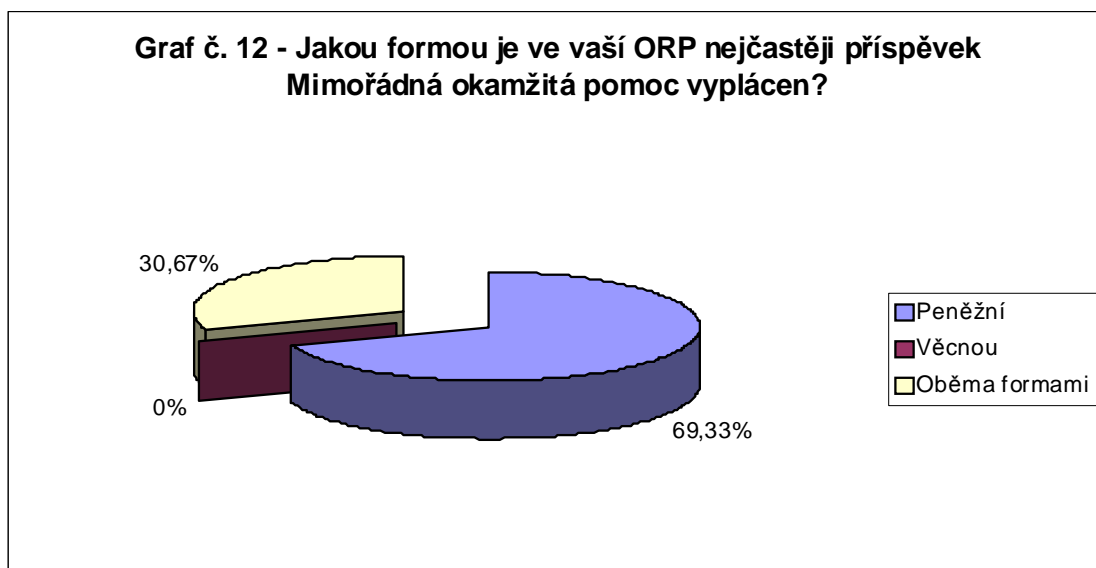
Tento graf znázorňuje, že v 86,11 % dotazovaných ORP byl více jak 75 % žadatelů o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc při poslední MU a KS příspěvek uznán.

Otázka č. 12 – Jakou formou je ve vaší ORP nejčastěji příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc vyplácen?

Tabulka č. 12 - Jakou formou je ve vaší ORP nejčastěji příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc vyplácen?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Peněžní	52	69,33 %
Věcnou	0	0 %
Oběma formami	23	30,67 %
Celkem	75	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

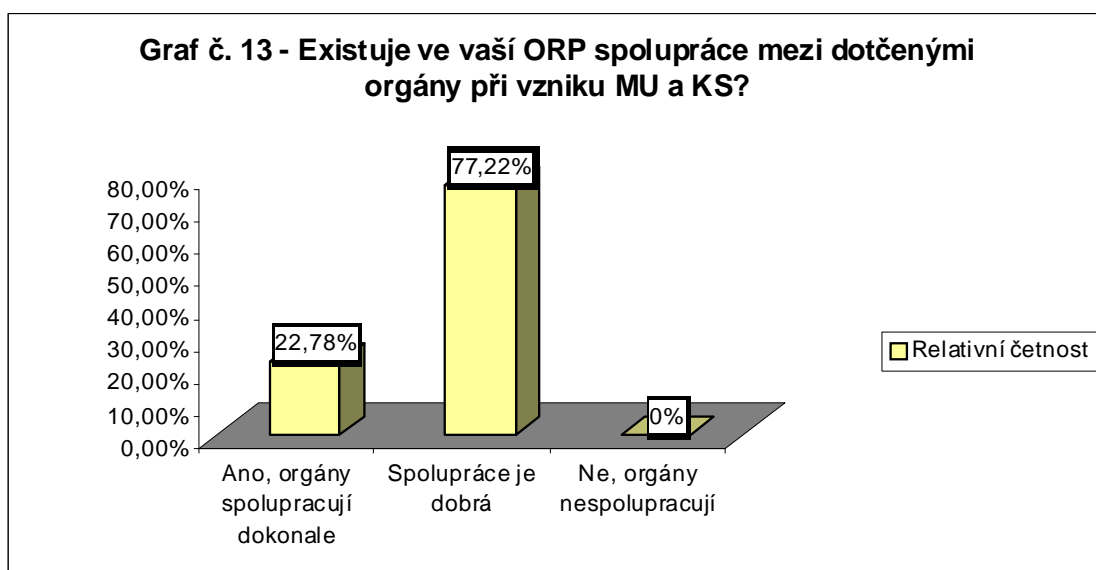
Z grafu je patrné, že v 69,33 % ORP je příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc nejčastěji vyplácen peněžní formou. Naopak jen samostatnou věcnou formou není příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc vyplácen vůbec.

Otázka č. 13 – Existuje ve vaší ORP spolupráce mezi dotčenými orgány při vzniku MU a KS?

Tabulka č. 13 - Existuje ve vaší ORP spolupráce mezi dotčenými orgány při vzniku MU a KS?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, orgány spolupracují dokonale	18	22,78 %
Spolupráce je dobrá	61	77,22 %
Ne, orgány nespupracují	0	0 %
Celkem	79	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

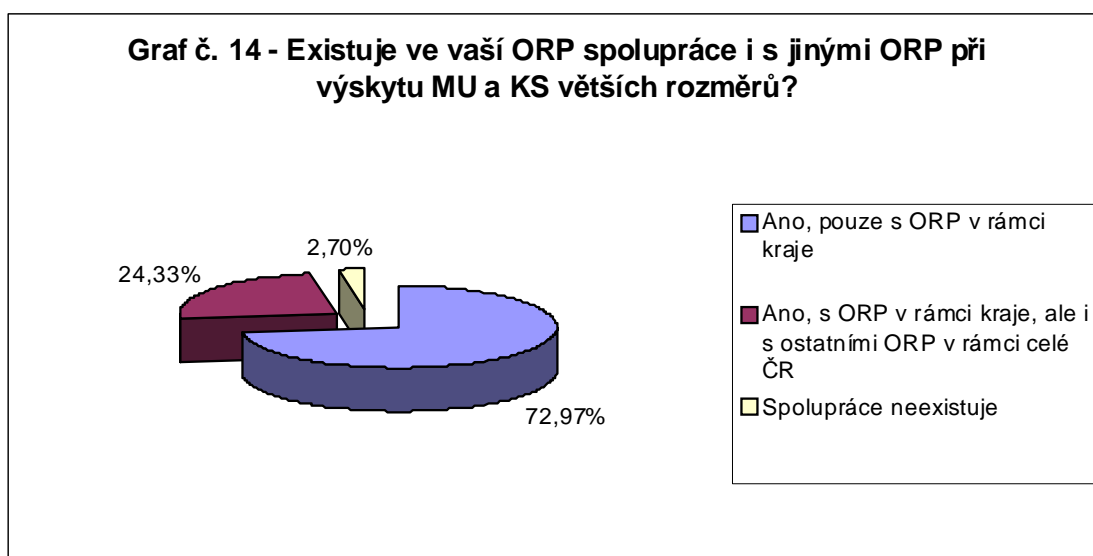
Výsledkem tohoto grafu je, že ve většině ORP existuje dobrá spolupráce mezi dotčenými orgány při vzniku MU a KS. Ani jedna z dotazovaných ORP neodpověděla, že orgány nespolupracují.

Otázka č. 14 – Existuje ve vaší ORP spolupráce i s jinými ORP při výskytu MU a KS větších rozměrů?

Tabulka č. 14 - Existuje ve vaší ORP spolupráce i s jinými ORP při výskytu MU a KS větších rozměrů?

Varianta	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, pouze s ORP v rámci kraje	54	72,97 %
Ano, s ORP v rámci kraje, ale i s ostatními ORP v rámci celé ČR	18	24,33 %
Spolupráce neexistuje	2	2,70 %
Celkem	74	100 %

Zdroj: Vlastní výzkum

Zdroj: Vlastní výzkum

Tento graf ukazuje, že v 72,97 % ORP existuje spolupráce při výskytu MU a KS větších rozměrů i s jinými ORP, ale pouze v rámci kraje.

Otázka č. 15 – Máte nějaké další připomínky k tématu?

V otázce číslo 15 jsem se respondentů ptala na další připomínky k tématu. Většina ORP na tuto otázku neodpověděla. Vyjádřilo se pouze 8 respondentů.

Například ORP Český Těšín se na tomto místě vyjádřila k tomu, proč některé otázky nebyly vyplněny. Bylo to z důvodu toho, že pracovník, který dotazník vyplňoval na některé otázky nedokázal zodpovědět, a proto raději neodpovídal, aby neohrozil pravdivost celého výzkumu.

Některé ORP na místě určeném pro komentáře vyjádřily doplňovací údaje k odpovědím na předchozí otázky. Například ORP Frýdlant, zde uvedla přesné hodnoty k doplnění osmé otázky.

V této otázce jsem očekávala vlastní iniciativu dotazovaných obcí a návrhy ke zlepšení stávající situace.

4.2 Výsledky řízeného rozhovoru

Ve výzkumu byla také použita metoda řízeného rozhovoru. Řízený rozhovor jsem prováděla s panem Ing. Lubomírem Pavlíčkem krizovým pracovníkem městského úřadu v Týně nad Vltavou a pracovníci odboru sociální péče v Týně nad Vltavou. Výzkumné otázky byly obdobné jako v dotazníku, ale bylo přidáno i sedm otázek týkajících se konkrétně města Týn nad Vltavou.

4.2.1 Výsledky řízeného rozhovoru s orgánem sociální péče v ORP Týn nad Vltavou

Otázka č. 1 - V první otázce jsem se ptala do jakého kraje patří ORP Týn nad Vltavou a odpovědí byl kraj Jihočeský.

Otázka č. 2 - Druhá otázka se týkala počtu obyvatel výše uvedené ORP. Odpovědí bylo, že ORP Týn nad Vltavou má 8417 obyvatel a tudíž patří do kategorie ORP s 5000 – 20 000 obyvateli.

Otázka č. 3 - Třetí otázka zkoumala, zda je ORP Týn nad Vltavou ohrožena mimořádnou událostí či krizovou situací a odpověď zněla „ano“.

Otázka č. 4 - Další otázka, v pořadí čtvrtá, zjišťovala, které mimořádné události a krizové situace (dále jen MU a KS) danou ORP ohrožují.

Jako většinu ORP v České republice i ORP Týn nad Vltavou ohrožují povodně a požáry. Přímo městem Týn nad Vltavou protéká řeka Vltava, jejíž průtok je ovšem korigován díky nedaleké vodní přehradě Hněvkovice. Město Týn nad Vltavou tedy není ohroženo menšími povodněmi, například z důvodu tání sněhu apod. Zbytek ORP ovšem menšími povodněmi ohrožen být může, protože ORP Týn nad Vltavou protéká i řeka Lužnice a vyskytuje se zde i větší množství vodních ploch jiného druhu (například rybníky, potoky apod.).

Požáry jsou ve výše jmenované ORP způsobeny převážně lidskou nedbalostí a jejich výskyt není častý.

V dotazníku byla zvolena i možnost, že danou ORP postihují i jiné MU a KS. Pracovnice odboru sociální péče ve spolupráci s krizový pracovník města panem Ing. Pavlíčkem uvedli, že město je nejvíce ohroženo mimořádnou událostí MU3 na Jaderné elektrárně Temelín či dopravními nehodami při přepravě nebezpečných látek.

Otázka č. 5 - Cílem páté otázky bylo zjistit, kdy naposledy MU či KS zasáhla dotazovanou ORP.

Pracovnice odboru sociální péče opět ve spolupráci s Ing. Pavlíčkem uvedli, že ORP Týn nad Vltavou zasáhla poslední MU a KS před více než rokem.

Jednalo se o následující roky: v roce 2002 zasáhla celou ORP rozsáhlá povodeň a v roce 2006 lokální povodeň na řece Lužnici.

Další krizovou situaci ORP zažila v roce 2008, kdy byla ohrožena orkámem Kyril.

Otázka č. 6 - Cílem šesté otázky bylo zjistit, jak je ORP připravená na sociální dopady vzniklé při MU a KS.

ORP Týn nad Vltavou je podle odpovědi připravena výborně, jelikož má zajištěnou věcnou i finanční pomoc.

Otázka č. 7 - V sedmé otázce jsem se ptala, jak je dotazovaný orgán připraven k řešení dopadů MU a KS.

Pan Ing. Pavlíček i pracovníce odboru sociální péče odpověděli stejně, že jejich orgány jsou schopny okamžitě řešit sociální dopady MU a KS, jelikož jsou na případné MU a KS dobře připraveny.

Otázka č. 8 - V osmé otázce jsem zjišťovala kolik procent z celkového rozpočtu dotazované ORP tvoří část určená na příspěvky Mimořádné okamžité pomoci.

Odpovědí bylo, že ORP Týn nad Vltavou každoročně přispívá částkou 10 % ze svého rozpočtu na příspěvky Mimořádné okamžité pomoci.

Otázka č. 9 - Kolik osob při poslední MU či KS žádalo v ORP Týn nad Vltavou o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc, zjišťovala devátá otázka.

V dotazované ORP při poslední MU či KS zažádali o výše uvedený příspěvek pouze 3 osoby. Jednalo se o osoby postižené orkámem Kyril, který ORP ohrozil v roce 2008.

Otázka č. 10 - Cílem desáté otázky bylo zjištění, zda v ORP Týn nad Vltavou žádají o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc častěji muži nebo ženy.

Na tuto otázku odpovídala pracovnice odboru sociální péče a to, že počty mužů a žen jsou při žádání o výše uvedený příspěvek vyrovnané.

Otázka č. 11 - V jedenácté otázce jsem se dotazovala, kolika procentům z celkového počtu žadatelů je příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc uznán.

Výsledek této otázky je takový, že úspěšnost uznání příspěvku Mimořádná okamžitá pomoc je v ORP Týn nad Vltavou poměrně vysoká, jelikož příspěvek je uznán více jak 75% žadatelů.

Otázka č. 12 - Otázka číslo dvanáct se zabývala zjištěním, jakou formou je v dotazované ORP nejčastěji vyplácen příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc.

V ORP Týn nad Vltavou je příspěvek vyplácen formou peněžní i formou věcnou. ORP přispívá jak z fondu určeného na příspěvky Mimořádné okamžité pomoci, tak spoléhá i na pomoc dobrovolníků a místní farní charity.

Otázka č. 13 - V otázce číslo třináct jsem se ptala, zda v ORP Týn nad Vltavou existuje při vzniku MU a KS spolupráce mezi dotčenými orgány.

Oba dotazované orgány potvrdily, že spolupráce existuje a lze ji označit jako dobrou.

Otázka č. 14 - Čtrnáctá otázka zjišťovala, zda ORP Týn nad Vltavou spolupracuje při výskytu MU a KS větších rozměrů i s jinými ORP.

Odpověď zněla „Ano, ale pouze s ORP v rámci kraje“. Jedná se o spolupráci toho druhu, že pokud má jedna ze spolupracujících ORP vyhlášen krizový stav, pak jí druhá ORP dobrovolně pomůže eliminovat dopady MU či KS.

Otázka č. 15 - V otázce číslo patnáct měla pracovnice možnost vyjádřit svůj vlastní názor a postoj k tématu. Pracovnice odboru sociální péče neměla k tématu žádné další připomínky.

4.2.2 Výsledky řízeného rozhovoru s pracovníkem krizového řízení v ORP Týn nad Vltavou

Speciálně pro metodu řízeného rozhovoru jsem připravila dalších sedm otázek týkajících se speciálně ORP Týn nad Vltavou. Na tyto otázky odpovídal pouze krizový pracovník pan Ing. Lubomír Pavlíček.

Otázka č. 1 - První otázka byla „Pokud nastane mimořádná událost (MU) či krizová situace (KS) ve vaší obci s rozšířenou působností (ORP), kdy začnete řešit její sociální dopady?

Pan Ing. Pavlíček odpověděl, že pokud je to možné, pak je dobré začít řešit MU či KS hned při jejím vzniku. Důležité je především zajistit pomoc pro evakuované osoby, což zahrnuje zajištění ubytování, potravin, finanční pomoc a podobně.

Jinak se sociální dopady řeší až po ukončení krizového stavu.

Otázka č. 2 - Druhá otázka zněla „Vyjmenujte prosím organizace, se kterými spolupracujete při řešení sociálních dopadů katastrof.“

ORP Týn nad Vltavou spolupracuje při řešení sociálních dopadů s následujícími organizacemi: Hasičským záchranným sborem JČK, Jednotkou SDH, ČČK, Farní Charitou, právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami.

Otázka č. 3 - Třetí otázka zjišťovala, jaká opatření existují v ORP Týn nad Vltavou po ukončení krizového stavu.

Pan Ing. Pavlíček odpověděl, že opatření jsou různá, vždy záleží na charakteru vzniklé situace. Nejčastěji se ovšem jedná o tato opatření: návrat evakuovaného obyvatelstva, obnova zničené infrastruktury, obnova zásobování potravinami, teplem a podobně, provedení hygienických kontrol vodních zdrojů apod., zpracování seznamů a požadavků na odstranění škod.

Otázka č. 4 - Čtvrtá otázka se zabývala tím, zda je ORP Týn nad Vltavou schopna v případě MU a KS pomoci všem postiženým občanům.

Pan Ing. Pavlíček řekl, že je možné pomoci všem postiženým občanům, ale pouze za podpory kraje a státu. Na to, aby se o všechny občany postižené MU či KS postarala pouze ORP Týn nad Vltavou, nemá tato ORP dostatek techniky, finančních prostředků a materiálu. Dodávku chybějících produktů řeší ORP Týn nad Vltavou požadavkem krizového štábu (KŠ) kraje.

Otázka č. 5 - Otázka číslo pět zněla následovně „Myslíte si, že při poslední MU či KS jednal váš orgán jak nejlépe mohl? Pokud ne, uveďte prosím důvody.“

Pan Ing. Pavlíček na tuto otázku odpověděl „Ano, jednal v rámci svých možností, a to jak v roce 2006, tak i v roce 2008“.

Otázka č. 6 - Šestá otázka zjišťovala, jestli pan Ing. Lubomír Pavlíček ve své funkci krizového pracovníka někdy zažil při MU či KS takovou situaci, která by mu utkvěla v paměti.

Pan Ing. Pavlíček bohužel odpověděl, že v podstatě žádnou takovou situaci nezažil.

Otázka č. 7 - Sedmá a poslední otázka se týkala spolupráce s Jadernou elektrárnou Temelín a zněla „Existuje mezi vámi a jadernou elektrárnou Temelín spolupráce týkající se možnosti vzniku MU či KS? Pokud ano, jak by jste tuto situaci hodnotil?“

Pan Ing. Pavlíček odpověděl, že spolupráce mezi Jadernou elektrárnou Temelín a krizovým odborem městského úřadu Týn nad Vltavou existuje a hodnotí ji jako dobrou.

Z řízeného rozhovoru tedy vyplynulo, že ORP Týn nad Vltavou má již zkušenosti s mimořádnými událostmi a krizovými situacemi a na případné MU a KS je výborně připravena.

Právě díky panu Ing. Lubomíru Pavlíčkovi a pracovním odborům sociální péče je ORP Týn nad Vltavou dobře připravena na vzniklé MU a KS a dokáže rychle řešit jejich sociální dopady, jelikož právě tyto lidé jsou odborníci na správném místě.

5 DISKUSE

Cílem výzkumu bylo zjišťování připravenosti orgánů sociální péče na případné dopady katastrof, metodou dotazníkového šetření, kdy jsem se dotazovala pracovníků sociálních orgánů v rámci obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP) v celé České Republice. Ve výzkumu byla použita i druhá metoda – metoda řízeného rozhovoru, která byla prováděna s pracovníci odboru sociální péče Týn nad Vltavou a krizovým pracovníkem městského úřadu Týn nad Vltavou. Celková spolupráce s jednotlivými pracovníky sociálních orgánů byla dobrá, až na několik výjimek, kdy někteří pracovníci odmítli dotazník vyplnit. Nevyplnění dotazníků někteří pracovníci zdůvodňovali tím, že jim takovýchto dotazníků chodí více, a kdyby měli na všechny odpovídat, tak nestíhají svojí pracovní náplň. Naopak jiní zaměstnanci byli natolik ochotní, že k jednotlivým otázkám psali vlastní komentáře, ačkoliv to po nich nebylo požadováno, ale ve výsledku to velmi ovlivnilo výsledek celé výzkumné práce.

První otázka výzkumu se zabývala zařazením obce s rozšířenou působností do kraje. Na tuto otázku odpovědělo 83 obcí s rozšířenou působností z dotazovaných 205. Nejčastěji odpovídali ORP s Moravskoslezského kraje, celkem 10 obcí. Dále pak odpovědělo 9 ORP ze Středočeského kraje, po 8 obcích odpovídaly kraje Jihočeský, Jihomoravský a kraj Ústecký. Pardubický, Plzeňský a Liberecký kraj odpověděly 7 krát. 6 ORP vyplnilo tuto otázku z Královéhradeckého kraje a 5 ORP ze Zlínského kraje. Stejný počet odpovědí, tedy 3, zaslaly kraj Vysočina a Karlovarský kraj. Nejméně odpovědí jsem obdržela z Olomouckého kraje, kdy dotazník vyplnily pouze 2 obce. Hlavní město Praha dotazník nevyplnilo. K této otázce nikdo z respondentů nevedl komentář. Výsledkem této otázky tedy je, že ve výzkumu je zastoupen každý z krajů České republiky, kromě hlavního města Prahy. Tato skutečnost pojednává o tom, že výzkum

je objektivní a žádný z krajů České republiky nebyl diskriminován. Výsledky tedy pojednávají nejen o připravenosti jednotlivých ORP na sociální dopady katastrof a jejich řešení, ale také o připravenosti České republiky jako celku.

Počtem obyvatel dané ORP se zabývala otázka číslo 2. Nejčastěji odpovídaly ORP jejichž počet obyvatel se pohybuje v rozmezí od 5000 do 20 000, což je celkově 51 ORP. 27 ORP uvedlo, že jejich počet obyvatel se pohybuje v rozmezí 20 000 až 100 000. Do 5000 obyvatel měly pouze 3 ORP a 2 ORP uvedly, že jejich počet obyvatel je větší než 100 000, jmenovitě Ostrava a Plzeň. Tuto otázku vyplnily všichni respondenti a komentář nikdo nenapsal. Výsledkem této otázky je, že si dokážeme představit, jak velké jsou ORP, o kterých výzkum pojednává a kolik obyvatel tedy daná ORP musí při vzniku mimořádné události či krizové situaci ochránit.

Ohrožení mimořádnou událostí a krizovou situací (dále jen MU a KS) dotazovaných ORP zjišťovala 3 otázka. Téměř všichni respondenti, tedy 78 ORP odpovědělo, že MU a KS jsou ohroženi, ačkoli někteří bez větších škod. Pouhých 5 ORP, jmenovitě Mohelnice, Moravské Budějovice, Nymburk, Slaný a Tachov uvedly, že ohroženi nejsou, a proto nevyplňovaly i některé další otázky. Důvod, proč tyto ORP ohroženi nejsou zdůvodnily tím, že se v blízkosti jejich ORP nenachází žádný statický zdroj ohrožení, řeka či průmyslový podnik. Velký počet ORP, které se cítí MU a KS ohroženi si vysvětlují tím, že se na území ČR nachází velké množství vodních ploch, které často způsobují ve větší či menší míře povodně. Dále si myslím, že mnoho MU a KS v naší republice může zavinit i lidský faktor, nedbalostí pracovníků velkých podniků či neopatrným zacházením běžných občanů s hořlavými a jinými nebezpečnými látkami. Proto by měly ORP v ČR dbát hlavně na prevenci vzniku MU a KS, tím že seznámí občany svého správního obvodu s krizovými situacemi, které mohou kdykoliv nastat a poradí jim, jak vzniklé krizové situace, co nejlépe řešit. V některých obcích například existuje bezplatná sms služba, která občany žijící v blízkosti vodních ploch informuje o vzestupu vodní hladiny.

Cílem 4 otázky bylo zjistit, jaké MU a KS ohrožují dotazované ORP.

Dotazovaní mohli zvolit více možností. Z výzkumu vyplynulo, že ORP v České republice nejčastěji ohrožují povodně, které v dotazníku zvolilo 78 ORP. Dále pak 39 ORP uvedlo, že jsou sužovány požáry a 24 ORP větrnými smrštěmi. 18 ORP uvedlo, že jim hrozí průmyslové havárie. 9 ORP zvolilo možnost „jiné“. Jako „jiné“ byly jmenovány převážně tyto MU a KS jako jsou sesuvy půdy; hromadné nepokoje; únik nebezpečných látek, např. únik čpavku ze zimního stadiónu či velké dopravní nehody. Město Bílina napsalo, že je také ohroženo zvláštní povodní na vodním díle Všechlapy či haváriemi v silniční a železniční dopravě, což je způsobeno tím, že hlavní silnice vede středem města. Hornická města, např. Český Těšín v dotazníku uvedly, že jsou ohrožena vlivem důlní činnosti spojené s poklesem půdy, únikem důlních plynů aj. Města v okolí Jaderné elektrárny Dukovany, Náměšť nad Oslavou, Moravský Krumlov a Ivančice napsaly, že jejich největším nebezpečím je možná jaderná havárie. Jihočeské město Strakonice je dle svého názoru ohroženo epidemiemi, epizootiemi, častými mrazy a znečištěním pitné vody. Tuto otázku nevyplnilo 5 ORP, jmenovitě Mohelnice, Moravské Budějovice, Nymburk, Slaný a Tachov, tedy většinou ty ORP, které v předchozí otázce vyplnily, že MU a KS ohroženy nejsou.

Otázkou „Kdy naposledy zasáhla MU a KS vaši ORP a její správní obvod?“ se zabývala 5 otázka. 36 ORP uvedlo, že je MU a KS naposledy zasáhla před více než rokem. Jednalo se zejména o tyto roky: 1997, kdy MU a KS zasáhla 2 města, v roce 1998 pouze jedno město. V roce 2002 bylo MU a KS zasaženo 13 měst, v převážné většině byly důvodem povodně, které v tomto roce ohrožovaly celou Českou republiku. V roce 2003 bylo MU a KS zasaženo pouze 1 město a v roce 2007 města 2. V letech 2008 a 2009 bylo MU a KS celorepublikově zasaženo velké množství ORP, dohromady 17. 8 ORP uvedlo, že MU či KS naposledy zasáhla před 7 – 12 měsíci a dalších 34 ORP odpovědělo před 0-6 měsíci. Také město Semily uvedlo, že MU a KS je zasáhla před 0 až 6 měsíci, nejednalo se ale o žádnou velkou mimořádnou událost, pouze o každoroční tání sněhu. Často také toto město ve větší či menší míře postihují také požáry. Největší poslední MU ve městě Semily

byla v roce 2009 vichřice, která způsobila četné škody majetku. Tato otázka nebyla opět vyplněna městy: Mohelnice, Moravské Budějovice, Nymburk, Slaný a Tachov.

Přípraveností ORP v České republice na sociální dopady vzniklé při MU a KS se zabývala 6 otázka. 48 ORP napsalo, že na sociální dopady vzniklé při MU a KS jsou připraveni výborně, což znamená, že mají zajištěnou finanční i věcnou pomoc. 25 ORP napsalo, že jsou připraveni dobře a mají tedy zajištěnou alespoň jednu z výše uvedených druhů pomoci. V této variantě byli respondenti požádáni, aby uvedli, jakou formou pomoc poskytují. Z toho všech 25 ORP má zajištěnou pouze pomoc finanční. Město Prachatice uvedlo, že ačkoliv věcná pomoc není zajišťovaná městem, tak je poskytována charitou a dobrovolníky. Město Stříbro, které uvedlo, že mají zajištěnou dostatečnou finanční pomoc dodalo, že se ve většině případů nejedná o katastrofické MU, a že město vlastní bytový fond, který je možno poskytnout postiženým MU. Pouhých 5 měst odpovědělo, že zatím nemají zajištěnou dostatečnou finanční ani věcnou pomoc, např. město Česká Lípa, které ale uvedlo, že v případě MU je možno požádat o zvýšení sociálních dávek a v případě věcné pomoci město spoléhá na pomoc obyvatel a podnikatelských subjektů. Otázku nevyplnilo 5 ORP, jmenovitě se jedná o města: Horšovský Týn, Moravské Budějovice, Nymburk, Semily a Slaný. Město Semily k této otázce dodalo, že zatím nedokážou posoudit, zda je pomoc dostatečná, což zjistí až při vzniku MU.

Sedmá otázka výzkumu se zabývala tím, jak je dotazovaný orgán připraven k řešení dopadů MU a KS. Většina ORP, tedy 74 obcí odpovědělo, že jsou připraveni řešit mimořádné události a krizové situace okamžitě, jelikož jsou na jejich výskyt dobře připraveni. Například město Česká Lípa svou odpověď potvrdilo dodatkem, že jsou okamžitě připraveni řešit dopady MU a KS pomocí dávek sociální péče. Každá ORP má připraven krizový plán, ve kterém je podrobně vypracováno, jak by daný orgán měl na vzniklou MU a KS reagovat. Pokud již v nějaké z dotazovaných ORP mimořádná událost či krizová situace v minulosti nastala, je pak pravděpodobné, že tato obce s rozšířenou působností bude v budoucnu na MU či KS lépe reagovat než ORP, která s těmito situacemi nemá žádné zkušenosti. Pouze dvě ORP odpověděly, že je jejich orgán

připraven k řešení MU a KS „jinak“. Jednalo se obce Mohelnice a Strakonice. V případě obce Strakonice jsou zatím připraveny stávající orgány, které se zabývají MU a KS, ale aby město zabezpečilo jejich efektivní fungování, tak buduje ještě novější a dynamičtější orgány, které budou ve spolupráci se stávajícími orgány vzniklé MU a KS řešit. Město Mohelnice v dotazníku uvedlo, že zatím má připraven jen krizový plán. Tuto otázku nevyplnilo celkem 7 ORP, jednalo se o města: Kolín, Moravské Budějovice, Nymburk, Semily, Slaný, Tachov a Uherské Hradiště. Ačkoliv město Kolín tuto otázku nevyplnilo, dodalo, že svým občanů v krizové situaci poskytuje pomoc dávkami v hmotné nouzi – Mimořádná okamžitá pomoc. Město Semily k této otázce opět napsalo, že připravenost svého správního obvodu na dopady MU a KS dokáže posoudit až při vzniku mimořádné události či krizové situace.

Výsledkem osmé otázky bylo zjištění kolik procent z celého rozpočtu dané ORP tvoří část určená na příspěvky Mimořádné okamžité pomoci. V této otázce byly dotazované ORP požádány, aby uvedly přibližné hodnoty. Velmi překvapivým výsledkem bylo, že celkem 19 obcí uvedlo, že část rozpočtu určená na příspěvek Mimořádné okamžité pomoci je 0 %. Tato skutečnost je možná díky tomu, že ORP spoléhá při MU a KS na finanční pomoc od jiných organizací, například od podnikatelů, charitativních organizací či dobrovolných dárců. Druhou možností, proč ORP nepřispívá žádnou částkou ze svého rozpočtu na příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc je, že není ohrožena žádnými statickými zdroji nebezpečí, které ke vzniku MU a KS přispívají, a proto je tedy v okolí ORP výskyt MU či KS větších rozměrů vyloučen. Město Veselí nad Moravou napsalo, že každoročně je na příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc uvolněno 0,2 % a v Uherském Brodě poskytují 0,25 % z celkového rozpočtu. Ve 20 obcích, tedy ve většině dotázaných obcích, poskytují 1 % z celkového rozpočtu na výše uvedený příspěvek. Brandýs nad Labem je také jednou z obcí, která na příspěvek poskytuje 1 % z celkového rozpočtu a dodává, že záleží o jakou situaci se jedná. Poslední krizové situace nebyly nijak závažné, a proto nyní poskytují částku do 1 %. V 6 obcích poskytují na příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc 2 % z celkového rozpočtu obce a v dalších 4 obcích 3 %.

V ORP Blansko a Nový Jičín je část rozpočtu určená na příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc 4 % a 4,4 % v obci Havířov. Obce, které na příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc poskytují největší částku ze svého rozpočtu jsou Frýdek Místek, Luhačovice a Prachatice, které uvádějí 5 % a obce Blovice a Rychnov, které každoročně poskytují částku ve výši 6 % z celkového rozpočtu ORP. Město Blovice pro lepší představivost dodalo, že se jedná o částku 6 % z celkového rozpočtu ORP 4 500 000 Kč. ORP Moravský Krumlov na tuto otázku sice odpověděla, bohužel částku neuvedla v procentech, ale přímo v peněžním vyjádření. Na příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc tedy každoročně poskytuje přibližně 50 000 Kč. Stejně tak i město Tachov odpovědělo, že výše uvedený příspěvek poskytuje 100 000 Kč. ORP Frýdlant dodalo, že pokud v roce není žádná MU či KS, pak přispívá na příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc 20 000 000 Kč. V této částce jsou ovšem zahrnuty i dávky pro zdravotně postižené občany, proto částku určenou čistě jen pro dávky v hmotné nouzi tvoří 16 000 000 Kč. Vznikne-li v daném roce MU či KS, pak částka určená na příspěvky Mimořádné okamžité pomoci vzroste až na 29 000 000 Kč.

Na tuto otázku neodpovědělo 24 obcí, což pro mě bylo velkým zklamáním. Město Bílina na osmou otázku neodpovědělo, ale dodalo vysvětlení, že finančně občanům postiženým MU a KS nepomáhá, ale nabízí jim pomoc formou daru. Město Broumov napsalo, že ačkoliv v roce 2010 vyplatilo na dávky Okamžité mimořádné pomoci částku 620 000 Kč, žádná z nich však nebyla poskytnuta z důvodu mimořádné živelné události. Konkrétní částka na tuto pomoc se tedy speciálně nevyčleňuje a řeší se v celkovém rámci rozpočtu na dávky pomoci v hmotné nouzi. Další z měst, které k této otázce dodalo komentář je Jičín. Město Jičín píše „Vzhledem k tomu, že území ORP nepostihla v posledních letech žádná rozsáhlá MU, částka v rozpočtu je zanedbatelná (spíše symbolická)“. ORP Český Krumlov například dodala, že čerpá příspěvky na pomoc v hmotné nouzi, které pak poskytuje do částky 40 000 Kč na případ, tedy na jednu rodinu. Obec Otrokovice nedokáže částku určenou na příspěvek Mimořádné okamžité pomoci odhadnout a v Roudnici nad Labem a Stříbře se tato problematika řeší aktuálně,

až když mimořádná událost či krizová situace nastane. Vodňany mají určenou částku z rozpočtu na dávky hmotné nouze, což za rok 2009 činilo zhruba 10 %.

Otázka číslo 9 se zabývala tím, kolik osob při poslední MU a KS na území dané ORP požádalo o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc. Respondenti byli také požádáni, aby uvedli přesný počet žádajících osob. Abychom měli přesnou představu o počtu osob žádajících o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc vytvořila jsem první tabulku s přesnými hodnotami, které odpověděli dotazované ORP. Hodnoty v první tabulce jsou následující, 8 ORP odpovědělo, že počet osob žádajících o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc byl při poslední MU a KS 0. Ve dvou ORP žádalo o příspěvek po 1 osobě a v 6 ORP po 2 osobách. Dalších 6 ORP potvrdilo, že počet žadatelů o výše uvedený příspěvek se rovnal 4 osobám a v 7 ORP dokonce 5 osobám. 6 osob o příspěvek žádalo ve 2 ORP a 7 žadatelů bylo zaznamenáno jen v jedné ORP. Pět ORP vyplnilo, že v jejich správním obvodu se vyskytovalo 8 žadatelů. Při poslední MU či KS se ve 2 ORP vyskytlo devět osob žádajících o příspěvek a v 1 ORP osob 10. Další 2 ORP potvrdily, že počet žadatelů byl 11 osob a 6 ORP vyplnilo počet žadatelů 12. 13 žadatelů se vyskytlo ve třech ORP a 15 žadatelů v pouhých 2 ORP. Jen jedna ORP vyplnila, že na jejím území žádalo o příspěvek 16 osob a také 1 ORP uvedla 17 žadatelů. 18 žadatelů se vyskytlo ve 3 ORP a 19 žadatelů v 1 ORP. Nyní se začínají počty žadatelů o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc zvyšovat. 20 žadatelů vyplnily 2 ORP a 23 žadatelů 3 ORP. Další 2 ORP uvedly 27 žadatelů a jen 1 ORP 31 žadatelů. Hodnoty 32 a 43 žadatelů se vyskytli pokaždé jen v jedné ORP a 54 a 68 osob také jen v jedné ORP. Hodnoty, které budou nyní následovat vyplnila pokaždé jen jedna ORP a hodnoty jsou následující 178, 189 a 200 žadatelů. Nyní se dostáváme na téměř rekordní úroveň, dané hodnoty vždy vyplnila také pouze jedna ORP a jedná se o 697, 900 a 1237 žadatelů. Pro lepší přehlednost byli výsledné hodnoty uspořádány do individuálních rozmezí, která nalezneme v druhé tabulce a také v grafu. První rozmezí bylo mezi 0 až 10 žadatelů o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc a tuto možnost zvolilo celkem 40 ORP. 21 obcí uvedlo, že počet žadatelů o příspěvek se pohybuje v rozmezí 11 až 20 osob. 21- 40 osob požádalo při poslední MU či KS o výše uvedený

příspěvek v 7 ORP. Ve třech obcích byl počet žadatelů o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc v rozmezí 41 -100 osob a v dalších třech ORP v rozmezí 101 – 200. Ani jedna z dotazovaných obcí nevedla, že by se počet žadatelů o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc pohyboval v rozmezí 201 – 500 osob. Celkem 3 obce uvedly, že při poslední MU a KS žádalo na jejich správním území velké množství osob, tedy v rozmezí 501 a více osob. Jmenovitě se jednalo o obce Otrokovice s 697 žadateli, Frýdlant s 900 žadateli a Nový Jičín s celkovým počtem 1238 žadatelů. ORP Tachov k této otázce dodalo, že při každé MU a KS zažádá o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc alespoň jedna rodina. Konkrétně jedna rodina byla postižena vichřicí a dvě rodiny byly ohroženy požárem. Výsledek této otázky je velmi překvapivý a vypovídá o tom, že zatím jen málo postižených občanů ORP v ČR žádá o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc. Tato skutečnost je možná také díky tomu, že občané jednotlivých ORP nejsou dostatečně informováni o možnostech poskytnutí výše uvedeného příspěvku a o podmínkách nutných k jeho získání. Je proto důležité, aby ORP stále komunikovaly se svými občany a preventivně je připravovaly na možnost vzniku MU či KS. Další možností proč občané nevyužívají příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc je, že mají svůj majetek pojištěn, a proto jim škodu nahradí pojišťovna. Na tuto otázku neodpovědělo celkem 6 ORP. Jednou z ORP, která neodpověděla je i Uherské Hradiště, které dodalo, že neodpovídá z toho důvodu, že v době, kdy se na jejich správním území udála poslední MU či KS ještě neexistovala dávka Mimořádná okamžitá pomoc podle zákona o pomoci v hmotné nouzi, a proto nelze odpovědět.

V desáté otázce jsem zjišťovala, zda o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc žádají častěji muži nebo ženy. Nejčastější odpovědí bylo, že počty mužů a žen žádajících o příspěvek jsou vyrovnané. Odpovědělo tak celkem 29 ORP. Některá ORP, například Stříbro, napsala, že počty jsou vyrovnané, jelikož se ve většině případů jedná o manželské páry. Město Kolín dodalo, že pokud se jedná o příspěvek na odůvodněné náklady, například pomůcky pro děti do školy aj, pak žádají spíše ženy. Pokud se, ale jedná o nezbytný jednorázový výdaj, například nocležné či jízdné, pak jsou žadateli spíše muži.

17 ORP uvedlo, že na jejich území o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc žádají spíše muži a ve 24 obcích spíše ženy. Překvapením pro měl byl počet mužů, kteří v dotázaných ORP žádají o příspěvek mimořádná okamžitá pomoc, jelikož jsem očekávala, že v celkovém počtu budou výrazně převažovat jako žadatelé ženy. Myslela jsem si to, protože podle mého názoru jsou ve většině rodin právě ženy tím, kdo má na starosti „papírování“ a návštěvy městských úřadů a jiných státních orgánů. Jako u většiny předchozích otázek, tak i u této otázky se našly ORP, které neodpověděly vůbec a celkem jich bylo 13.

Otázka číslo 11 zněla „ Kolika procentům z celkového počtu žadatelů o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc byl při poslední MU a KS příspěvek uznán?“. Tato otázka je důležitá proto, abychom zjistili zda příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc získává většina žadatelů nebo jen několik osob postižených MU a KS. O tom, zda má žadatel na příspěvek nárok vždy rozhoduje orgán k tomuto účelu stvořený v souladu s platnou legislativou, proto si myslím, že se České republice nemůže stát, aby příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc získal žadatel, který na něj nemá nárok. Na tuto otázku odpověděly pouze 2 ORP, že v jejich správním obvodě příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc při poslední MU a KS získalo méně jak 25 % žadatelů. Ani jedna z tázaných obcí neuvedla, že by při poslední MU a KS uznala příspěvek 26 % - 50 % žadatelů. 8 obcí vyplnilo, že při poslední MU a KS byl příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc vyplácen 51 % - 75 % žadatelů. Překvapivým výsledkem ovšem bylo, že 62 ORP uznalo výše uvedený příspěvek více jak 75 % z celkového počtu žadatelů. ORP Blovice dodalo, že příspěvek je uznáván všem, tedy 100 % žadatelů. Je tedy vidět, že je příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc často uznáván a slouží k pomoci lidem postiženým MU a KS, tedy přesně tomu účelu, ke kterému byl vytvořen. Otázku nevyplnilo 11 obcí.

V otázce číslo 12 bylo zjišťováno jakou formou je v dané ORP příspěvek mimořádná okamžitá pomoc nejčastěji vyplácen. V této otázce byly celkem tři možnosti odpovědi, a to buď formou peněžní, kdy se postiženým MU a KS vyplatí částka, která je dána zákonem, a nebo formou věcnou, tedy například nábytkem či hygienickými

potřebami. ORP také mohly odpovědět, že využívají obě formy výplaty příspěvku Mimořádná okamžitá pomoc. Výsledky výzkumu byly následující, většina ORP zvolila možnost, že se v jejich ORP vyplácí příspěvek jen formou peněžní a žádná ORP nezvolila možnost, že by se v jejím správním obvodu vyplácel příspěvek jen formou věcnou. 23 ORP uvedlo, že vyplácí příspěvek Mimořádné okamžité pomoci kombinací obou forem.

Tuto otázku nevyplnilo celkem 8 ORP a důvod proč otázku nevyplnily neuvěděly.

Zda existuje v dané ORP spolupráce mezi dotčenými orgány při vzniku MU a KS bylo tématem třinácté otázky. 61 ORP uvedlo, že spolupráce mezi orgány existuje a lze označit jako „dobrá“. Velmi mě ovšem překvapilo, že jen 18 ORP odpovědělo, že spolupráce mezi dotčenými orgány je dokonalá. ORP Slaný označilo spolupráci mezi dotčenými orgány za dokonalou, ale zatím nemělo možnost tuto skutečnost vyzkoušet při mimořádné události či krizové situaci. Spolupráce dotčených orgánů byla prověřena v rámci zasedání Bezpečnostní komise města, Bezpečnostní rady města, při zpracování Bezpečnostních plánů a při školení Krizového štábu města. Podle mého názoru je právě dobrá spolupráce a komunikace mezi dotčenými orgány hlavním klíčem k efektivnímu řešení vzniklých mimořádných událostí a krizových situací, proto by se měly dotazované ORP snažit tento klíčový bod napravit. Dobrým znamením, ale naopak je, že ani jedna ORP neodpověděla, že by spolupráce mezi dotčenými orgány neexistovala. Myslím si tedy, že je pouze otázkou času, kdy bude ve všech obcích v České republice spolupráce na vynikající úrovni. Na tuto otázku neodpověděli pouze 4 ORP, jmenovitě Horšovský Týn, Mohelnice, Moravské Budějovice a Nymburk.

Otázka číslo 14 zjišťovala, zda v dané ORP existuje při výskytu MU a KS větších rozměrů spolupráce i s jinými ORP. Jestliže ve vybrané ORP spolupráce existuje, pak měli respondenti zvolit, zda existuje v rámci kraje či celé České republiky. Většina ORP, tedy 54 obcí, odpověděla, že při výskytu MU a KS větších rozměrů existuje spolupráce i s jiným ORP, ale pouze v rámci kraje. ORP Slaný také napsalo, že spolupráce mezi ORP existuje jen v rámci kraje, ovšem aktivně se v roce 2002, 2006 a 2010 podílela na humanitární pomoci obcím postiženými povodněmi. Ještě lepší spolupráce při výskytu MU a KS větších

rozměrů existuje v dalších 18 ORP, kde spolupracují, jak v rámci kraje, tak i v rámci celé republiky. Velmi dobré bylo také zjištění, že jen ve dvou ORP neexistuje spolupráce vůbec. ORP Rychnov je jedním z měst, které odpovědělo, že spolupráce neexistuje, je tomu tak jen proto, že zatím nemělo možnost si tuto skutečnost vyzkoušet. Je vidět, že všechny dotazované ORP se snaží eliminovat škody způsobené MU a KS, a proto spolupracuje i s odborníky z jiných ORP. Podle mého názoru je velmi dobré, že odborníci na mimořádné události a krizové situace pořádají besedy či spolu jinak komunikují a vyměňují si své cenné názory, díky nimž mohou být následky MU a KS téměř nepatrné. Na tuto otázku neodpovědělo 9 ORP. ORP Broumov, která na tuto otázku neodpověděla, ovšem dodala, že se v jejich případě jedná spíše o příležitostnou spolupráci dle výjimečnosti situace v celé republice. ORP Moravský Krumlov napsala, že spolupráce se sousedními ORP je dána nejen zákonem, ale i dobrou součinností. ORP Kraváře napsala, že okolní ORP jsou postižena většinou stejnou mírou, a proto se vzájemná pomoc vylučuje. Není ovšem výjimkou, že ostatní obce v rámci ČR poskytnou finanční pomoc dle svého uvážení.

V otázce číslo 15 jsem se respondentů ptala na další připomínky k tématu. Většina ORP na tuto otázku neodpověděla. Vyjádřilo se pouze 8 respondentů. Například ORP Český Těšín se na tomto místě vyjádřila k tomu, proč některé otázky nebyly vyplněny. Bylo to z důvodu toho, že pracovník, který dotazník vyplňoval některé otázky nedokázal zodpovědět, a proto raději neodpovídal, aby neohrozil pravdivost celého výzkumu. Některé ORP na místě určeném pro komentáře vyjádřilo doplňovací údaje k odpovědím na otázky. Například ORP Frýdlant, zde uvedlo přesné hodnoty k doplnění osmé otázky. V této otázce jsem očekávala vlastní iniciativu dotazovaných obcí a návrhy ke zlepšení stávající situace.

Díky výzkumné metodě dotazníkového šetření se potvrdila pracovní hypotéza číslo 1, že „Jedním z významných dopadů katastrof jsou dopady v sociální oblasti“.

Výzkum v této diplomové práci na téma Sociální dopady katastrof a jejich řešení probíhal také metodou řízeného rozhovoru. Při této výzkumné metodě jsem spolupracovala

s pracovníci odboru sociální péče v Týně nad Vltavou a s krizovým pracovníkem městského úřadu v Týně nad Vltavou panem Ing. Lubomírem Pavlíčkem.

Spolupráce s oběma orgány byla bezproblémová a všechny otázky mi byly zodpovězeny.

První část řízeného rozhovoru byla určena speciálně pro pracovníce odboru sociální péče a otázky byly totožné jako v dotazníku.

První otázka zjišťovala do jakého kraje dotazovaná ORP patří a odpovědí byl kraj Jihočeský.

Druhá otázka se tázala kolik obyvatel má dotazovaná obec s rozšířenou působností. Týn nad Vltavou patří do kategorie obcí, které mají počet obyvatel v rozmezí 5000 – 20 000 osob, přesně tedy 8417. Tato otázka je důležitá, jelikož si dokážeme lépe představit kolik osob by bylo nutné při vzniku MU či KS evakuovat.

Třetí otázkou bylo „Je vaše ORP a její správní obvod ohrožen MU a KS (mimořádná událost, krizová situace)? Odpovědí bylo, že město Týn nad Vltavou a jeho správní obvod je ohroženo MU a KS. Pokud se podíváme na polohu města Týn nad Vltavou v Jihočeském kraji, zjistíme, že město je vzdáleno jen pár kilometrů od Jaderné elektrárny Temelín a navíc se nachází na soutoku dvou řek, Vltavy a Lužnice. Již tyto dvě informace vypovídají o ohrožení města Týn nad Vltavou dostatečně.

Čtvrtá otázka zjišťovala jaké konkrétní katastrofy město ohrožují. Na tuto otázku jsme si téměř odpověděli již v předchozí otázce. Město Týn nad Vltavou je tedy ohroženo povodněmi, požáry a jinými MU a KS. Pracovnice odboru sociální péče ve spolupráci s krizovým pracovníkem města vysvětlila, že jako jiné druhy MU či KS lze konstatovat mimořádnou situaci MU3 na Jaderné elektrárně Temelín a dopravní nehody při přepravě nebezpečných látek.

Pátá otázka zněla „Kdy naposledy zasáhla MU a KS vaši ORP a její správní obvod?“ Dle odpovědi město Týn nad Vltavou naposledy zasáhla MU a KS před více než rokem, konkrétně se jednalo o roky 2002 a 2006, kdy celou ČR ohrožovaly rozsáhlé povodně a v roce 2008, kdy celou západní a střední Evropu zasáhl silný orkán Kyril.

Šestá otázka řízeného rozhovoru se zabývala tím, jak je ORP Týn nad Vltavou připravena na sociální dopady MU a KS. Z odpovědi pracovníků odboru sociální péče vyplývá, že město Týn nad Vltavou je na případné dopady mimořádných událostí a krizových situací připravena výborně, jelikož má zajištěny dva hlavní druhy pomoci postiženým občanům, tedy finanční a věcnou pomoc.

Sedmá otázka se dotazovala jak je tázaný orgán připraven k řešení dopadů MU a KS. Odpovědí je, že odbor sociální péče v Týně nad Vltavou je schopen okamžitě reagovat na dopady vzniklé MU či KS, jelikož jsou dobře připraveni.

Osmá otázka zjišťovala, kolik procent Týn nad Vltavou určuje ze svého rozpočtu na příspěvky Mimořádná okamžitá pomoc. Odpověď zněla, že část určená na příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc činí 10 % z rozpočtu města.

V deváté otázce jsem se dotazovala, kolik osob při poslední MU či KS v Týně nad Vltavou žádalo o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc a odpovědí bylo, že zde o příspěvek žádali pouze 3 osoby. Což je dáno nejspíš tím, že poslední mimořádnou událostí v Týně nad Vltavou byl výše uvedený orkán Kyril, který zřejmě neohrozil tolik občanů dotazovaného města, jako by ohrozily případné povodně.

Desátá otázka zjišťovala, zda o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc žádají častěji muži nebo ženy. V Týně nad Vltavou jsou tyto počty vyrovnané, jelikož většinou žádají rodiny, tedy manželé.

V otázce číslo 11 jsem se dotazovala kolika procentům žadatelů byl příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc při poslední MU a KS uznán. Z odpovědi vyplývá, že úspěšnost získání výše uvedeného příspěvku byla v tomto městě vysoká, jelikož příspěvek získalo více jak 75 % z celkového počtu žadatelů.

Dvanáctá otázka zkoumala jakou formou je v dotazované ORP vyplácen příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc. Odpovědí bylo, že příspěvek je v Týně nad Vltavou vyplácen oběma formami, tedy formou finanční i věcnou. Pokud vznikne MU či KS pak město neposkytuje pomoc ohroženým občanům samo, ale spolupracuje i s jinými organizacemi, například s farní charitou či dobrovolnými dárci.

Cílem třinácté otázky bylo zjistit, zda v dotazované ORP existuje při vzniku MU a KS spolupráce mezi dotčenými orgány. Odpovědí bylo, že spolupráce existuje a lze hodnotit jako „dobrá“.

Ve čtrnácté otázce se zjišťovalo zda ORP Týn nad Vltavou spolupracuje při vzniku MU a KS větších rozměrů i s jinými ORP. Pracovnice odboru sociální péče potvrdila, že v případě výskytu MU a KS větších rozměrů existuje spolupráce i s jinými ORP, ale pouze v rámci kraje a jedná se o ten druh spolupráce, kdy jedna ze spolupracujících ORP vyhlásí krizový stav a druhá ORP jí dobrovolně pomůže eliminovat dopady MU či KS.

Otázka číslo patnáct zněla „Máte další připomínky k tématu?“ Tato otázka mi zodpovězena nebyla, jelikož odbor sociální péče v Týně nad Vltavou žádné další připomínky neměl.

Následujících sedm otázek bylo určeno speciálně pro pana Ing. Lubomíra Pavlíčka krizového pracovníka města Týn nad Vltavou.

První otázka byla „Pokud nastane mimořádná událost (MU) či krizová situace (KS) ve vaší obci s rozšířenou působností (ORP), kdy začnete řešit její sociální dopady? Odpovědí bylo, že pokud je to možné, pak je dobré začít dopady řešit ihned při vzniku MU či KS, čímž můžeme zkrátit celkovou dobu obnovy po ukončení krizového stavu. Důležité je především zajistit pomoc pro evakuované osoby, což zahrnuje zajištění ubytování, potravin, finanční pomoc a podobně. Jinak se většina sociálních dopadů řeší až po ukončení krizového stavu, například až když je poničené území přístupné osobám i strojům.

Druhá otázka zněla „Vyjmenujte prosím organizace, se kterými spolupracujete při řešení sociálních dopadů katastrof.“ ORP Týn nad Vltavou spolupracuje při řešení sociálních dopadů s následujícími organizacemi: Hasičský záchranný sbor JČK, Jednotka SDH, ČČK, Farní Charita, právnické osoby a podnikající fyzické osoby. Občané ORP Týn nad Vltavou jsou dokonce i tak ochotní, že pořádají různé charitativní sbírky, většinou

pod záštitou farní charity či nadace Rybka, kde shromažďují hmotné věci (oblečení, hygienické pomůcky, obuv apod.) i pro jiné občany postižené katastrofami nejen z České republiky.

Třetí otázka zjišťovala, jaká opatření existují v ORP Týn nad Vltavou po ukončení krizového stavu. Odpověď zněla „Opatření jsou různá, vždy záleží na charakteru vzniklé situace. Nejčastěji se ovšem jedná o tato opatření: návrat evakuovaného obyvatelstva, obnova zničené infrastruktury, obnova zásobování potravinami, teplem a podobně, provedení hygienických kontrol vodních zdrojů apod., zpracování seznamů a požadavků na odstranění škod.“

Čtvrtá otázka se zabývala tím, zda je ORP Týn nad Vltavou schopna v případě MU a KS pomoci všem postiženým občanům. Odpovědí bylo, že ORP Týn nad Vltavou nemá dostatek materiálu ani financí, aby zabezpečilo pomoc všem svým občanům postiženým MU či KS, proto je nuceno o pomoc požádat krizový štáb Jihočeského kraje a nebo stát. Myslím si, že žádná z ORP v ČR není schopna 100 % zabezpečit pomoc všem svým občanům při vzniku MU či KS.

Otázka číslo 5 zněla následovně „Myslíte si, že při poslední MU či KS jednal váš orgán jak nejlépe mohl? Pokud ne, uveďte prosím důvody.“ Pan Ing. Pavlíček na tuto otázku odpověděl „Ano, jednal v rámci svých možností a to jak v roce 2006, tak i v roce 2008“.

Šestá otázka zjišťovala, jestli pan Ing. Lubomír Pavlíček ve své funkci krizového pracovníka někdy zažil při MU či KS takovou situaci, která by mu utkvěla v paměti. Pan Pavlíček bohužel odpověděl, že v podstatě žádnou takovou situaci nezažil.

Šedmá a poslední otázka se týkala spolupráce s Jadernou elektrárnou Temelín a zněla „Existuje mezi vámi a jadernou elektrárnou Temelín spolupráce týkající se možnosti vzniku MU či KS? Pokud ano, jak by jste tuto spolupráci hodnotil?“ Pan Ing. Pavlíček odpověděl, že spolupráce mezi Jadernou elektrárnou Temelín

a krizovým odborem městského úřadu Týn nad Vltavou existuje a hodnotí ji jako dobrou. Jako občan města Týn nad Vltavou si myslím, že spolupráce ORP a Jaderné elektrárny Temelín je zajisté dobrá, jelikož JETE (především organizace ČEZ) spolupracuje i s jinými orgány v Týně nad Vltavou a snaží se lidem žijícím v blízkosti elektrárny zlepšit životní podmínky (podpora kulturních akcí, sponzoring sportovních týmů a výstavba dětských hřišť či parků).

Díky výzkumu pomocí metody řízeného rozhovoru se potvrdila pracovní hypotéza číslo 2, že řešení dopadů probíhá většinou již v období obnovy po ukončení krizového stavu.

6 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce na téma Sociální dopady katastrof a jejich řešení měla být specifikace sociálních dopadů katastrof a následné navrnutí způsobů jejich řešení.

Z výzkumu, který je součástí diplomové práce jsem zjistila, jaké katastrofy ohrožují Českou republiku, a jak jejich sociální dopady řeší jednotlivé obce s rozšířenou působností. Výzkum probíhal pomocí dvou výzkumných metod, tedy metodou dotazníkového šetření a metodou řízeného rozhoru, při kterých jsem spolupracovala se zástupci obcí s rozšířenou působností v České republice. Tyto výzkumné metody měly potvrdit pracovní hypotézy, které byly stanoveny ještě před začátkem tvorby této diplomové práce. Tyto pracovní hypotézy byly „Jedním z významných dopadů katastrof jsou dopady v sociální oblasti“ a „Řešení dopadů probíhá většinou již v období obnovy po ukončení krizového stavu“.

První pracovní hypotéza „Jedním z významných dopadů katastrof jsou dopady v sociální oblasti“ byla potvrzena v dotazníkovém šetření, kde bylo zjištěno, že většina obcí s rozšířenou působností v České republice poskytuje nemalé finanční částky na pomoc svým občanům, které postihla mimořádná událost či krizová situace. Ačkoliv je dáno zákonem, jak velký finanční obnos má obec každoročně poskytnout na příspěvky Mimořádná okamžitá pomoc, tak většina obcí v dotazníku potvrdila, že na tyto příspěvky poskytuje i větší finanční částky a to jen ze své vlastní iniciativy.

V dotazníku se také zjišťovalo, jak často a jaké mimořádné události či krizové situace naši republiku postihují, což bylo důležité, abychom mohli analyzovat jejich četnost a lépe si představit jejich následky. Česká republika je nejčastěji postižena většími či menšími povodněmi a to na celém svém území, dále ji postihují požáry a průmyslové havárie. Průmyslové havárie se vyskytují především na severu Čech a Moravy, výjimečně i v jiných oblastech republiky. Nesmíme opomenout ani větrné smrště, například orkán Kyril, který vznikl důsledkem tlakové výše na jihu Evropy a tlakové níže ve Skandinávii

a přehnal se přes celou západní a střední Evropu s katastrofálními následky. Většina obcí s rozšířenou působností odpověděla, že je mimořádná událost či krizová situace postihla před více než rokem a uvedly právě povodně, které ohrožovaly celou naši republiku.

Pokud bylo uvedeno, že ORP byla ohrožena katastrofou dříve než před rokem, pak se jednalo o mimořádné události či krizové situace, které nebyly velkých rozměrů, například jarní tání sněhu, menší požár (při sběru listí, při oslavě „Čarodějnic“ a podobně).

Většina ORP také potvrdila, že jsou schopny okamžitě reagovat na dopady vzniklých mimořádných událostí či krizových situací a mají zajištěnou alespoň jednu ze dvou možných druhů pomoci (tedy finanční nebo věcnou pomoc) v případě postižení mimořádnou událostí či krizovou situací. Pokud nastane některá z výše uvedených situací, pak obce s rozšířenou působností spolupracují i s jinými orgány a organizacemi.

Nejčastěji se jedná o tyto organizace: Hasičský záchranný sbor; dobrovolnické organizace; charita; humanitární organizace ADRA, Člověk v tísni a Český Červený kříž.

Některé z dotazovaných ORP uvedly, že dopady katastrof odstraňují i za pomoci místních dobrovolníků a firem, kteří poskytují buď finance nebo věcnou pomoc.

Z výzkumu také vyplynulo, že ve většině ORP o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc žádá alespoň 10 osob. Výjimkou byly 3 ORP, na jejichž správním území se při poslední mimořádné události nebo krizové situaci našlo více jak 501 žadatelů. Velmi překvapivým výsledkem výzkumu je, že téměř ve třetině českých ORP je příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc uznáván více jak 75% žadatelů, což svědčí o tom, že se ORP dokážou postarat o své postižené občany v případě vzniku mimořádné události či krizové situace.

Důležité je také připomenout, že ORP potvrdily spolupráci dotčených orgánů při vzniku situace ohrožující jejich správní obvod. Při mimořádné události či krizové situaci větších rozměrů existuje i spolupráce s jinými ORP, ale spíše jen v rámci kraje.

Některé ORP dodaly, že pokud pomohou i jiným těžce postiženým ORP v ČR, pak většinou tak, že pošlou finanční či hmotné prostředky.

Výzkum tedy potvrdil, že Česká republika je dobře připravena na vznik případných mimořádných událostí a krizových situací a to i díky tomu, že tyto situace prožily již v minulosti. Jednotlivé ORP se tedy mohou poučit z chyb, které provedly v minulosti či se mohou inspirovat výbornými reakcemi jiných ORP při vzniku mimořádných událostí či krizových situací.

Druhá pracovní hypotéza zněla „Řešení dopadů probíhá většinou již v období obnovy po ukončení krizového stavu“. Tuto hypotézu jsem se pokoušela potvrdit pomocí výzkumné metody řízeným rozhovorem, který byl proveden s krizovým pracovníkem městského úřadu v Týně nad Vltavou a pracovníci odboru sociální péče Týn nad Vltavou. Pokoušela jsem se zjistit, jak dotazovaná ORP řeší sociální dopady katastrof a s kým při eliminaci těchto dopadů spolupracuje.

Výsledkem výzkumu bylo, že pokud je to možné, pak ORP Týn nad Vltavou začne řešit sociální dopady katastrof již v průběhu katastrofy, tak že zajistí ubytování, stravu, finanční prostředky pro osoby postižené krizovou situací. Další likvidace sociálních dopadů mimořádných událostí či krizových situací lze řešit až po ukončení krizového stavu.

ORP spolupracuje při eliminaci sociálních dopadů katastrof s mnoha orgány a organizacemi, mezi nejdůležitější patří následující orgány a organizace HZS JČK, Jednotka SDH, ČČK, Farní Charita, právnické osoby, podnikající fyzické osoby.

Existuje mnoho opatření, která jsou nutná po ukončení krizového stavu, vždy je ovšem nutné zajistit především tyto obnovovací úkony: obnovit poničenou infrastrukturu, zajistit dodávky potravin, pitné vody a energií, provést hygienické rozbory a především navrátit evakuované obyvatelstvo do svých domovů, pokud je to možné.

Pokud ORP Týn nad Vltavou nezvládá zlikvidovat dopady katastrof svépomocí, žádá pak o pomoc krizový štáb Jihočeského kraje a o chybějící finance žádá také Jihočeský kraj nebo stát. V blízkosti dotazované ORP se nachází také Jaderná elektrárna Temelín, se kterou město neustále spolupracuje a to nejen při vzniku mimořádných událostí. Především organizace ČEZ poskytuje všem obcím ve svém okolí nemalé částky na zlepšení životní úrovně v daných lokalitách.

Obě uvedené hypotézy tedy byly výzkumem potvrzeny, a tím mohl být splněn i cíl práce, tedy specifikace sociálních dopadů katastrof a následné navrnutí způsobů jejich řešení.

V této problematice se můžeme setkat i s jinými problémy, které nebyly ve výzkumu uvedeny. Jedná se především o to, jak jsou připraveni občané českých ORP na mimořádné události či krizové situace, a jestli byli při poslední mimořádné události či krizové situaci spokojeni s jednáním orgánů, které mají krizový stav a řešení jeho dopadu v kompetenci.

Děti v celé ČR se v rámci školní docházky učí o evakuaci a mají i možnost si evakuaci vyzkoušet při povinných cvičeních. Pro děti by, ale mohly být pořádány i soutěže v rámci ORP, které je formou hry naučí, jak jednat při vzniku mimořádné události či krizové situace. Tyto soutěže by mohly být pohybové, například ke dni dětí, kdy získají za splněné úkoly hodnotné ceny či výtvarné, abychom zjistili, jak si děti živelné či jiné katastrofy a situace s nimi spojené představují.

Jak jsou ale na případné mimořádné události či krizové situace připraveni dospělí? Z praxe mohu uvést několik případů, kdy osoby neuposlechly varování o možném vzniku povodně a neopustily své obydlí, ačkoliv bydlely v první zóně záplavové oblasti. Důvodem, proč domov neopustí byl například následující výrok „Řeka je klidná, došlo jen k mírnému vzestupu vody a nevěřím, že velká voda přijde. Nebudu tedy svůj domov zbytečně opouštět.“ Bohužel velká voda i v tomto případě přišla a osoba musela být evakuována vrtulníkem. Důvodem proč lidé nechtějí své domovy opustit je možný strach z rabování prázdných bytů či nechtějí opustit svůj majetek. Tyto důvody ovšem mohou být život ohrožující.

Myslím si, že je důležité občany České republiky neustále informovat o možném vzniku mimořádných událostí a krizových situací a připomínat jim postupy bezpečné evakuace. Což znamená, aby občané věděli, co si mají při evakuaci vzít sebou, jak rychle má evakuace proběhnout a pokud je to možné, pak musí neustále poslouchat městský

rozhlas, který jim sdělí další pokyny. Lidé musí být seznámeni s následky, které vzniknou, pokud odmítnou opustit svůj domov, a že za tuto chybu mohou zaplatit i životem.

Výše uvedené informace by mohly být občanům sdělovány na dobrovolných besedách či přednáškách nebo zasíláním informačních letáčků. Jaderná elektrárna Temelín například zasílá obyvatelům postiženým případnou havárií Temelínské noviny, takzvané Temelínky, kde je informuje o novinkách z elektrárny i blízkého okolí. Každoročně také elektrárna zasílá obyvatelům v ohrožených zónách kalendář s podrobným návodem, jak se v případě jaderné havárie zachovat.

Pokud ovšem občané sami nebudou chtít zjistit více informací o ohrožení katastrofami, pak je samozřejmě nikdo nedonutí chodit na besedy nebo si číst informativní články. Podle mého názoru se však jedná o tak důležité téma, že je v zájmu každého člověka se o tomto informovat.

Mimořádné události či krizové situace mohou kdykoliv bez varování ohrozit každou obec v České republice, je proto důležité věnovat pozornost i prevenci vzniku těchto situací.

Například povodně pro naši republiku představují největší přímé ohrožení přírodní katastrofou. Dokument Strategie ochrany před povodněmi konstatuje, že povodně jsou přírodní fenomén, kterému nelze zabránit. Podobně je to i s větrnými smrštěmi a atd. Je proto důležité neustále kontrolovat hospodaření na lesní a zemědělské půdě a usměrňovat je. Dále je nutné podporovat retenční schopnosti půdy a korigovat aktivity v záplavových oblastech.

Požárům lze zamezit především neustálým upozorňováním lidí na jeho nebezpečí, protože požáry zavinuje především lidský faktor. Prevence vzniku požárů je i povinnost nahlásit jednotkám hasičského záchranného sboru jakékoliv zakládání ohňů na území České republiky.

Jak je uvedeno výše, mimořádné události či krizové situace mohou kdykoliv zachvátit naši republiku, a proto je nutné být neustále připraven a předvídat možné situace. Živelné katastrofy zatím bohužel zastavit nelze, ale pro nás občany je dobré, že každá ORP

má na odborech sociální péče a krizových odborech vyškolené odborníky s mnoha zkušenostmi s mimořádnými událostmi a krizovými situacemi v ČR, kteří si mezi sebou mohou předávat cenné informace a chrání naše životy.

Závěrem této diplomové práce na téma Sociální dopady katastrof a jejich řešení bych uvedla, že připravenost krizových orgánů a orgánů sociální péče v jednotlivých obcích s rozšířenou působností v České republice na výskyt mimořádných událostí a krizových situací lze hodnotit jako výbornou, a kladně lze také hodnotit rychlost, s jakou jsou dané orgány schopny reagovat na sociální dopady těchto situací.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

1. ANTUŠÁK, E., KOPECKÝ, Z. *Krizový management*, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, fakulta podnikohospodářská, katedra managementu, sekce krizového řízení, 2005. 97 s. ISBN 80-245-0951-2.
2. BLAHUŠOVÁ, P. *Hurikány a tornáda*, I. vyd. Brno: Computer Press, 2003. 31 s. ISBN 80-7226-938-0.
3. BLAHUŠOVÁ, P. *Požáry a povodně*, I. vyd. Brno: Computer Press, 2003. 31 s. ISBN 80-7226-937-2.
4. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠKOVÁ, P., A KOLEKTIV. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*, I. vyd. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
5. FRAŇO, J. *Katastrofy*, Bratislava: Mladé letá, 1970. 189 s.
6. HADAČ, E. *Ekologické katastrofy*, I. vyd. Praha: Horizont, 1987. 213 s.
7. HORÁK, J., KUDLÁK, A. *Obecné základy řešení havárií a krizových situací*, České Budějovice: Jihočeská univerzita, zdravotně sociální fakulta, 2007.
8. HORÁK, R., KRČ, M., ONDRUŠ, R., DANIELOVÁ, L. *Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu*, Praha: Linde Praha a.s., 2004. 407 s. ISBN 80-7201-471-4.
9. HORTI, J. *Prírodné katastrofy*, I. vyd. Bratislava: Príroda - vydavateľstvo kníh a

- časopisov, n. p., 1988. 256 s.
10. KŘIVSKÁ, J. *Přírodní katastrofy*, I. vyd. Praha: Amfora, 1994. 48 s.
 11. KUKAL, Z. *Přírodní katastrofy*, II. vyd. Brno: Horizont, 1983. 264 s.
 12. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*, I. vyd. Praha: Portál, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2.
 13. NEJEDLÁ, M. *Tornáda a jiné extrémní projevy počasí*, I. vyd. Bratislava: Slovart, s. r. o., 2003. 96 s. ISBN 80-7209-511-0.
 14. POLEDNE, A. *Největší katastrofy 20. století*, I. vyd. Praha: Volvox Globator, 2001. 153 s. ISBN 80-7207-423-7.
 15. SMITH, K. *Environmental hazards: Assessing risk and reducing disaster*, III. vyd. Londýn: Routledge, 2002. 392 s. ISBN 0-415-22463-2.
 16. ŠENOVSKÝ, Michail, ADAMEC, Vilém. *Právní rámec krizového managementu : Management záchranných prací*. 2. vyd. Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. 97. ISBN 80-86634-67-1.
 17. TKÁČOVÁ, A., ALDERLIESTENOVÁ, S. *100 Největších přírodních katastrof – Ničivá síla přírody na pěti kontinentech*, I. vyd. Čestlice: Rebo Productions CZ spol. s r. o., 2006. 207 s. ISBN 80-7234-529-X.
 18. TŮMA, J. *Katastrofy děsící svět: technické katastrofy od začátků průmyslové revoluce až po současnost*, Praha: Technický týdeník a.s., 1994. 206 s. ISBN

80901523-0-9.

19. VEVERKA, I. *Kvalitativní analýza MU (živelních pohrom a průmyslových havárií) na území České republiky*, Lom u Mostu: Aa Print s. r. o., 1996. 120 s.
20. VIZINOVÁ, D. PREISS, M. *Psychické trauma a jeho terapie (PTSD) : psychologická pomoc obětem válek a katastrof*, Praha: Portál, 1999. 158 s. ISBN 80-7178-284-X.
21. ZEMAN, J. *Zemětřesení*, I. vyd. Brno: Computer Press, 2003. 31 s. ISBN 80-7226- 935-6.

Legislativa:

22. ZÁKON č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky a o změně některých zákonů.
23. ZÁKON č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv a o změně některých zákonů.
24. ZÁKON č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).
25. ZÁKON č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).
26. ZÁKON č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů.
27. ZÁKON č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému a o změně

některých zákonů.

28. ZÁKON č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů (bez novely zákona č. 430/2010 Sb.).

29. ZÁKON č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový Zákon), ve znění pozdějších předpisů (s novelou zákona č. 430/2010 Sb.).

30. ZÁKON č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů.

31. ZÁKON č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a o změně některých zákonů.

Internetové zdroje:

32. ADRA ČESKÁ REPUBLIKA, *Humanitární pomoc*. [online], [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.adra.cz>>.

33. AKTUÁLNĚ.CZ, *Japonská katastrofa: zemětřesení, tsunami, jaderná havárie*. [online], [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://wiki.aktualne.centrum.cz/japonsko-katastrofa-zemetreseni-tsunami-jaderna-havarie/>>.

34. ČESKÉ STAVBY, *Povodňové domky*. [online], [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskestavby.cz/clanky/domky-konstruovane-do-povodnovych-zon-19509.html>>.

35. ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ, *Humanitární pomoc*. [online], [cit. 2011-03-18].
Dostupné z WWW: <http://www.cervenkykriz.eu/cz/cz_root.aspx>.
36. ČLOVĚK V TÍSNI, *Humanitární pomoc*. [online], [cit. 2011-03-18].
Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz>>.
37. CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA, *Humanitární pomoc*. [online],
[cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.charita.cz>>.
38. IDNES.CZ, *Povodně 2010, povodňové domky, transbordér, pošta, pojištění*.
[online], [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.idnes.cz>>.
39. JIHOČESKÝ KRAJ, *Odbor sociálních věcí a zdravotnictví*. [online], [cit 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <[http://www.krajjihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=266&par\[lang\]=CS](http://www.krajjihocesky.cz/index.php?par[id_v]=266&par[lang]=CS)>.
40. MĚSTO PÍSEK, *Odbor sociálních věcí a zdravotnictví*. [online],
[cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.mesto-pisek.cz/odbory-mestskeho-uradu/DIR-odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi>>.
41. MĚSTO VLAŠIM, *Základní dělení mimořádných událostí*. [online],
[cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <http://www.mesto-vlasim.eu/Krize/Zakladni_deleni_mim_udalosti.pdf>.
42. PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY ČESKÉ REPUBLIKY, *dokument: V případě katastrof na území EU i jinde je třeba reagovat rychleji*. [online],
[cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW:

<https://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/7226/_ps.1402/M/_mc/700-709-698-707-22508-694/_s.155/10202?docid=130796>.

43. ZÁCHRANNÝ KRUH, *Mimořádné události a jejich dopady*. [online], [cit. 2011- 03-18]. Dostupné z WWW: <http://www.zachrannykruh.cz/mimoradne_udalosti/mimoradne_udalosti_a_jejich_dopady_2.html>.
44. ÚSTECKÝ KRAJ, *Formy státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou*. [online], [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <http://www.krustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1648604&query=formy+st%C3%A1tn%C3%AD+pomoci+p%C5%99i+obnov%C4%9B+%C3%BAzem%C3%AD&p1=84858>.

Jiné zdroje:

45. HORÁK, J. *Logistika mimořádných událostí: Medicína katastrof a hromadných neštěstí*. Materiály k přednáškám.
46. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Ekonomické a sociální dopady*. Vyhodnocení povodní v srpnu 2010.

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Mimořádná událost

Krizová situace

Katastrofa

Sociální dopady

Mimořádná okamžitá pomoc

Humanitární pomoc

9 PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha 1 Vzor dotazníku pro výzkumnou část diplomové práce

Příloha 2 Seznam otázek řízeného rozhovoru pro pracovníka krizového řízení města Týn nad Vltavou

Příloha 3 Seznam otázek řízeného rozhovoru pro pracovníci sociálního odboru města Týn nad Vltavou

Příloha 4 Vzor žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu postižení vážnou mimořádnou událostí

Příloha 1

Vzor dotazníku pro výzkumnou část diplomové práce

Dobrý den,

jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, navazujícího magisterského programu Ochrana obyvatelstva, obor Civilní nouzová připravenost. Tímto způsobem bych Vás moc chtěla poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé diplomové práce na téma Sociální dopady katastrof a jejich řešení. **Tento dotazník a především jeho výsledky budou sloužit pouze ke zpracování výzkumné části diplomové práce.**

Předem Vám děkuji za Váš čas a vyplnění tohoto dotazníku.

1. Patříte do kraje?

- a) Jihočeský kraj
- b) Jihomoravský kraj
- c) Královéhradecký kraj
- d) Karlovarský kraj
- e) Liberecký kraj
- f) Moravskoslezský kraj
- g) Olomoucký kraj
- h) Pardubický kraj
- ch) Plzeňský kraj
- i) Středočeský kraj
- j) Ústecký kraj
- k) kraj Vysočina
- l) Zlínský kraj
- m) Hlavní město Praha

2. Kolik obyvatel má vaše ORP (obec s rozšířenou působností)?

- a) do 5000
- b) 5000 – 20 000
- c) 20 000 – 100 000
- d) 100 000 a více

3. Je vaše ORP a její správní obvod ohrožen MU a KS (mimořádná událost, krizová situace)?

- a) ano
- b) ne

4. Pokud ano, uveďte jakými. (Můžete vybrat více možností.)

- a) povodně
- b) požáry
- c) větrné smrště
- d) průmyslové havárie
- e) jiné

(vypište).....
.....
.....
.....

5. Kdy naposledy zasáhla MU a KS vaši ORP a její správní obvod?

- a) před 0 – 6 měsíci
- b) před 7 – 12 měsíci
- c) před více než rokem, prosím upřesněte v jakém roce.....

6. Jak je vaše ORP připravena na sociální dopady vzniklé při MU a KS?

- a) výborně, máme zajištěnou finanční i věcnou pomoc
- b) dobře, máme zajištěnou alespoň jednu z výše uvedených druhů pomoci. Prosím, uveďte jakou.....
- c) zatím nemáme zajištěnou dostatečnou finanční ani věcnou pomoc

7. Jak je váš orgán připraven k řešení dopadů MU a KS?

- a) okamžitě, jsme dobře připraveni
- b) jinak, prosím uveďte jak.....
.....
.....

8. Kolik procent z celého rozpočtu vaší ORP tvoří část určená na příspěvky Mimořádné okamžité pomoci?

Prosím uveďte přibližné hodnoty.....

9. Kolik osob při poslední MU a KS na území vaší ORP požádalo o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc?

Prosím napište počet.....

10. Žádají o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc častěji muži nebo ženy?

- a) častěji muži
- b) častěji ženy
- c) je to vyrovnané

11. Kolika procentům z celkového počtu žadatelů o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc byl při poslední MU a KS příspěvek uznán?

- a) méně jak 25 %
- b) 26 % - 50 %
- c) 51 % - 75 %
- d) více jak 75 %

12. Jakou formou je ve vaší ORP nejčastěji příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc vyplácen?

- a) peněžní
- b) věcnou
- c) oběma formami

13. Existuje ve vaší ORP spolupráce mezi dotčenými orgány při vzniku MU a KS?

- a) ano, orgány spolupracují dokonale
- b) spolupráce je dobrá
- c) ne, orgány nespupracují

14. Existuje ve vaší ORP spolupráce i s jinými ORP při výskytu MU a KS větších rozměrů?

- a) ano, pouze s ORP v rámci kraje
- b) ano, s ORP v rámci kraje, ale i s ostatními ORP v rámci celé ČR
- c) spolupráce neexistuje

15. Máte další připomínky k tématu?

.....

.....

.....

.....

.....

Příloha 2

Seznam otázek řízeného rozhovoru pro pracovníka krizového řízení ve městě Týn nad Vltavou

- 1. Pokud nastane mimořádná událost (MU) či krizová situace (KS) ve vaší obci s rozšířenou působností (ORP), kdy začnete řešit její sociální dopady?**

- 2. Vyjmenujte prosím organizace, se kterými spolupracujete při řešení sociálních dopadů katastrof.**

- 3. Jaká opatření existují ve vaší ORP po ukončení krizového stavu?**

- 4. Je vaše ORP v případě MU a KS schopna pomoci všem postiženým občanům?**
 - Pokud ano, vysvětlete prosím jak a z jakých zdrojů.
 - Pokud ne, vysvětlete prosím, proč se tak domníváte.

- 5. Myslíte si, že při poslední MU či KS jednal váš orgán jak nejlépe mohl? Pokud ne, uveďte prosím důvody.**

- 6. Zažili jste při některé z MU či KS takovou situaci, která vám utkvěla v paměti?**

7. Existuje mezi vámi a jadernou elektrárnou Temelín spolupráce týkající se možnosti vzniku MU či KS? Pokud ano, jak by jste tuto situaci hodnotil?

Příloha 3

Seznam otázek řízeného rozhovoru pro pracovníci sociálního odboru města Týn nad Vltavou

- 1. Patříte do kraje?**
- 2. Kolik obyvatel má vaše obec s rozšířenou působností (ORP)?**
- 3. Je vaše ORP a její správní obvod ohrožen MU a KS (mimořádná událost, krizová situace)?**
- 4. Pokud ano, uveďte jakými.**
- 5. Kdy naposledy zasáhla MU a KS vaši ORP a její správní obvod?**
- 6. Jak je vaše ORP připravena na sociální dopady vzniklé při MU a KS?**
- 7. Jak je váš orgán připraven k řešení dopadů MU a KS?**
- 8. Kolik procent z celého rozpočtu vaší ORP tvoří část určená na příspěvky Mimořádné okamžité pomoci?**
- 9. Kolik osob při poslední MU a KS na území vaší ORP požádalo o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc?**
- 10. Žádají o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc častěji muži nebo ženy?**

- 11. Kolika procentům z celkového počtu žadatelů o příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc byl při poslední MU a KS příspěvek uznán?**
- 12. Jakou formou je ve vaší ORP nejčastěji příspěvek Mimořádná okamžitá pomoc vyplácen?**
- 13. Existuje ve vaší ORP spolupráce mezi dotčenými orgány při vzniku MU a KS?**
- 14. Existuje ve vaší ORP spolupráce i s jinými ORP při výskytu MU a KS větších rozměrů?**
- 15. Máte další připomínky k tématu?**

Příloha 4

**Vzor žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu postižení vážnou
mimořádnou událostí**

